

Fundusze Europejskie
dla Wielkopolski

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Plan
Strategiczny dla
Wspólnej
Polityki
Rolnej
na lata 2023-2027

Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia „LGD7 - Kraina Nocy i Dni”

Na lata 2023-2027

---

wersja 3
Opatówek, marzec 2024r.

ROZDZIAŁ I. CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO	4
1. Nazwa i forma prawna	4
2. Proces tworzenia partnerstwa	4
3. Struktura LGD	10
4. Organ decyzyjny	12
5. Proces decyzyjny	13
6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD	13
7. Standardy funkcjonowania partnerstwa	14
ROZDZIAŁ II CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR	16
ROZDZIAŁ III PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR	22
ROZDZIAŁ IV ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR	31
1. Analiza SWOT	31
2. Grupy docelowe szczególnie istotne z punktu widzenia LSR	33
3. Zagospodarowanie przestrzenne/układ osadniczy	35
4. Stan infrastruktury w kontekście potrzeb rewitalizacji	35
5. Charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości	35
6. Rynek pracy	36
7. Działalność sektora społecznego	38
8. Problemy społeczne	38
9. Podejście LGD do kwestii przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji	39
10. Dziedzictwo kulturowe/zabytki	39
11. Obszary atrakcyjne turystycznie	39
12. Obszary wiejskie	40
13. Rolnictwo i rynek rolny	40
14. Produkty lokalne, tradycyjne i regionalne	41
15. Edukacja	42
16. Zrównoważenie środowiskowe	42
17. Uzasadnienie doborów zakresów wsparcia	42
18. Uzasadnienie wyboru dostępnych źródeł finansowania	42
19. Uzasadnienie przyjętego sposobu wdrażania	42
20. Podsumowanie. Kluczowe problemy obszaru LGD.	42
ROZDZIAŁ V SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA	46
1. Opis korelacji na poziomie przedsięwzięć w LSR	46
2. Komplementarność i synergia przedsięwzięć w LSR	48
3. Wartość dodana podejścia LEADER	49
4. Dywersyfikacja źródeł finansowania LSR	50
5. Metody aktywizujące	50
6. Integrowanie sektorów, partnerów, zasobów i branż w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć	50
ROZDZIAŁ VI CELE I WSKAŹNIKI	51
ROZDZIAŁ VII SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU	55
ROZDZIAŁ VIII PLAN DZIAŁANIA	64
ROZDZIAŁ IX PLAN FINANSOWY LSR	65
ROZDZIAŁ X MONITORING I EWALUACJA	67
Wykaz wykorzystanej literatury:	72
Załączniki do LSR Stowarzyszenia „LGD7-Kraina Nocy i Dni”	74

ROZDZIAŁ I. CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO

1. Nazwa i forma prawna

Stowarzyszenie „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” jest stowarzyszeniem wpisanym do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000260259. Nazwa organizacji nawiązuje do miejsca akcji i wydarzeń powieści „Noce i Dnie” Marii Dąbrowskiej. Autorka w swojej twórczości przedstawiała życie codzienne mieszkańców oraz pracowitość ziemiaństwa na terenie, który dziś swoim zasięgiem obejmuje obszar objęty LSR.

„LGD7 – Kraina Nocy i Dni” jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i prawnych, o celach niezarobkowych, działającym, jako Lokalna Grupa Działania. Podstawą działania jest Statut wraz z ustawą z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2020 r. poz. 2261), co oznacza, iż wszelkie prowadzone przez „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” działania są zgodne ze statutem, tj. z niego wynikają i nie są z nim sprzeczne. Organa stanowiące wszystkich gmin wchodzących w skład LGD podjęły w 2022 roku uchwały o kontynuacji członkostwa w naszym Stowarzyszeniu w kolejnym okresie programowania.

Pozostałe podstawy prawne wynikają zarówno z:

- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, z późn. zm.);
- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159-706).

W zakresie przepisów krajowych dotyczą one w szczególności:

- ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2022 r. poz. 943), zwanej dalej „ustawą RLKS”;
- ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027, zwanej dalej „ustawą EFS+”;
- ustawy z dnia 8 kwietnia 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (Dz. U. z 2023 poz. 412);

a także innych aktów prawa dotyczących Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność oraz działalności Stowarzyszenia.

Nadzór nad działalnością „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” sprawuje Marszałek Województwa Wielkopolskiego. Jest to stowarzyszenie „specjalne”, gdyż obok Walnego Zebrania Członków, Zarządu oraz organu kontroli wewnętrznej, funkcjonuje dodatkowy organ – Rada Stowarzyszenia, która podejmuje decyzje w sprawie wyboru oraz ustalenia kwoty wsparcia operacji realizowanych w ramach LSR.

2. Proces tworzenia partnerstwa

Stowarzyszenie „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” powstało w 2006 r. w wyniku realizacji Schematu I Pilotażowego Programu Leader+. Inicjatorem utworzenia „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” była Gmina Koźminek, która na mocy porozumienia zawartego pomiędzy siedmioma gminami tj. Blizanów, Ceków-Kolonia, Godziesze Wielkie, Koźminek, Opatówek, Żelazków, Sierszewice jako lider projektu pn. „Partnerstwo- szansą rozwojów obszarów wiejskich” złożyła aplikację o utworzenie lokalnej grupy działania.

Celem powstania „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” był szeroko pojęty rozwój obszarów wiejskich położonych na terenach realizowanego projektu, uwzględniający ochronę oraz promocję środowiska naturalnego, krajobrazu i zasobów historyczno-kulturowych, rozwój turystyki oraz popularyzację i rozwój produkcji wyrobów regionalnych obszaru objętego LSR.

Proces budowania partnerstwa rozpoczęto od spotkań informacyjnych z mieszkańcami gmin wchodzących w skład nowej organizacji. Aby dotrzeć do jak największej ich liczby, do udziału w projekcie zaproszono dziennikarzy z lokalnych gazet. Uczestnicząc w spotkaniach mieli oni okazję zapoznać się z ideą metody LEADER oraz z opiniami mieszkańców na temat projektu. Artykuły w prasie stały się nie tylko doskonałym elementem informacyjnym, ale również promocyjnym. Lokalni liderzy, aktywnie działający na rzecz zawiązania partnerstwa, zadbali o to, aby w spotkaniach brali udział przedstawiciele wszystkich sektorów, tj. publicznego, społecznego oraz gospodarczego.

Dzięki temu w każdym ze spotkań uczestniczyli nauczyciele, pracownicy urzędów gmin, doradcy rolniczy – reprezentanci sektora publicznego, a także rolnicy, właściciele sklepów, warsztatów, firm – reprezentanci sektora gospodarczego oraz strażacy, członkowie klubów sportowych, Kół Gospodyń Wiejskich, czyli reprezentanci sektora społecznego.

Zbierano informacje na temat potrzeb mieszkańców i barier w rozwoju gmin, a także dyskutowano o zasobach, jakie można wykorzystać we wspieraniu rozwoju społeczno-gospodarczego.

Dzięki bardzo aktywnej postawie reprezentantów trzech sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego biorących udział w warsztatach aktywizujących, opracowano Zintegrowaną Strategię Rozwoju Obszarów Wiejskich.

W latach 2007 – 2008 Stowarzyszenie realizowało Schemat II Pilotażowego Programu Leader+.

Okres programowania 2007-2013 to czas, kiedy LEADER, po raz pierwszy został włączony do najważniejszego dla rozwoju obszarów wiejskich dokumentu – Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

„LGD7 – Kraina Nocy i Dni” wykorzystując zbudowany w poprzednich latach potencjał, ponownie przy wsparciu i zaangażowaniu przedstawicieli trzech sektorów tj. publicznego, społecznego i gospodarczego zbudowała LSR, która była wynikiem spotkań konsultacyjnych i warsztatów organizowanych na terenach gmin, w celu jak najlepszej identyfikacji problemów, na które strategia mogłaby odpowiedzieć.

Główne cele zawarte w LSR otrzymały brzmienie:

- 1. Stworzenie rozpoznawalnej marki, jako elementu rozwoju obszaru działania „LGD7-Kraina Nocy i Dni”;
- 2. Rozwój turystyki poprzez wykorzystanie zasobów naturalnych oraz walorów kulturowych i turystycznych.
- 3. Poprawa dbałości o środowisko naturalne, usprawnianie gospodarki odpadami komunalnymi i wykorzystanie alternatywnych źródeł energii.

W 2010 r. do Stowarzyszenia przystąpiły kolejne gminy: Gmina i Miasto Stawiszyn, Gmina Mycielin oraz Gmina Lisków, powiększając tym samym obszar działania „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”. Do 30 czerwca 2015 r. „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” z sukcesem zrealizowało LSR na terenie dziesięciu gmin członkowskich. Budżet „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”, który wykorzystano na poziomie 81,5% przeznaczony był na wspieranie i stymulowanie rozwoju obszarów wiejskich, budowanie kapitału społecznego poprzez szkolenia, nabywanie umiejętności i aktywizację lokalnej społeczności, a także promocję obszaru.

W okresie programowania 2007-2013 „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” zorganizowało łącznie 25 naborów wniosków w ramach działań mających na celu wsparcie istniejących przedsiębiorstw oraz tworzenie nowych działalności gospodarczych jak również inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne, kształtowanie przestrzeni publicznej, ochronę zabytków i budownictwa tradycyjnego. W wyniku realizacji dofinansowanych operacji powstały nowe miejsca pracy, mieszkańcy zyskali nowe miejsca integracji i działalności kulturalnej, dzięki wybudowaniu kilkunastu placów zabaw dzieci zyskały bezpieczne miejsca do aktywnego spędzania wolnego czasu co w dalszej przyszłości przełożyło się na coraz większy wzrost poziomu aktywności społeczności lokalnej.

Kończąca się perspektywa 2014-2020 przyniosła beneficjentom obszaru działania „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” kolejne możliwości pozyskania środków. Dzięki sprawnie przeprowadzonym naborom wniosków (potwierdzają to wyniki ewaluacji zewnętrznej) rozdysponowano kwotę ponad 5 milionów złotych. Realizowane dzięki wsparciu „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” projekty najbardziej pomogły w rozwoju aktywności społecznej mieszkańców oraz w rozwoju infrastruktury społecznej i kulturalnej. Według większości badanych osób projekty pomogły także w rozwoju infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. Nabory wsparły także zakładanie i rozwijanie działalności gospodarczej, które to działania cieszyły się największym powodzeniem wśród beneficjentów.

W ocenie niemal wszystkich uczestników badania ewaluacyjnego środki finansowe przeznaczone na wdrażanie LSR zostały wydane efektywnie, nabory wniosków w większości odpowiadały na potrzeby mieszkańców, a co trzeci badany stwierdza, że idealnie wpisywały się problemy gmin.

Budowanie partnerstwa to również współpraca i otwartość na poznawanie dobrych praktyk realizowanych w innych rejonach kraju i Europy. Projekty współpracy to wymiana doświadczeń nie tylko między lokalnymi grupami działania ale także między mieszkańcami obszaru zaangażowanymi w ich realizację. W okresie 2007-2013 Stowarzyszenie zrealizowało dwa projekty współpracy w tym jeden poprzedzony operacją w zakresie jego przygotowania.

Pierwszym z nich był realizowany w 2010 r. projekt współpracy międzynarodowej pn. „SPOTKANIE Z NATURĄ 2010”. Projekt miał za zadanie edukację i integrację młodzieży z terenu działania partnerów: Stowarzyszenia „LGD7 - Kraina Nocy i Dni”, Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania - Przymierze Jeziorsko” oraz z niemieckich LGD: LAG Welterbe Oberes Mittelrheintal i Lokale Aktionsgruppe Hunsrück poprzez zorganizowanie i przeprowadzenie 5-dniowych zajęć związanych z ochroną środowiska oraz zajęć sportowo-edukacyjno-rekreacyjnych z pomocą metod wykorzystujących zasoby naturalne oraz turystyczne obszaru działania polskich partnerów.

Na przestrzeni lat 2013-2015 w ramach realizacji LSR na obszarze „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” utworzono szlak rowerowy pn. „Szlakiem Dębów i Paproci”. Wytyczenie oraz oznakowanie szlaku było przedmiotem projektu współpracy koordynowanego przez Stowarzyszenie „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” oraz realizowanego wspólnie ze Stowarzyszeniem Długosz Królewski. Utworzony szlak rowerowy liczy łącznie około 240 km długości i przebiega na terytorium wszystkich gmin członkowskich obydwu współpracujących (łącznie 13 gmin) ukazując ich niezwykle walory krajobrazowe i ciekawe miejsca historyczne. Szlak

ten znalazł swoje miejsce w Planie Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej jako element promocji terenu i ochrony środowiska.

W okresie 2014-2020, „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” zaangażowała się w realizację 2 projektów współpracy.

Stowarzyszenie zrealizowało międzynarodowy projekt współpracy pn. „*Poznajemy kulturę naszych regionów*” we współpracy z krajowym LGD KOLD oraz podmiotem LAG SUDUVA z Litwy.

Celem projektu było promowanie regionów wszystkich partnerów oraz włączenie społeczeństwa w aktywne kreowanie produktów partnerskich, wzajemna wymiana turystyczna mieszkańców. W ramach realizacji projektu przeprowadzono: wydarzenie kulturalno-turystyczne w regionie LAG Suduva, wydarzenie kulturalne w LGD KOLD, wydarzenie kulinarne oraz trzy warsztaty kulinarne. Realizacja projektu zakładała wydanie mapy w trzech językach, obejmującej miejsca tradycji kulturalnej. Wydany został album zawierający ciekawe miejsca z krótkim opisem wszystkich partnerów. Album przetłumaczony jest na trzy języki: polski, litewski i angielski.

Drugi z nich, to międzyregionalny projekt współpracy pod nazwą: „*PROSNA – Popłyni Rzeką Otwórz Się Na Atrakcje*” zrealizowany we współpracy z Lokalną Grupą Działania „Wspólnie dla Przyszłości”. Celem projektu było zwiększenie skali turystyki kajakowej na obszarze „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” poprzez uatrakcyjnienie oferty turystycznej obszaru, promowanie aktywnego sposobu spędzania czasu wolnego oraz budowa małej architektury turystycznej dla kajakarzy i turystów. Rezultatami projektu było powstanie małej infrastruktury kajakowej i turystycznej. Podjęte działania wpłynęły także na wykreowanie pozytywnego wizerunku obszaru, zdrowego stylu życia oraz upowszechnienia rekreacji i turystyki kajakowej. Zrealizowany projekt aktywizował mieszkańców oraz miał wpływ na rozpoznawalność marki Stowarzyszenia. Stał się także jednym z elementów wspólnych działań na rzecz dbałości o estetykę linii brzegowej Prosny (powiatu, organizacji społecznych i przedsiębiorców).

Należy zauważyć, że LGD swój potencjał i doświadczenie zyskiwało realizując działania z wykorzystaniem środków z innych funduszy.

W 2008 r. LGD7 realizowało projekt pn. „Kadry i wiedza” w formie wykonania zadania publicznego na podstawie umowy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Wielkopolskiego. Operacja ta miała na celu przede wszystkim podniesienie wiedzy lokalnych liderów funkcjonujących w organach w zakresie założeń Programu PROW na lata 2007-2014.

W latach 2010-2011 Stowarzyszenie zrealizowało projekt pn. „Przedsiębiorczość społeczna na terenach wiejskich” współfinansowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, którego głównym celem była aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców obszaru. Przedsięwzięcie to zakładało promocję i rozwój przedsiębiorczości społecznej w lokalnych organizacjach pozarządowych (KGW, OSP, lokalnych stowarzyszeniach, fundacjach, spółdzielniach) działających na obszarze siedmiu gmin członkowskich „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”, z wykorzystaniem miejscowego potencjału kulturowego, historycznego i tradycji jak również organizację kursów zawodowych.

Jednym w ważniejszych efektów przedmiotowego projektu było utworzenie Spółdzielni Socjalnej „Nasza Firma” Godziesze Wielkie, która wykonuje prace na rzecz mieszkańców lokalnych miejscowości (m.in. porządkowe oraz remontowe) tworząc jednocześnie miejsca pracy dla uczestników tego projektu. Niewątpliwie wartością dodaną projektu było zmotywowanie i przygotowanie organizacji pozarządowych do samodzielnego aplikowania o fundusze zewnętrzne takie jak chociażby „Małe Projekty” czy PO FIO.

W ramach tego projektu powołano również Radę ds. Ekonomii Społecznej, której celem było przygotowanie otoczenia społecznego i prawnego do rozwoju Ekonomii Społecznej w 7 gminach członkowskich „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”.

Kolejną inicjatywą zrealizowaną przez „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” mającą na celu wsparcie rozwoju organizacji z terenu działania było przedsięwzięcie w ramach Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich pod nazwą: „Inkubator NGO-program rozwoju wiejskich organizacji pozarządowych”. Celem projektu było wzmocnienie potencjału rozwojowego organizacji pozarządowych z terenu 10 gmin, które już w tym czasie obejmowało swoim zasięgiem Stowarzyszenie. Realizacja w/w projektów zaowocowała przede wszystkim rozszerzeniem zakresu partnerstwa budowanego w ramach „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” oraz aktywizacją społeczno-zawodową mieszkańców obszaru objętego LSR. Zbudowany na podstawie powyżej scharakteryzowanych projektów potencjał został wykorzystany poprzez realizację działań zaplanowanych w LSR realizowanej w nowej perspektywie finansowej na lata 2014-2020, będącej w dużej mierze kontynuacją dotychczasowej działalności Stowarzyszenia.

Należy zwrócić uwagę, że środki pozyskane z funduszy innych niż EFRROW, w głównej mierze służyły wsparciu organizacji pozarządowych i grup defaworyzowanych.

Bardzo cenną zarówno dla lokalnej grupy działania jak również dla mieszkańców obszaru stała się prowadzona przez Stowarzyszenie „LGD7-Kraina Nocy i Dni” bezpłatna wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego, która działa od kwietnia 2012 r. Ochrona i promocja zdrowia oraz działania na rzecz osób niepełnosprawnych – to jeden z celów statutowych Stowarzyszenia. Cel ten realizowany jest właśnie poprzez bezpłatne wypożyczanie sprzętu rehabilitacyjnego osobom, które mają trudności w samodzielnym poruszaniu się, czy rehabilitacji, a których sprawność fizyczna wymaga stosowania specjalistycznego sprzętu. Stowarzyszenie chce pomóc w ograniczeniu skutków niepełnosprawności poprzez umożliwienie im szybszego powrotu do

aktywności fizycznej, społecznej i zawodowej. W ramach nawiązanej nieformalnie współpracy z Axel Ulrich Sanitätshaus oraz Gławe Sanitätshaus LGD7 corocznie pozyskuje kolejny sprzęt, który zasila zasoby prowadzonej wypożyczalni.

W nowej perspektywie finansowej Stowarzyszenie zamierza również wspierać osoby w niekorzystnej sytuacji a w szczególności osoby niepełnosprawne poprzez m.in. dalsze prowadzenie bezpłatnej wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego oraz realizację projektów mających na celu włączanie społeczne grup w niekorzystnej sytuacji.

W dobiegającym końca okresie programowania, „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” również aktywnie pozyskiwało środki spoza budżetu LSR. Wśród ważniejszych inicjatyw należy wymienić:

- Projekt pn. „Błękitno - zielone przystanki w Krainie Nocy i Dni” z UMWW, którego celem było obsadzenie roślinami 43 przystanków w 8 gminach powiatu kaliskiego.
- Projekt pn. „Kraina Nocy i Dni dla Seniora” finansowany przez MRiPS, w ramach Programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+”. Celem było przeprowadzenie wielu aktywności na rzecz seniorów (warsztaty, szkolenia, rekreacja, kultura).
- Projekt pn. „Edukacja dla seniora w Krainie Nocy i Dni” finansowany przez MRiPS, w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2021-2020. Celem było przeprowadzenie na rzecz seniorów cyklu zajęć z zakresu edukacji zdrowotnej, komputerowej, informatycznej, kulturalnej.
- Projekt pn. „Oznakowanie Szlaku Kościołów Drewnianych Ziemi Kaliskiej szansą dla rozwoju turystyki w Krainie Nocy i Dni” finansowane przez Województwo Wielkopolskie. Celem było oznakowanie Szlaku Kościołów Drewnianych Ziemi Kaliskiej w kierunku znaki drogowe oraz spójna wizualizacja Szlaku, aby zwiększyć świadomość mieszkańców regionu oraz turystów o istnieniu szlaku oraz znaczenia historycznych obiektów.

Doświadczenia Stowarzyszenia „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” uzyskane przy realizacji wszystkich w/w działań zaowocowały doświadczoną i wykwalifikowaną kadrą zarządzającą działaniem LGD7. Powołane do funkcjonowania Biuro prowadzi sprawy Stowarzyszenia między innymi poprzez inspirowanie i podejmowanie działań na rzecz Stowarzyszenia oraz obsługę spraw administracyjnych, finansowych i organizacyjnych oraz służę realizacji celów i zadań Stowarzyszenia.

Fundusze dostępne w ramach *funkcjonowania lokalnej grupy działania* pozwoliły przede wszystkim na zatrudnienie kadr, które zajęły się wdrażaniem LSR: pracowników biura i członków Zarządu oraz sfinansowanie wszystkich kosztów niezbędnych do funkcjonowania biura LGD przez okres realizacji LSR.

Z tych środków finansowano również działania promocyjne oraz aktywizujące mieszkańców obszaru objętego LSR. Wśród licznych wydarzeń organizowanych przez „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” na szczególną uwagę zasługuje cykliczna impreza plenerowa pn. „FESTIWAL TRADYCYJNYCH SMAKÓW W KRAINIE NOCY I DNI” oraz prowadzone podczas jej trwania konkursy kulinarne. Celem wydarzenia jest przede wszystkim kultywowanie tradycji kulinarnych, upowszechnianie starych zawodów i rzemiosła, prezentacja bogactwa kulinarnego obszaru objętego LSR, jak również odnalezienie i zachowanie tradycyjnych specjałów. Goście festiwalu mogą odwiedzać stoiska kulinarne, stoiska rękodzieła artystycznego oraz uczestniczyć w pokazie kulinarnym połączonym z degustacją powstałych produktów tradycyjnych. Kolejne imprezy które na stałe wpisały się w kalendarz wydarzeń to „Niedziele u Niechciców”- cykliczna impreza plenerowa organizowana na terenie parku przy Dworku Marii Dąbrowskiej w Russowie oraz obchody Dnia Kobiet w Opatówku, Dożynki Gminne czy Świąteczne Spotkania z Tradycją. Na podkreślenie zasługują rozpoczęte działania historyczne mające na celu „ocalenie od zapomnienia” żołnierzy wywodzących się z terenu działania LGD poległych na frontach II wojny światowej.

Stowarzyszenie było również inicjatorem i organizatorem wyjazdów studyjnych i szkoleniowych dla członków Rady, Zarządu oraz lokalnych liderów z obszaru działania. Realizowano również bezpłatne szkolenia dla lokalnych liderów, aktywizujące społeczność lokalną z zakresu dostępnych źródeł finansowania oraz zasad wypełniania wniosków aplikacyjnych, księgowości w organizacjach pozarządowych oraz szkolenie na temat budowy produktu sieciowego, które zaowocowało m.in. utworzeniem przez gospodarstwa agroturystyczne działające na obszarze objętym LSR produktu sieciowego pn. „Na Skraju Imperium. Historyczna podróż w Krainie Nocy i Dni”.

Należy jednocześnie zauważyć, że członkowie Zarządu aktywnie działają w sektorze społecznym na terenie gmin, które reprezentują. Angażują się w inicjatywy, które służą integracji społeczności lokalnej. Ich zaangażowanie jest tym bardziej cenne, ponieważ jako liderzy, którzy posiadają doświadczenie w działalności społecznej oraz wiedzę, stanowią dobry przykład do naśladowania i tym samym motywują mieszkańców do podejmowania oddolnych inicjatyw. Przykładem takiej działalności jest m.in. zrealizowanie przez nich 8 projektów gminnych finansowanych przez MRiPS.

Również gminy członkowskie LGD7 mogą pochwalić się bogatym doświadczeniem w zakresie realizacji operacji służących integracji mieszkańców oraz poprawy jakości ich życia. Zrealizowały szereg działań finansowanych w ramach m.in. Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejskiego Funduszu Społecznego, Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg, Regionalnego Programu Operacyjnego, Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych czy Polskiego Ładu.

W wyniku ich realizacji zostały wybudowane i zmodernizowane świetlice wiejskie, zbudowano sieci wodociągów, zbudowano i zmodernizowano drogi gminne, powstały sale gimnastyczne i boiska sportowe, rozbudowano szkoły podstawowe i gimnazja, a także wyposażono pracownie komputerowe.

Warto dodać, że osoby, które były odpowiedzialne za realizację projektów gminnych aktywnie angażują się w działalność „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” (jako członkowie Rady, Komisji Rewizyjnej i Zarządu) co jest ogromnym wsparciem i pomocą w skutecznej realizacji LSR.

Przez niemalże 17 lat funkcjonowania, LGD wykształciła w ramach swoich struktur kadry, które są przygotowane do zarządzania i wdrażania LSR.

W latach 2016 – 2021 usługi doradcze w zakresie spotkań indywidualnych otrzymało ogółem 266 podmiotów (210 to osoby fizyczne i 56 to instytucje). Ponadto, stowarzyszenie zorganizowało dla organów i pracowników biura 16 szkoleń (2-3 szkolenia rocznie). Szkolenia kierowane do wewnątrz organizacji pozwalały pracownikom biura, członkom Rady i członkom Zarządu sprawniej wykonywać swoje zadania oraz budowały kompetencje w zakresie prac biurowych, jak w zakresie prowadzonych szkoleń i doradztwa na rzecz potencjalnych wnioskodawców. Szkolenia dotyczyły głównie założeń PROW 2014-2020, legislacji krajowej i UE, celów, wskaźników i przedsięwzięć w ramach LSR, kryteriów wyboru oraz procedur oceny i wyboru operacji w ramach PROW 2014-2020. Jednocześnie dotyczyły ewaluacji wdrażania LSR oraz obsługi aplikacji służącej do elektronicznej oceny wniosków składanych przez podmioty inne niż LGD.

Wszyscy pracownicy uczestniczyli w działaniach związanych z wdrażaniem LSR i zajmowali się realizacją charakteryzowanych powyżej projektów, wykonywali prace związane z przeprowadzaniem naborów wniosków oraz doradztwem dla beneficjentów i posiadają też bogate doświadczenie w realizacji działań aktywizacyjnych. Doświadczona kadra, składająca się z zatrudnionych etatowych pracowników biura LGD stanowić będzie trzon zespołu osób zaangażowanych w prace związane z wdrażaniem LSR w ramach PROW na lata 2023-2027. Koordynacją działań związanych z działaniem organizacji na obszarze objętym LSR oraz w poszczególnych gminach zajmowali się członkowie Zarządu. Osoby zatrudnione w „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” posiadają doświadczenie i niezbędną wiedzę do wdrażania i aktualizacji LSR uzyskaną na przestrzeni realizacji LSR w wyniku m.in. uczestnictwa w szkoleniach i wyjazdach studyjnych organizowanych przez „LGD7 – KRAINA NOCY I DNI” oraz uczestnictwa w szkoleniach organizowanych przez organizacje zewnętrzne, co dodatkowo potwierdzają uzyskane certyfikaty i zaświadczenia.

Dodatkowym potwierdzeniem wiedzy i przygotowania merytorycznego pracowników biura LGD do wdrażania LSR w nowym okresie programowania jest raport z ewaluacji zewnętrznej przeprowadzonej w 2022 r. Zdecydowana większość badanych osób pozytywnie oceniło pracę i funkcjonowanie biura w kategoriach takich jak: „łatwo umówić się na spotkanie z pracownikiem biura”, „odpowiedzi na wiele pytań można uzyskać telefonując do biura LGD”, „strona internetowa zawiera aktualne informacje”, „godziny pracy biura są dogodnie dla klientów”. Poza tym, osoby biorące udział w badaniu bardzo wysoko oceniały inne aspekty związane z pracą biura LGD takie jak m.in. uprzejmość pracowników, rzetelność udzielanych informacji, posiadanie wiedzy adekwatnej do wykonywanej pracy.

Swoje doświadczenie i zdobytą wiedzę pracownicy wykorzystali podczas prowadzenia spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami obszaru LGD, które organizowane były zarówno w ramach realizacji planu włączenia społeczności lokalnej w trwającej perspektywie jak i spotkań mających na celu jak najlepsze opracowanie LSR na lata 2023-2027.

Ponadto, należy mieć na uwadze, że dotychczasowe finansowanie działań w ramach LSR opierało się głównie na Europejskim Funduszu Rolnym na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Zatem, w kontekście nowej perspektywy programowej 2023-2027, uprawnionym jest stwierdzenie, że „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” posiada pełną zdolność do wykorzystania potencjału rozwojowego obszaru objętego LSR oraz potencjału zasobów ludzkich. Nadal jednym z głównych celów będzie wzmocnienie przedsiębiorczości, zwiększenie aktywności społecznej oraz realizacja projektów mających na celu redukcję wykluczenia społecznego osób w niekorzystnej sytuacji, seniorów oraz aktywizację i integrację młodych ludzi. Pomimo nowych wyzwań, takich jak pandemia COVID-19 i konsekwencje gospodarcze wojny w Ukrainie, nasze działania będą kontynuacją wcześniejszych inicjatyw, odpowiadając na potrzeby mieszkańców i wpisując się kierunki rozwoju naszego obszaru.

Należy mieć jednocześnie świadomość, że inicjatywa LEADER nie jest w stanie rozwiązać wszystkich problemów, ale może przyczynić się do znaczącej poprawy jakości życia lokalnej społeczności w kluczowych obszarach. Wybór tych obszarów wynikał z analizy potrzeb i potencjału, uwzględniając również ograniczenia dotyczące zakresu wsparcia określonego w ramach PS dla WPR na lata 2023-2027.

Rozwój lokalny jest szczególną formą interwencji publicznej. Skuteczne jego wdrożenie jest pochodną kompletności procesu przygotowań do wdrażania oraz trafności i aktualności przyjętych założeń (w szczególności celów i przedsięwzięć). Kluczowym elementem zapewniającym wysoką jakość tego procesu jest skuteczny system monitoringu i ewaluacji, dostosowany do specyficznych potrzeb obszaru objętego LSR. Dlatego też posiadane przez LGD doświadczenie stanowi niezwykle cenną wartość, która umożliwi sprawne przejście do wdrażania LSR w nowej perspektywie 2023-2027, z uwzględnieniem dodatkowych źródeł finansowania w postaci EFRR i EFS+. Dzięki wypracowanym mechanizmom i posiadanej wiedzy, proces adaptacji zostanie ograniczony do minimum, tj. do zapoznania się z wytycznymi, przeprowadzenia kampanii informacyjnej oraz przygotowania wnioskodawców do aplikowania o wsparcie. To istotny czynnik, który niewątpliwie wpłynie na tempo wdrażania, szczególnie w kontekście skrócenia okresu realizacji LSR o dwa lata.

Należy podkreślić, że wszystkie wyżej wymienione działania nie zaistniałyby, ani tym bardziej nie znalazłyby odbiorców, gdyby nie siła budowanego od niemalże 17 lat partnerstwa.

To właśnie otwartość na potrzeby lokalnej społeczności, pomoc w realizowaniu oddolnych inicjatyw, promocja realizowanych działań, skuteczność realizacji planu komunikacji oraz wzmocnienie kapitału społecznego sprawia, że w raporcie zewnętrznej ewaluacji, który został opracowany w oparciu o zróżnicowanie zarówno źródeł danych i metod badawczych, można przeczytać, że mieszkańcy obszaru objętego LSR nie tylko potrafią zidentyfikować „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”, ale również wiedzą, że infrastruktura, z której korzystają została sfinansowana ze środków unijnych. Równie pozytywnie wypowiadają się na temat pracy biura i budowania relacji z beneficjentami, poziomu kultury osobistej, zasobu posiadanej wiedzy w zakresie prowadzonych spotkań i sposobu komunikowania się ze społecznością lokalną.

Dodatkowym, niekwestionowanym potwierdzeniem skuteczności funkcjonowania instytucjonalnego „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” były pozytywne wyniki wielokrotnych kontroli prowadzonych przez pracowników Departamentu PROW Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu.

Podsumowując, **na potencjał Stowarzyszenia „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”, jaki został wykorzystany do przygotowania strategii, a który również będzie stanowił fundament wdrażania, LSR na lata 2023-2027 składają się następujące elementy:**

1. **Zasoby ludzkie** w tym profesjonalnie i merytorycznie przygotowane kadry oraz potencjał osobowy w postaci dwuosobowej grupy mieszkańców naszego terenu (członkowie Rady, członkowie zwyczajni Stowarzyszenia, grupa liderki biorąca udział w szkoleniach organizowanych w ramach „Szkoły Liderki Rozwoju Lokalnego” prowadzonej przez KSOW przy Wielkopolskim Urzędzie Marszałkowskim oraz w organizowanych corocznie warsztatach z rękodzieła, beneficjenci projektów realizowanych w minionym okresie programowania).

2. **Współpraca / aktywizacja / komunikacja** w postaci:

- zrealizowanych projektów współpracy w ramach LSR;
- realizacji szeregu działań aktywizujących i integrujących lokalną społeczność w szczególności osoby zagrożone wykluczeniem społecznym;
- bogatego doświadczenia w pozyskiwaniu funduszy z innych źródeł, dla realizacji projektów komplementarnych z przedsięwzięciami LSR;
- wypracowanych, skutecznych mechanizmów komunikacji z mieszkańcami obszaru LSR;
- wzmocnienia partnerstwa „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” poprzez nawiązywanie współpracy i pozyskiwaniu partnerów strategicznych, wśród których należy wskazać: Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Spółdzielni Socjalnych w Poznaniu, Powiat Kaliski;
- w zakresie działalności związanej z wykorzystaniem energii odnawialnej, Akademia Kaliska w Kaliszu – w zakresie ochrony środowiska, Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych „Orli Staw” oraz Związek Komunalny Gmin „Czyste Miasto, Czysta Gmina” - w zakresie ochrony środowiska oraz gospodarki odpadami, Prezydent Miasta Kalisza – w zakresie koordynacji m.in. działań promocyjnych skierowanych do mieszkańców Miasta Kalisza oraz Animatorzy projektu „Na granicy Imperiów”, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu Wydział Pedagogiczno-Artystyczny w Kaliszu, Muzeum Historii Przemysłu w Opatówku w zakresie edukacji kulturalnej, historycznej i promocji działań „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”. Stowarzyszenie nasze współpracuje także z Aglomeracją Kalisko-Ostrowską w zakresie programowania działań na terenie LGD, w tym działań objętych strategią rozwoju ponadlokalnego na bieżącą perspektywę.

Budowanie partnerstwa nie jest jednak procesem zakończonym. Fakt istnienia od niemalże siedemnastu lat „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” w środowisku lokalnym motywuje kolejne osoby, kolejne młode organizacje i podmioty gospodarcze do aktywniejszego włączenia się w działania na rzecz najbliższego otoczenia. Również LGD wykorzystuje różnorodne sposoby aby dotrzeć do nowych, potencjalnych partnerów. Z uwagi na fakt, iż obecność Stowarzyszenia na stałe wpisała się w świadomość lokalnej społeczności, sami mieszkańcy i instytucje z terenu działania LGD stwarzają możliwości i przestrzeń do wspólnych spotkań i rozmów.

W minionym okresie programowania przedstawiciele „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” aktywnie uczestniczyli w wydarzeniach organizowanych na terenie gmin członkowskich takich jak dożynki, festyny czy sesje Rad Gmin, podczas których mieli możliwość nawiązania współpracy i budowania relacji z mieszkańcami i przedsiębiorcami obszaru działania.

Aby jeszcze skuteczniej zachęcić mieszkańców obszaru do włączania się w działalność stowarzyszenia, w nowym okresie programowania zostaną stworzone przejrzyste procedury zgłaszania inicjatyw oraz możliwości ich realizacji. „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” - jest również otwarte na nowych członków co potwierdzają zapisy Statutu, które oprócz tego, że wprost zachęcają do wstępowania w szeregi LGD seniorów i młode osoby do 25 roku życia, to również dają możliwość zwołania Walnego Zebrania przez wąską grupę członków. Ponadto, dotychczasowe doświadczenie jednoznacznie pokazuje, że tylko współdziałanie różnorodnych środowisk i sektorów jest w stanie najpełniej, w pierwszej kolejności, poznać a następnie, dzięki skutecznemu planowaniu, odpowiedzieć na potrzeby wyrażane przez lokalną społeczność.

3. Struktura LGD

„LGD7 – Kraina Nocy i Dni” jest partnerstwem trójsektorowym, w skład którego wchodzi przedstawiciele lokalnych grup interesów społeczno-gospodarczych reprezentujących grupy interesu sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego (co najmniej po 1 przedstawicielu danej grupy interesów z każdej gminy).

Wdrożona otwarta formuła przyjmowania nowych Członków, potwierdza inkluzywny charakter organizacji, pozwala przystąpić każdej osobie, która spełni kryteria określone statutem. „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” jest otwarta na przyjmowanie nowych członków, co oznacza, że każdy, kto spełni wymagania określone w Statucie, może zostać członkiem LGD. Szczególnie zachęty są stosowane do ludzi młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji. Działalność w strukturach LGD może mieć pozytywny efekt w zakresie włączenia społecznego tych środowisk oraz wzmocnienia więzi z danym regionem, co w przypadku ludzi młodych może mieć również znaczenie w kontekście migracji.

„LGD7 – Kraina Nocy i Dni” na dzień sporządzania niniejszej strategii liczy 84 członków. Władza publiczna reprezentowana jest przez przynależność dziewięciu gmin członkowskich, pracowników urzędów gmin, radnych Rad Gmin oraz pracowników przedsiębiorstw komunalnych. Lokalni partnerzy społeczni są reprezentowani poprzez członków organizacji pozarządowych, Kół Gospodyń Wiejskich oraz mieszkańców obszaru objętego LSR nie zaangażowanych bezpośrednio w działalność organizacji pozarządowych. Natomiast partnerzy gospodarczy posiadają w strukturach Stowarzyszenia swoich przedstawicieli w postaci przedsiębiorców prowadzących działalność zarówno w formie jednoosobowej działalności gospodarczej, spółek jak i spółdzielni socjalnych. Na uwagę zasługuje liczny udział reprezentantów mieszkańców obszaru działania LGD. Bardzo często są to lokalni liderzy, którzy dzięki swojej charyzmie i oddaniu idei działania społecznikowskiego pociągają za sobą lokalne społeczności. To dzięki nim organizowanych jest wiele wydarzeń integracyjnych zarówno na skalę obszaru objętego LSR, gminy ale też na skalę sołectwa, ponieważ to właśnie na tym na najniższym poziomie buduje się aktywne społeczeństwo.

Obecnie każda z gmin członkowskich posiada reprezentantów wszystkich w/w grup interesu. W skład „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” wchodzi dziewięciu partnerów publicznych, którymi są gminy członkowskie: Blizanów, Ceków-Kolonia, Godziesze Wielkie, Koźminek, Opatówek, Żelazków, Lisków, Mycielin oraz Gmina i Miasto Stawiszyn.

Dynamikę w strukturze partnerstwa obrazuje tendencja sukcesywnego zwiększania się liczby członków na przestrzeni funkcjonowania „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” oraz następujący proces ciągłego dostosowania składu członków do specyfiki lokalnej społeczności. Dzięki tym procesom w gronie członków znalazły się m.in. działające na całym obszarze objętym LSR organizacje pozarządowe reprezentujące sektor społeczny, m.in. Ochotnicze Straże Pożarne (OSP w Krzemionce, OSP w Cekowie, OSP Zbiersk, OSP w Słuszkowie, OSP w Koźminku, OSP w Żelazkowie, OSP w Chełmcach, OSP w Blizanowie) – najprężniej działające organizacje w środowisku wiejskim, skupiające znaczną liczbę mieszkańców lokalnej społeczności oraz lokalne stowarzyszenia: Stowarzyszenie Przyjaciół Gminy Blizanów, Stowarzyszenie Działamy Razem, Stowarzyszenie Aktywni Dla Małgowa, Fundacja Biura Rachunkowego FIK, Towarzystwo Sportowe „Liskowiak”, Zakład Aktywizacji Zawodowej „Swoboda” oraz Spółdzielnia Socjalna „Nasza Firma”. Udział tych partnerów w pracach LGD7 jest szczególnie istotny, bowiem pozwala w większym stopniu zwrócić uwagę na problemy oraz oczekiwania organizacji pozarządowych funkcjonujących w gminach członkowskich - potencjalnych beneficjentów Stowarzyszenia „LGD7 – KRAINA NOCY I DNI”. Udział sektora społecznego w Stowarzyszeniu jest bardzo istotny również ze względu na powiązanie tych organizacji z osobami w niekorzystnym położeniu w tym seniorów i osób młodych, zidentyfikowanych na obszarze objętym LSR podczas konsultacji społecznych prowadzonych w ramach prac nad LSR.

W wyniku dokonanej diagnozy obszaru możliwe było wyznaczenie dodatkowej grupy interesu, tj. grupy interesów kobiet. Zarówno dane demograficzne, jak również zidentyfikowane w trakcie budowy LSR potrzeby i problemy, potwierdziły zasadność wydzielenia dodatkowej grupy interesów na poziomie Rady oraz Zarządu. Sytuacja ta znalazła swoje odzwierciedlenie w postaci akcesu przystąpienia do LGD dużego, reprezentującego m.in. Koła Gospodyń Wiejskich, Stowarzyszenie „Jak w Rodzinie” z Gminy Godziesze Wielkie.

Struktura funkcjonowania „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” jest tak skonstruowana aby zapewnić jak najczęstsze korzystanie z możliwości kolegiального podejmowania decyzji, stosować przyjazne dla odbiorcy formy komunikacji oraz stworzyć system zachęt do zgłaszania nowych pomysłów oraz inicjatyw dotyczących zarówno samego funkcjonowania „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” i wdrażania LSR. Dodatkowo, zapisy Statutu gwarantują możliwość zebrania Walnego Zebrania Członków na wniosek 20% członków.

Inkluzywny charakter Stowarzyszenia „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” potwierdzają również zapisy Statutu, które gwarantują kadencyjność organów Stowarzyszenia, tj. Rady, Zarządu i Komisji rewizyjnej (§ 1 ust 1). Kadencja wszystkich organów trwa 3 lata.

Kadencyjność organów jest ważnym elementem budowy partnerstwa. Przede wszystkim zapewnia rotację władzy i umożliwia zmianę osób odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji lub zarządzanie. Sprzyja to demokratycznemu funkcjonowaniu organizacji oraz umożliwia zaangażowanie większej liczby członków w proces podejmowania decyzji. Kadencyjność organów zapewnia napływ nowych pomysłów, gdyż nowi członkowie organów, wchodząc na swoje stanowiska, mogą przynieść ze sobą różnorodne perspektywy i doświadczenia, co sprzyja innowacyjności i zwiększa umiejętność adaptacji do zmieniających się warunków.

Ponadto, w celu zaangażowania Członków „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” oraz beneficjentów kierowanego wsparcia do aktywnego uczestnictwa, wprowadzono szereg ułatwień i zachęt do zgłaszania inicjatyw dotyczących funkcjonowania LGD i wdrażania LSR. Było to pozytywnie odbierane na etapie budowy LSR na lata 2023-2027, dlatego w kolejnych latach dalej będą stosowane w tym zakresie różne metody komunikacji, wykorzystujące między innymi tradycyjną korespondencję, e-maili, konsultacje w Biurze LGD oraz anonimowe ankiety.

Ponadto, „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” zapewnia możliwość uczestnictwa w różnych zespołach roboczych, powoływanych przez Walne Zebranie Członków lub Zarząd LGD, które - jak pokazały prace nad budową LSR – są nieodzowne w działalności partnerstwa trójsektorowego, jakim jest „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”.

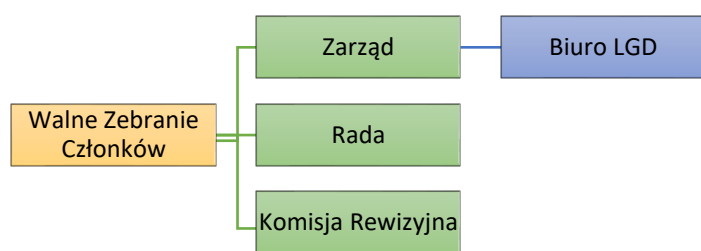
Informacje na ten temat znajdują się na stronie internetowej „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” jak również będziemy przypominać o takiej możliwości m.in. podczas spotkań i wydarzeń organizowanych w ramach Planu komunikacji oraz w ramach badań w zakresie monitoringu i ewaluacji.

Transparentność działań „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” przejawia się również w przyjętym obiegu dokumentacji. W Biurze LGD korespondencja przychodząca jest rejestrowana i jeśli dany wniosek czy sprawa nie wymaga szczegółowej analizy, czy konsultacji z Zarządem lub Radą, odpowiedź udzielana jest maksymalnie w terminie dwóch tygodni. Jeśli sprawa wymaga dodatkowej analizy, takiej jak opinia prawna lub opinia innej instytucji, wnioskodawca otrzymuje informację o konieczności przeprowadzenia dalszych analiz i ustalany jest nowy termin udzielenia wyjaśnień.

Zgłaszane inicjatywy są również uwzględniane w bieżącym monitoringu (następnie w corocznych raportach monitoringowych lub corocznych raportach z ewaluacji on-going) zaś ciekawe, innowacyjne propozycje przedstawiane są Zarządowi, który analizuje możliwość wdrożenia proponowanych zmian.

Niemożliwe jest zbudowanie trwałego zaufania do jakiegokolwiek instytucji, w tym „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” bez wprowadzenia i stosowania transparentnych i powszechnie dostępnych zasad informowania o wynikach weryfikacji zgłoszonych inicjatyw, wraz z uzasadnieniem tych wyników.

Wykres nr 1 struktura „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”

Źródło: Opracowanie własne

Na obszarze LSR zdiagnozowano grupy docelowe wymagające szczególnego wsparcia, wśród których znalazły się osoby młode, seniorzy i osoby w niekorzystnej sytuacji, LGD7 określiło szczegółowo metody komunikacji z tymi osobami oraz dedykowane im rodzaje wsparcia realizowane w ramach działań aktywizacyjnych (szkolenia z zakresu pozyskiwania środków w ramach PROW 2023-2027 oraz założeń LSR, szkolenia z zakresu podejmowania działalności gospodarczej oraz warsztaty). Ponadto, w ramach zaplanowanych naborów wniosków (premiowanie działań realizowanych przez reprezentantów tych grup) LGD będzie stosować także różnorodny zestaw metod komunikacyjnych w celu dotarcia z informacją do jak najszerszego grona takich osób. Działalność informacyjna będzie prowadzona m.in. poprzez wirtualny punkt konsultacyjny, zamieszczanie informacji na temat dostępnych rodzajów wsparcia na stronie internetowej LGD, za pośrednictwem serwisu społecznościowego Facebook, za pomocą ogłoszeń umieszczanych w lokalnej prasie i radiu.

Zadanie współpracy ze środowiskiem osób ludzi młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji i narażonych na wykluczenie społeczne, przypisano również powołanej w 2010 r. Radzie ds. Ekonomii Społecznej, która będzie zajmować się przygotowaniem otoczenia społeczno-gospodarczego do rozwoju ekonomii społecznej w gminach objętych LSR. W ramach współpracy z Aglomeracją Kalisko-Ostrowską przygotowano fiszki projektowe do projektu Akademia Seniora Stowarzyszenia będące członkami „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” posiadają doświadczenie w pozyskiwaniu środków dla przedstawicieli tych grup docelowych w ramach konkursów gminnych lub organizowanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Wśród członków stowarzyszenia znajdują się także przedstawiciele grup najbardziej narażonych na wykluczenie z życia społecznego, które zostały określone na etapie diagnozy obszaru. Mieszkańcy biorący udział w spotkaniach i badaniach ankietowych wskazali, że wsparcie powinno być ukierunkowane na seniorów (osoby, które ukończyły 60 rok życia) i ludzi młodych (do 25 roku życia) oraz na potrzeby osób w niekorzystnej sytuacji, tj.: osób z niepełnosprawnościami, kobiet, migrantów, rolników niskotowarowych lub osób poszukujących zatrudnienia np. mieszkańców osiedli po-PGR.

W ramach realizacji LSR, „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” planuje działania mające na celu zachęcenie ludzi młodych oraz seniorów do wstępowania w struktury oraz podejmowanie działań na rzecz zgłaszania przez nich inicjatyw społecznych, aktywizacji gospodarczej jak również opracowywania koncepcji Smart Village na rzecz miejscowości, w której mieszkają.

4. Organ decyzyjny

„LGD7 – Kraina Nocy i Dni” w swoich strukturach posiada wyłącznie jeden organ uprawniony do dokonywania wyboru operacji. Funkcję organu decyzyjnego pełni Rada LGD, do której wyłącznej kompetencji należy wybór operacji w rozumieniu art. 2 pkt 4 ww. rozporządzenia 2021/1060, które mają być realizowane w ramach LSR oraz ustalenie kwoty wsparcia.

Dodatkowo, organ ten uprawniony jest także do przyjmowania i wprowadzania zmian do procedury wyboru i oceny operacji składanych przez wnioskodawców w ramach wdrażania LSR na lata 2023-2027, procedury ustalania i zmiany kryteriów wyboru operacji oraz do procedury wyboru i oceny Grantobiorców w ramach projektów grantowych wraz z procedurą ustalania i zmiany tych kryteriów. opiniowania projektów i zmian LSR opracowanych przez Zarząd oraz innych spraw wnioskowanych przez Zarząd, a także do wnioskowania do Zarządu i Walnego Zebrania Członków w sprawach dotyczących bieżącej działalności stowarzyszenia i realizacji LSR, w tym dotyczących wprowadzenia zmian w Regulaminie Rady, „kryteriach wyboru czy procedurach oceny wniosków.

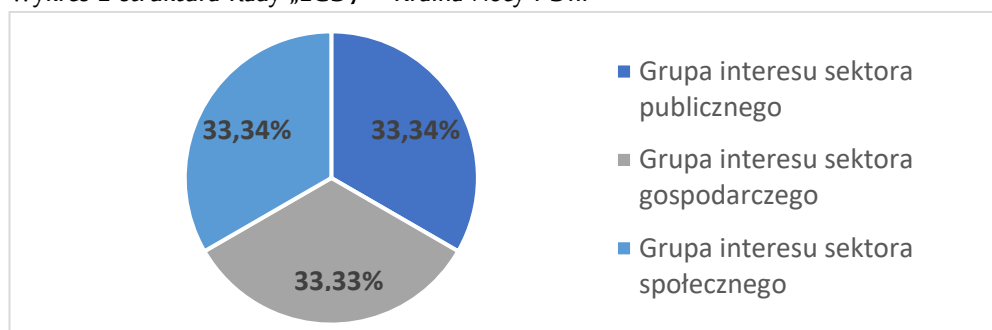
W skład organu decyzyjnego – Rady Stowarzyszenia „LGD7- Kraina Nocy i Dni” wchodzi 9 członków; przedstawiciele władz publicznych, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych. Są to pracownicy urzędów miast i gmin, członkowie lokalnych organizacji pozarządowych oraz osoby prowadzące działalność gospodarczą.

Skład ten jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności i zapewnia taką reprezentację, że żadna grupa interesu nie dominuje w podejmowaniu decyzji przez organ decyzyjny. Przez grupę interesu należy rozumieć grupę jednostek połączonych więziami wspólnych interesów lub korzyści publicznych, gospodarczych albo społecznych. Dla zapewnienia transparentności funkcjonowania Rady zostały wyznaczone co najmniej 3 grupy interesów tj. grupę interesu sektora publicznego, grupę interesu sektora gospodarczego, grupę interesu sektora społecznego oraz grupę interesu kobiet

Zapisy Statutu „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” (§ 17pkt 1) gwarantują wybór Członków Rady przez Walne Zebranie Członków spośród jego uczestników na 3 letnią kadencję. Rada liczy obecnie 9 Członków w tym wybiera się Przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego (§ 24 pkt 2 Statutu). Członkowie Rady nie mogą być Członkami Zarządu, Członkami Komisji Rewizyjnej ani pozostawać z Członkami Zarządu, Członkami Komisji Rewizyjnej w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości z tytułu zatrudnienia. Żaden z Członków Rady nie jest zatrudniony w biurze LGD ani nie jest Członkiem innego organu.

Obecny skład Rady pozwala na ograniczenie reprezentowania grupy interesu sektora społeczno-gospodarczego przez osoby związane z grupą interesu sektora publicznego. Osoby trzecie nie są upoważniane do udziału w podejmowaniu decyzji, a członkowie organu decyzyjnego pełnią swoje funkcje osobiście.

Wykres 2 struktura Rady „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”

Źródło: Opracowanie własne

W składzie Rady, zgodnie ze Statutem, znajdują się członkowie którzy posiadają doświadczenie w zakresie realizacji projektów z zakresu rozwoju obszarów wiejskich współfinansowanych ze środków publicznych lub uczestniczyły w szkoleniach z tego zakresu.

W celu właściwego przyporządkowania Członków Rady do odpowiednich grup interesu sektorów, stosowano metodę kolejnych wykluczeń. Oznacza to, że jeśli istniały dowody potwierdzające, że członek reprezentuje grupę interesariuszy sektora publicznego, nie był traktowany jako przedstawiciel innych grup. Jeśli jednak nie było przesłanki w przynależności do grupy interesów sektora publicznego, członek reprezentował grupę interesariuszy sektora gospodarczego. Jeśli brak było przesłanek pozwalających na zaliczenie Członka do poprzednich grup interesów - uznawano, iż reprezentuje grupę interesariuszy sektora społecznego.

Przyporządkowanie Członków do odpowiednich grup interesów odbywało się poprzez weryfikację deklaracji przez nich składanych dotyczących aktywności na obszarze LSR. Chcąc uniknąć składania fałszywych oświadczeń we wnioskach

dotyczących wyboru LSR, „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” przeprowadzała weryfikację złożonych deklaracji. Przynależność do grupy interesów była ustalana poprzez weryfikację rzeczywistego statusu Członka na podstawie odpowiedniego dokumentu potwierdzającego przynależność do danej grupy interesu. Dzięki temu zostaną wyeliminowane jakiegokolwiek wątpliwości.

W celu zapewnienia wyboru operacji bez dominacji jakiegokolwiek grupy interesu w organie decyzyjnym i unikania konfliktu interesu, biuro LGD będzie prowadziło rejestr interesów. Ponadto przed głosowaniem nad wyborem projektu, każdy z członków Rady podpisuje deklaracje bezstronności i poufności dotyczącą każdego projektu. Dokument ten umożliwia identyfikację charakteru powiązań członków organu decyzyjnego z wnioskodawcami lub poszczególnymi projektami oraz zapewnia zachowanie odpowiedniego paritetu każdorazowo na etapie głosowania. Oznacza to, iż podczas głosowania członkowie Rady, którzy nie są bezstronni w podjęciu decyzji o wsparciu podmiotu ubiegającego się o dofinansowanie operacji, zostają wykluczeni z oceny rozpatrywanego wniosku. Fakt ten zostanie również odnotowany w protokole z posiedzenia Rady.

W celu zapewnienia sprawnego funkcjonowania Rady, a dzięki temu sprawnej oceny operacji, które mają być realizowane w ramach LSR zaplanowano szereg szkoleń mających na celu podniesienie kompetencji członków Rady oraz praktycznych umiejętności związanych z wypełnianiem kart oceny operacji pod względem zgodności z Planem Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej, EFRR i EFS+ oraz według lokalnych kryteriów obowiązujących dla poszczególnych funduszy.

Mając na uwadze fakt, iż na członkach Rady spoczywa bardzo duża odpowiedzialność związana z oceną i wyborem operacji nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru, poprawności dokumentacji, zgodności formalnej czuwać będzie biuro LGD, zaś na każdym posiedzeniu w zapisach protokołu odnotowywane będą obliczenia dotyczące wyników głosowań i kontroli kworum.

Osobowy wykaz Członków Rady (organu decyzyjnego) wraz z nazwą reprezentowanej gminy oraz wskazaniem przynależności do zdiagnozowanych na obszarze LSR grup interesu stanowi załącznik do wniosku o wybór LSR.

5. Proces decyzyjny

Proces decyzyjny w „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” oparty jest na zasadach pogłębionego partnerstwa oraz kolegialnego podejmowania decyzji. Przebiega on zgodnie z zapisami Statutu oraz pozostałymi dokumentami wewnętrznymi, w szczególności z Regulaminami oraz procedurami stworzonymi na podstawie obowiązujących przepisów i Wytycznych.

Wybór operacji w ramach komponentu Wdrażanie LSR oraz działań EFRR i EFS+ wdrażanych za pośrednictwem RLKS, jest dokonywany z zastosowaniem procedury zapewniającej bezstronność Członków Rady, przy uwzględnieniu obowiązujących kryteriów wyboru operacji oraz zapewnieniu składu Rady zgodnego z wymaganiami określonymi w art. 31 ust. 2 lit. b ww. rozporządzenia 2021/1060 lub wymogu, zgodnie z którym pojedyncza grupa interesu nie kontroluje decyzji w sprawie wyboru operacji, określonego w art. 33 ust. 3 lit. b ww. rozporządzenia 2021/1060.

Wybór operacji, które mają być realizowane w ramach opracowanej LSR dokonywany jest w formie uchwały Rady, podjętej zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków uprawnionych do głosowania.

Skład tego organu jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności i zapewnia taką reprezentację, że żadna z grup interesu nie dominuje w podejmowaniu decyzji.

„LGD7 – Kraina Nocy i Dni” stosuje skuteczne mechanizmy gwarantujące bezstronność i rzetelność podczas oceny i wyboru operacji do finansowania. Przejawia się to między innymi w skrupulatnej weryfikacji przynależności danego członka Rady do jednej z grup interesu zdiagnozowanych na obszarze objętym LSR, obowiązku wypełnienia deklaracji bezstronności dla każdego projektu oraz dodatkowym praktykowanym zasadom mówiącym o tym, iż przed przystąpieniem do głosowania przewodniczący Rady pyta wszystkich obecnych na zebraniu, czy ktokolwiek wie o okolicznościach mogących wywołać wątpliwości, co do bezstronności członków Rady biorących udział w głosowaniu. Jest to swoisty system podwójnego zabezpieczenia, który dodatkowo wzmacnia bezstronność działania tego organu i jednocześnie wzmacnia poziom zaufania do „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” jako organizacji, co również ma ogromny wpływ w dalszej konsekwencji na proces budowania partnerstwa i angażowanie społeczności lokalnej w działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.

Ponadto, w celu skutecznej realizacji zadań przez Radę oraz dostosowując ocenę wniosków do współczesnych realiów, opracowano system oceny, który umożliwi jak największej liczbie osób wzięcie udziału w posiedzeniach (tj. forma zdalna posiedzenia).

„LGD7 – Kraina Nocy i Dni” dzięki zapisowi w statucie mówiącemu o tym, że członkowie Rady posiadają doświadczenie w zakresie realizacji projektów z zakresu rozwoju obszarów wiejskich współfinansowanych ze środków publicznych lub uczestniczyły w szkoleniach z tego zakresu gwarantuje beneficjentom, że każdy wniosek zostanie oceniony przez zespół ludzi merytorycznie do tego przygotowanych. W celu zapewnienia sprawnego funkcjonowania Rady, a dzięki dokonywaniu skutecznego wyboru operacji, zaplanowano szereg szkoleń mających na celu podniesienie kompetencji Członków Rady oraz praktycznych umiejętności związanych ze stosowaniem procedur i obowiązujących Wytycznych, tematyka tych szkoleń będzie również obejmować znajomość PS dla WPR na lata 2023-2027, EFRR i EFS+ oraz stosowania lokalnych kryteriów wyboru.

6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

Działanie wszystkich organów „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” regulują Statut oraz odpowiednie regulaminy.

W Statucie zawarty jest minimalny zakres uregulowań zgodnie z ustawą prawo o stowarzyszeniach oraz ustawą o rozwoju lokalnym. Dokument ten wskazuje organ nadzoru Stowarzyszenia, którym jest Marszałek Województwa, cele Stowarzyszenia, zasady uchwalania zmian w statucie, rozszerzania obszaru objętego LSR. Ponadto zawiera wytyczne dotyczące członków, ich prawa i obowiązki oraz zasady nabywania i utraty członkostwa, jak również zasady wybierania i odwoływania oraz kompetencje poszczególnych organów wraz z zasadami nabywania i utraty członkostwa w nich.

Dokument reguluje też takie podstawowe kwestie jak m.in.: zasady wyboru Przewodniczącego i Sekretarza zebrania, sposób powiadamiania o obradach WZC, szczegółowe zasady przebiegu posiedzeń, zasady dotyczące głosowania i podejmowania uchwał, uprawnienia i zadania Przewodniczącego Walnego Zebrania Członków, zasady zwoływania Nadzwyczajnego Walnego Zebrania oraz zasady protokołowania posiedzeń WZC.

Statut, zawiera również zapisy dotyczące zwiększenia aktywności seniorów, tj. osób po 60 roku życia, zasad zwoływania obrad na wniosek wąskiej grupy członków, główne kompetencje w tym określenie głównych kierunków działania i rozwoju Stowarzyszenia oraz przyjmowanie treści LSR, lokalnych kryteriów wyboru, co jednocześnie oznacza maksymalne zaangażowanie członków stowarzyszenia w proces podejmowania kluczowych decyzji w zakresie celów i kierunków działania „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”. Zapisy statutu potwierdzają ponadto zobowiązanie do stosowania zasad pogłębionego partnerstwa i skutecznej komunikacji oraz korzystania z możliwości kolegialnego podejmowania decyzji (możliwość powoływania zespołów) oraz gotowość na poszerzanie partnerstwa (otwartość na nowych członków) oraz kadencyjność organów „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”. Statut gwarantuje ponadto otwartość na szeroko pojętą współpracę w tym również możliwość zwołania Walnego Zgromadzenia na wniosek dość wąskiej grupy członków „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” (20%) oraz ograniczenia zakresu czynności, co do których Zarząd podejmuje decyzje bez konsultacji/uzgodnienia z pozostałymi członkami „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”.

Regulamin Rady określa z kolei organizację wewnętrzną i tryb pracy Rady, zawiera szczegółowy opis sposobu zwoływania posiedzeń Rady, kompetencje członków Rady, zasady powoływania i odwoływania członków Rady, zasady wyboru na przewodniczącego Rady, szczegółowe zasady przebiegu obrad Rady, zasady głosowania przy wyborze operacji, które mają być realizowane w ramach LSR, rozwiązania dotyczące wyłączenia członka organu z oceny operacji oraz zasady protokołowania posiedzeń Rady. Regulamin Rady zawiera także zasady wyboru operacji i uregulowania dotyczące bezstronności członków Rady i możliwości wyłączenia z głosowania podczas oceny operacji które mają być realizowane w ramach LSR.

Regulamin Komisji Rewizyjnej określa jej szczegółowe kompetencje, skład oraz zasady wyboru członków, Przewodniczącego i Sekretarza Komisji jak również sposób podejmowania uchwał i protokołowania.

Regulamin Zarządu określa szczegółowe zasady wyboru członków Zarządu, kompetencje tego organu jak również szczegółowy opis zadań Zarządu, zasady zwoływania i protokołowania posiedzeń Zarządu oraz zasady podejmowania uchwał. Kontynuując zasadę pogłębionego partnerstwa oraz kolegialnego podejmowania decyzji, Zarząd LGD ma ograniczony zakres czynności, co do których podejmuje decyzje bez konsultacji/uzgodnienia z pozostałymi członkami LGD. Wyraża się to chociażby w tym, że o treści i celach rozwoju zapisanych w najważniejszym dokumencie strategicznym Stowarzyszenia, tj. LSR, decyduje Walne Zebranie Członków. Zarząd został upoważniony do dokonywania zmian LSR, w lokalnych kryteriach wyboru lub innych dokumentach zarezerwowanych do kompetencji WZC, tylko jeśli są one wynikiem zmiany obowiązujących przepisów, wytycznych lub zaleceń zewnętrznych organów kontrolnych. Ponadto, w przypadku podjęcia takiej Uchwały przez WZC Zarząd jest zobowiązany do poinformowania o zakresie dokonanych zmian.

Ostatnim ważnym dokumentem jest Regulamin Biura, który w głównej mierze reguluje zasady zatrudniania i wynagradzania pracowników oraz godziny pracy biura.

Kluczowe dokumenty regulujące funkcjonowanie „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” są podane do wiadomości publicznej i znajdują się na stronie internetowej Stowarzyszenia. Zmiany w poszczególnych dokumentach i ich aktualizacje są wprowadzane poprzez uchwały ustanawiane podczas głosowania odpowiednio przez Walne Zebranie Członków lub Zarząd Stowarzyszenia.

Każda aktualizacja LSR oraz lokalnych kryteriów wyboru, jest konsultowana z lokalną społecznością poprzez zamieszczenie projektów tych dokumentów na stronie internetowej. Procedury zamiany wyżej wymienionych regulaminów są zawarte w tychże dokumentach.

7. Standardy funkcjonowania partnerstwa

„LGD7 – Kraina Nocy i Dni”, tak jak każda organizacja, aby realizować cele statutowe i sprawnie funkcjonować nie tylko w relacjach z instytucjami nadrzędnymi takimi jak Urząd Marszałkowski czy Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi ale przede wszystkim w lokalnym środowisku, musi posiadać określone standardy funkcjonowania. W przypadku „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” wypracowanie pewnych standardów funkcjonowania, oprócz ułatwienia bieżącej pracy ma dodatkowe znaczenie – budowanie realnego partnerstwa trójsektorowego, opartego na siedmiu podstawowych zasadach idei LEADER.

Na przestrzeni dwóch perspektyw finansowych UE, „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” wypracowała standardy, które doceniają zarówno wnioskodawcy jak i lokalna społeczność. Wyniki ewaluacji ex-post LSR 2014-2020 wyraźnie pokazują, że „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” jest postrzegana jako partner godny zaufania, którego działania są ważne i dostrzegalne w lokalnym środowisku.

Korzyści jakie wynikają z wprowadzonych standardów obejmują nie tylko Stowarzyszenie „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” jako organizację ale również doskonale wpisują się w wartość dodaną partnerstwa dla wszystkich osób zaangażowanych w jego działalność. Wśród najważniejszych należy wskazać:

1. Jakość oparta na pogłębionym partnerstwie i skutecznej komunikacji:

Na każdym poziomie funkcjonowania „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”. Wyraża się to przede wszystkim w:

- otwartości i jasnych procedurach przyjmowania nowych członków potwierdzonych zapisami w Statucie;
- realnej otwartości na osoby w niekorzystnej sytuacji (nie tylko poprzez podejmowanie „na rzecz” danych osób ale również poprzez zaproszenie ich do udziału w organach „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”. tj. Zarządzie/ Radzie czyli danie możliwości realnego wpływu na poprawę danej sytuacji);
- otwartości i wprowadzeniu mechanizmów i procedur zachęcających i ułatwiających zgłaszanie przez członków „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” pomysłów/ inicjatyw dotyczących zarówno funkcjonowania „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” jak i wdrażania LSR w tym wymogu przekazania odpowiedzi wraz z uzasadnieniem;
- zagwarantowania kadencyjności organów „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”, tj. Zarządu, Rady, Komisji Rewizyjnej;
- zagwarantowania możliwości korzystania z kolegialnego sposobu podejmowania decyzji m.in. poprzez wprowadzenie formuły zespołów / grup roboczych, których zadaniem jest przedyskutowanie konkretnej propozycji zanim zostanie przekazana na obrady Zarządu oraz
- ograniczenia zakresu uprawnień Zarządu, co do kwestii, w których może samodzielnie podejmować decyzje bez konsultacji z pozostałymi członkami „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”,
- komunikacji – zarówno wewnątrz jak i na zewnątrz partnerstwa, która szczegółowo została opisana w Planie komunikacji. Podstawą komunikacji jest jej dwustronność oraz dostosowanie przekazu do zasad przyjaznej komunikacji oraz do potrzeb wyrażanych przez interesariusza na etapie budowania LSR w tym w szczególności przez osoby młode, seniorów i osoby w niekorzystnej sytuacji (w tym poprzez wykorzystanie: strony internetowej, mediów społecznościowych, tablic informacyjnych, również gmin członkowskich, prasy, radia materiałów promocyjno-informacyjnych, bazy kontaktów, formuły spotkań tematycznych w terenie dostosowanych do uczestników i w godzinach dostępności itp.)
- partycypacji – na każdym etapie budowy, wdrażania i aktualizacji LSR wg. metod opisanych w niniejszej LSR

2. Efektywność

Wyrażająca się w ustanowieniu jasnych i czytelnych procedur oceny i wyboru operacji w tym obiektywnych kryteriów, które gwarantują wnioskodawcom/ Grantobiorcom bezstronność na każdym etapie oceny dokumentacji aplikacyjnej oraz planu finansowego i harmonogramu naborów, które pozwalają wnioskodawcom z wyprzedzeniem zaplanować operacje co w dalszej konsekwencji przekłada się na sukcesywne osiągnięcie poszczególnych wskaźników.

3. Bezpieczeństwo i zgodność

Wyrażające się przede wszystkim w gwarancji pełnej zgodności Statutu, regulaminów i procedur z obowiązującymi przepisami prawa krajowego i UE oraz wydanymi na ich podstawie wytycznymi.

4. Skuteczne zarządzanie ryzykiem

Wyrażające się opracowaniu zasad monitoringu i ewaluacji, dzięki czemu „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” jest w stanie w odpowiednim momencie zauważyć ryzyko nieosiągnięcia konkretnych wskaźników LSR jak i ryzyko związane z funkcjonowaniem organizacji zarówno na poziomie partnerstwa jak i komunikacji.

5. Ciągłe doskonalenie

Wyrażające się w planie szkoleń zarówno dla pracowników Biura jak i członków poszczególnych organów. Ciągłe podnoszenie kwalifikacji i kompetencji daje interesariuszom gwarancję świadczenia doradztwa na najwyższym poziomie oraz gwarancję skutecznego i kompetentnego zarządzania partnerstwem.

Wyjątkowy w podejściu LEADER jest fakt, że wszyscy uczestnicy tego procesu wzajemnie się uzupełniają, a dzięki współpracy powstaje efekt synergii, niemożliwy do osiągnięcia w przypadku działań podejmowanych indywidualnie.

Członkowie Stowarzyszenia udzielają się w nim poprzez aktywny udział w Walnych Zebraniach Członków, uczestniczą w posiedzeniach organów, szkoleniach, warsztatach refleksyjnych, grupach roboczych, targach i imprezach promocyjnych, warsztatach i wyjazdach studyjnych.

Niewątpliwie, zachowanie wysokich standardów w nowym okresie programowania zapewni możliwość płynnego przystąpienia do wdrażania LSR. Działania przygotowawcze ograniczą się do analizy zakresu zmian w procesie wdrażania oraz przygotowania potencjalnych beneficjentów do aplikowania o wsparcie.

Ponadto, dotychczasowe doświadczenie jednoznacznie pokazuje, że tylko współdziałanie różnorodnych środowisk i sektorów jest w stanie najpełniej, w pierwszej kolejności, poznać a następnie, dzięki skutecznemu planowaniu, odpowiedzieć na potrzeby wyrażane przez lokalną społeczność.

Należy podkreślić, iż LGD na każdym etapie wdrażania LSR będzie stosować **standardy dostępności** w tym w szczególności Wytyczne horyzontalne - podejście LGD do kwestii przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji. LGD zarówno na etapie tworzenia, jak i realizacji LSR będzie stosowała zasady horyzontalne, wynikającego z art. 9 ww. rozporządzenia 2021/1060, w tym: poszanowania praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw

podstawowych Unii Europejskiej; zasady równości kobiet i mężczyzn; zasady równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami; zgodności działań z celem wspierania zrównoważonego rozwoju określonego w art. 11 TFUE oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady nie czyni poważnych szkód; Informacji dot. konsultacji projektowanego LSR z mieszkańcami

ROZDZIAŁ II CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR

Obszar działania LGD skupia sześć gmin wiejskich: Blizanów, Ceków-Kolonia, Godziesze Wielkie, Żelazków, Lisków, Mycielin i trzy gminy miejsko-wiejskie – Gminę Koźminek, Gminę Opatówek oraz Gminę i Miasto Stawiszyn. Stanowią one spójny przestrzennie obszar – sąsiadują ze sobą i z miastem Kalisz.

Rysunek nr 1 Mapa obszaru „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”

Źródło: opracowanie własne

Gminy objęte LSR stanowią większą część powierzchni powiatu kaliskiego (ziemskiego), który usytuowany jest w środkowej Polsce na terenie południowo-wschodniej części województwa wielkopolskiego. Żadna z gmin tworzących LGD nie spełnia dominującej roli wobec terenu całego powiatu. Brak jest także większego ośrodka miejsko-wiejskiego, który taką rolę mógłby pełnić.

TABELA nr 1. Charakterystyka ogólna poszczególnych gmin

Gminy	Blizanów	Godziesze Wielkie	Ceków Kolonia	Koźminek	Opatówek	Żelazków	Lisków	Mycielin	Stawiszyn
Powierzchnia gminy w km ²	158	101	88	88	104	114	75,83	105,95	78,20
Udział ludności w powierz. całkowitej	14,50	14,30	6,88	10,04	15,47	13,86	7,59	6,83	9,93
Liczba ludności gminy	10075	9930	4779	7393	10748	9632	5274	4745	6900

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS Bank Danych Lokalnych wg stanu na dzień 31.12.2020

Łączna powierzchnia obszaru LGD to około 913 km². Do największych gmin pod względem obszaru należą gminy: Blizanów i Żelazków, natomiast najmniejszymi są Gmina Lisków oraz Gmina i Miasto Stawiszyn, na której obszarze położone jest też najmniejsze obszarowo miasto w Polsce – Stawiszyn – o powierzchni niespełna 1 km². Liczba ludności obszaru objętego LSR wynosi 69 476 mieszkańców (wg faktycznego miejsca zameldowania). Największą gminą – biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców, jest Opatówek, najmniejszą – Ceków Kolonia.

Obszar działania „LGD7 - Kraina Nocy i Dni” **jest spójny wewnętrznie**. Na spójność tę składają się przede wszystkim dwa czynniki: mieszkańcy i idea. Mieszkańcy - to ludność autochtoniczna (z niewielkim odsetkiem nowych mieszkańców), co przejawia się olbrzymim zainteresowaniem przeszłości terenu w legendach, podaniach i starych fotografiach. Idea - to etos pracy na roli. Etos utrwalaony w „Nocach i Dniach” Marii Dąbrowskiej, z Russowa. Tradycja gospodarności, pracowitości i rzetelności stanowi także o spójności analizowanego terenu pod kątem ekonomicznym.

To właśnie ta część Wielkopolski – Ziemia Kaliska – jest utożsamiana z przedsiębiorczością i gospodarnością. Dzięki tym cechom mieszkańców obszaru objętego LSR charakteryzuje się ona dość dobrym i wyrównanym poziomem rozwoju i dobrobytu jego mieszkańców. Gminy obszaru LGD charakteryzują się też podobną skalą bezrobocia.

Spójność analizowanego obszaru dotyczy także wysoko produktywnego i specjalistycznego rolnictwa. Obszar LGD posiada długie tradycje rolnicze i identyfikowany jest w skali kraju, jako dobrze rozwinięty ośrodek rolnictwa. Pomimo raczej niskiej jakości gleb i niekorzystnych od wielu lat warunków klimatycznych (susza) wysoka specjalizacja wielu gospodarstw rolnych i wysoka kultura rolna, to niepowtarzalne atuty tego terenu. Niewątpliwą specyfiką obszaru LGD wpływającą na jego rozpoznawalność jest znacząca produkcja warzyw pod osłonami, w szczególności pomidorów oraz bardzo dobrze rozwinięty przemysł rolno-spożywczy, stanowiący obok rolnictwa podstawowy filar lokalnej gospodarki. Na całym obszarze objętym LSR mamy odpowiednie warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego i agroturystyki, ponieważ ma on wizerunek przestrzeni czystej i przyjaznej człowiekowi.

Także zasoby środowiskowe obszaru LGD stanowią spójny, cenny przyrodniczo teren, bogaty i ciekawy krajobrazowo, z dolinami rzek i zbiorników wodnych. To teren równinny, z najdłuższą rzeką Prosną (lewy dopływ Warty) wraz z jej dopływami: Pokrzywnicą, Swędrnią oraz rzeką Bawół. Do wykorzystania, np. w turystyce czy edukacji, są kompleksy dworskie z pięknymi zasobami parkowymi, kompleksy leśne, liczne pomniki przyrody i obszary chronione, dające duże możliwości czynnego wypoczynku i rekreacji. LGD nie posiada obszarów o zdegradowanym środowisku.

Na całym obszarze występuje duża aktywność społeczna wyrażająca się w dużej inwencji ze strony Gminnych Ośrodków Kultury, Kół Gospodyń Wiejskich i Ochotniczych Straży Pożarnych, zespołów, orkiestr. W oparciu o wszystkie te czynniki LGD będzie budować kapitał społeczny mieszkańców - świadomość tego, co potrzebne do lepszej pracy, ochrony środowiska, ochrony dorobku przeszłości i umiejętności przekazania tego innym.

Obszar objęty LSR to obszar przeważającej części powiatu kaliskiego, leżącego w południowo-wschodniej części Wielkopolski, wokół Miasta Kalisza. Gminy wchodzące w skład LGD7 są zróżnicowane zarówno pod względem wielkości, liczby ludności, warunków przyrodniczych i gospodarczych. Występują jednak cechy, które stanowią o spójności tego obszaru, są nimi:

- **Spójność geograficzna i historyczna:** nasze gminy od zawsze stanowiły związek terytorialny w ramach Ziemi kaliskiej, zarządzanej przez księcia (XII- XV w.), Wojewodę (XV- XVIII w.), Gubernatora carskiego (XIX-XX w.), Starostę kaliskiego (w okresie międzywojennym) i współcześnie w ramach województw: kaliskiego, a po reformie administracyjnej - wielkopolskiego.

- **Spójność osadnicza:** osadnictwo na tym terenie kształtowało się na bazie prawa polskiego (nadania władców) z wpływami osadnictwa na prawach niemieckich w części Gmin oraz osadnictwa żydowskiego w miasteczkach i większych wsiach naszego obszaru. Duże też znaczenie miały tutaj nadania wsi do majątku Kościoła-Diecezja gnieźnieńska. W XVIII i XIX w. rozproszona własność ziemską została skomasowana w średniej wielkości latyfundia obejmujące obszar od jednej wsi do kilkunastu wsi (w przypadku majątku gen. Zajączka). W wyniku tych zmian osadniczych ujednoczony został układ przestrzenny Gmin poprzez ukształtowanie systemu „wsi centralnej”, stanowiącej obecnie najczęściej „stolicę Gminy” oraz „wsi pobocznych” (od 17 do 40-tego typu wsi w każdej z obecnych Gmin LGD7).

Obszar 9 gmin tworzących „LGD7 - Kraina Nocy i Dni” stanowi wspólnotę przestrzenną z racji historycznego ukształtowania sieci osadniczej (rozbudowanej). Sieć osadniczą stanowią dawna „wieś centralna” (będąca obecnie ośrodkiem administracyjno-społecznym Gminy) oraz „wsie poboczne” raczej niewielkie (w granicach 200-650 mieszkańców). System osadniczy na terenie „LGD7 - Kraina Nocy i Dni” połączony jest dobrej, jakości drogami gminnymi i powiatowym. Funkcjonowanie połączonego (spójnego) systemu osadniczo-przestrzennego rodzi jednakże jeden, podstawowy problem w postaci chęci wyrównywania potencjałów rozwojowych w poszczególnych jednostkach osadniczych. Kolejny raz uczestniczy spotkań wskazywali na te problemy na obszarze objętym LSR.

- **Spójność tożsamości i tradycji:** społeczność zamieszkująca obszar LSR jest jednorodna (środowisko tradycyjnie wiejskie) z niewielkimi wpływami mało liczebnej grupy „nowych mieszkańców” stanowiących ok. 12% populacji mieszkańców (dane z gmin członkowskiej). Dowodem tradycyjnych układów społecznych w naszych wsiach są nadal charakterystyczne zjawiska

społeczne jak uczestnictwo w praktykach religijnych, poglądy konserwatywne oraz wysoki udział w tradycyjnych (ludowych) uroczystościach, aktywności OSP, orkiestr dętych przy OSP oraz Kół Gospodyń Wiejskich, czy klubów sportowych.

Siłą spójności tradycji i tożsamości lokalnej jest dziedzictwo kulturowe terenu LGD7 podzielone na dwie różnorodne koncepcje:

- nawiązująca do tradycji Szlaku Bursztynowego, która podupadła na znaczeniu w chwili, gdy Kalisz (uznawany niegdyś za kluczowe miejsce na Szlaku) zrezygnował ze swoich aspiracji historycznych, przesuwał je w stronę wizji „Miasta w Polsce najstarszego”,
- modernistyczna, której symbolami są bliższe współczesności obiekty gęsto rozsiane po obszarze objętym LSR.

Ziemia kaliska na terenie, której funkcjonują „LGD7 - Kraina Nocy i Dni” ma piękną i godną rewaloryzacji materialną przeszłość. Nie licząc skutków historycznych sporów o przebieg Szlaku Bursztynowego, to właśnie tutaj przeszłość wywarła silne piętno. Wzdłuż Proсны i Swędrni ciągnął się w okresie wczesnego średniowiecza pas grodów, których ślady odkryli archeolodzy, a brak śladów gwałtownych zniszczeń dał podstawy do koncepcji, iż to właśnie tutaj zasiedli władcy początków polskiej państwowości podporządkowujący sobie inne regiony Słowiańszczyzny w drodze podbojów.

To tutaj w XII i XIII wieku narodziło się silne osadnictwo z Cekowem i Blizanowem oraz szeregiem wsi nadprośniańskich (darowanych przez księcia Odonica klasztorowi cysterskiemu w Ołoboku), Godziesze Wielkie i Małe, Opatówek, Żelazków oraz miasto Stawiszyn wraz z sąsiednim Mycielinem (z I połowy XII wieku). Niezwykle ciekawą historię ma także Lisków, który po powstaniu w XIII wieku, doczekał się po 600 latach wspaniałego rozkwitu pod okiem księdza Blizińskiego prekursora nowoczesności na wsi i wzoru dla projektów powstających w najbogatszych częściach Wielkopolski i Ówczesnej Europy. Łącznikiem pomiędzy zjawiskami w życiu społecznym obszaru LGD7 i nowoczesną gospodarką jest jej tradycyjna część – rolnictwo i wieś.

Spójność obszaru „LGD7 - Kraina Nocy i Dni” dotyczy w szczególności efektywnego, wyspecjalizowanego rolnictwa i wysokiej kultury rolnej. Obszar LGD7 posiada długą tradycję rolniczą i identyfikowany jest w kraju, jako dobrze rozwinięty obszar upraw ogrodniczo-warzywnych oraz hodowli trzody chlewnej i bydła. Charakter i jakość rolnictwa obszaru LGD7 stanowi podstawę lokalnej gospodarki wraz z przetwórstwem i przechowalnictwem plonów. Sprzyjają im niezłe warunki infrastruktury wodno-lokalizacyjnej (średnie zwodociągowanie wsi na poziomie około 80%, a skanalizowanie – około 26% gospodarstw), mankamentem jest natomiast niski (ok. 8%) poziom gazyfikacji odbiorców.

„LGD7 - Kraina Nocy i Dni” działając na ściśle określonym granicami Gmin terenie (stanowiącym doskonały związek administracyjny Gmin uwzględniający uwarunkowania przyrodnicze, historyczne, gospodarcze i demograficzne tego obszaru) zdaje się na to, iż o ich znaczeniu decydują zjawiska geograficzne i społeczne przypisane do szerszego otoczenia subregionalnego, jego zasobności, odległość od metropolii i potencjału gospodarczego. Pod tym względem otoczenie terenu działania LGD7 w postaci subregionu kalisko- ostrowskiego jest silnie zróżnicowane i zależność ta przenosi się na jego wycinek w postaci niepełnego wykorzystania potencjału wynikającego z posiadanych zasobów ludzkich oraz położenia geograficznego.

„LGD7 - Kraina Nocy i Dni” funkcjonuje w obrębie Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej. Wszystkie Gminy wchodzące w skład „LGD7 - Kraina Nocy i Dni” zostały uznane jako obszar funkcjonalny dla Miasta Kalisza – ośrodka stanowiącego rdzeń (wraz z Ostrowem Wielkopolskim) tego Związku. Spośród Gmin wchodzących w skład „LGD7 - Kraina Nocy i Dni” wskaźniki ilościowe stanu podmiotów gospodarczych i ich dynamiki w latach 2015 – 2020 układają się dość stabilnie, osiągając najwyższe parametry w grupie Gmin: Opatówek, Żelazków, Blizanów, Godziesze Wielkie, Stawiszyn i niższy w Mycielinie.

Obszar „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” w 2020 r. zamieszkiwało 69 476 osób. Mimo wzrostu liczby ludności na obszarze objętym LSR w stosunku do 2015 r., w większości gmin ludności ubyło. Depopulacja ominęła jedynie gminy Blizanów, Godziesze Wielkie i Żelazków. Największy spadek ludności w ciągu ostatnich 6 lat obserwujemy w gminie Lisków – o 6%, mniejsze w gminach Mycielin i Stawiszyn – o 3%. W pozostałych gminach spadek następuje na poziomie 1-2 procent.

Najliczniejszą gminą jest gmina Opatówek, w którym mieszka 10 739 osób. Najmniejszą, pod względem ludności, gminą jest Ceków-Kolonia – 4770 mieszkańców. ‘

Tabela nr 2 Ludność obszaru objętego LSR w latach 2015-2021

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Blizanów	9818	9856	9905	9892	9940	10 075	10135
Ceków-Kolonia	4817	4782	4786	4780	4746	4 779	4781
Godziesze Wielkie	9269	9337	9441	9524	95916	9 930	10028
Koźminek	7553	7547	7557	7538	7547	7 393	7377
Lisków	5282	5287	5279	5260	5213	5 274	5207
Mycielin	4933	4929	4905	4872	4873	4 745	4705
Opatówek	10850	10833	10856	10815	10808	10 748	10704
Stawiszyn	7204	4929	7229	7195	7133	6 900	6817

Żelazków	9370	9421	9439	94727195	9546	9 632	9619
RAZEM	69096	69201	69397	69348	69397	69 476	69373

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Jednymi z najważniejszych czynników wpływających na przyszły stan rynku pracy są uwarunkowania demograficzne, a spośród nich struktura ludności ze względu na wiek. Ludność obszaru objętego LSR cechuje społeczeństwo „starzejące się”.

Jak wykazują dane GUS, chociaż pandemia zebrała śmiertelne żniwo wśród osób starszych, to ich udział w ogólnej populacji wzrósł. Starzenie się społeczeństwa to trend obserwowany od lat.

Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na obszarze LGD wynosi 27 836. Średni udział liczby osób w wieku nieprodukcyjnym w liczbie mieszkańców obszaru objętego LSR według stanu na koniec 2020 r. wyniósł 40,07% i we wszystkich gminach jest on wyższy niż w skali kraju (21,9%). Najtrudniejsza sytuacja pod względem demograficznym dotyczy gminy Lisków (42,24%).

Współczynnik ludności w wieku nieprodukcyjnym na obszarze LGD za 2020 rok wyniósł 3,79. Podczas badania ankietowego znaczna liczba osób wskazała starzenie się społeczeństwa jako największy problem obszaru (9,9%).

W tym kontekście wyzwaniem dla obszaru pozostaje starzenie się mieszkańców, konieczność zapewnienia odpowiedniej opieki osobom starszym, których będzie przybywało, jak również zapewnienia seniorom jakości życia na odpowiednim standardzie, a także oczekiwanej oferty spędzania czasu wolnego, która pozwoli włączyć takie osoby do aktywnego udziału w życiu lokalnej społeczności **Aktualna oferta dla seniorów** dostępna obecnie na obszarze objętym LSR obejmuje zajęcia: z rękodzieła, kulinarne, plastyczne, muzyczne (w ramach zespołów śpiewaczych, kapel folklorystycznych i orkiestr dętych), teatralno-kabaretowe, chóralne oraz zajęcia sportowe i rekreacyjne typu: fitness, pilates, joga, gimnastyka dla kręgosłupa, taniec. Oferowana oferta zajęć dla seniorów w poszczególnych gminach niestety nie jest wystarczająca do zgłaszanych (podczas konsultacji oraz dotychczasowych spotkań z tą grupą mieszkańców obszaru) potrzeb tej grupy. Seniorzy sygnalizują potrzebę większej ilości już prowadzonych zajęć dla nich, ale także poszerzenie istniejącej oferty o zajęcia typu prozdrowotnego: aqua aerobik, zajęcia z podologiem, kosmetyczką, dietetykiem, rehabilitantem, kurs pierwszej pomocy, ale także kurs samoobrony, obrony przed cyberprzestępczością oraz zajęć rekreacyjnych: wycieczki krajoznawcze, turystyczne, koncerty, spotkanie integracyjne z mieszkańcami sąsiednich gmin.

Potrzeba włączania do angażowania się w życie społeczne, a także udostępnienia atrakcyjnych form rozwoju i spędzania czasu wolnego, dotyczy również pokolenia osób młodych do 25 r.ż. Jeśli chodzi o **ofertę zajęć skierowaną do osób młodych**, czyli do 25 roku życia, przeprowadzona analiza pokazała, iż są to głównie zajęcia sportowe (piłka nożna) prowadzone przez kluby sportowe. Poza tym nie we wszystkich gminach oferta jest podobna, ale prowadzone są także zajęcia obejmujące sztuki walki (karate, kickboxing), kolarstwo (szosowe i przełajowe), wioślarstwo, tenis stołowy, ćwiczenia siłowe, gimnastykę artystyczną, aerobik, pilates, zajęcia taneczne, trening mażorettek, petanque, zumbę. Zajęcia muzyczne (gra na instrumentach - zajęcia indywidualne, grupowe - orkiestry dęte), chóry (głównie prowadzone w szkołach). Zajęcia z fotografii, malarstwa, robotyki (lego) i rękodzieła.

Pomimo tego, iż oferta wydaje się być różnorodna i bardzo szeroka jest to oferta zbiorcza i nie odnosi się w całości do każdej z gmin. Młodzi ludzie oczekują oferty ciekawszej, nowocześniejszej i odpowiadającej potrzebom młodego pokolenia określanego pokoleniem Z. Pokolenie to ma problemy z koncentracją i uwagą, która przeważnie jest rozproszona i podatna na bodźce zewnętrzne. Największym wyzwaniem jest więc przykuć ich uwagę na dłużej i zainteresować na tyle mocno, aby byli skłonni skorzystać z danego produktu. **Kluczowa jest więc kreatywność i innowacyjność**, nie tylko w samej usłudze- rodzaju zajęć, ale także w komunikacji.

LGD będzie starało się odnieść do potrzeb obu grup społecznych, poprzez animowanie mieszkańców w ramach działań określonych w planie komunikacji oraz poprzez promowanie operacji skierowanych do tych grup oraz stosując zachęty do ubiegania się o wsparcie w postaci możliwości przyznawania dodatkowych punktów beneficjentom reprezentującym osoby z grup w niekorzystnej sytuacji, w ramach lokalnych kryteriów wyboru operacji.

Tabela nr 3 Udział ludności w wieku produkcyjnym w liczbie mieszkańców na obszarze LSR w 2020 r.

Nazwa Gminy	Liczba mieszkańców	liczba osób w wieku nieprodukcyjnym	WSKAŹNIK	Udział ludności w wieku produkcyjnym w liczbie mieszkańców
Blizanów	10 075	3 988	3,47	39,58
Ceków-Kolonia	4 779	1 954	4,32	40,89
Godziesze Wielkie	9 930	3 922	3,42	39,50
Koźminek	7 393	2 917	3,39	39,46
Lisków	5 274	2 228	5,14	42,24
Mycielin	4 745	1 889	3,62	39,81
Opatówek	10 748	4 340	4,00	40,38
Stawiszyn	6 900	2 780	3,94	40,29

Żelazków	9 632	3 818	3,51	39,64
RAZEM	69 476	27 836	3,79	40,07

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Migracje wewnętrzne to ruchy wewnątrz kraju, najczęściej z gmin wiejskich do aglomeracji, natomiast migracje zewnętrzne to zarejestrowane przekroczenie granicy kraju. **Migracje na obszarze objętym LSR**, tj. różnica między zameldowaniami, a wymeldowaniami na obszarze LGD wynosiła w 2020 r. - 11 osób. Większość gmin charakteryzowało ujemne saldo migracji (6 gmin), co oznacza, że więcej osób opuściło te gminy, niż do nich przyjechało. Najwyższe saldo ujemne obserwujemy w gminie miejskiej Żelazków (- 37osób), saldem dodatnim może pochwalić się jedynie gmina Godziesze Wielkie (69 osób), Opatówek (16 osób) oraz Ceków-Kolonia(4 osoby).

Współczynnik migracji na obszarze LSR za 2020 rok wyniósł 4,03.

Diagnoza obszaru pokazała, że szczególnie niebezpieczny jest problem depopulacji obszaru objętego LSR związany z migracjami ekonomicznymi ludności. Poziom skali emigracji zarobkowej, w tym wyjazdów za pracą do większych ośrodków miejskich lub za granicę, w szczególności ludzi młodych (aż 4,7% ankietowanych uważa to za największy problem obszaru), a także lepiej wykształconych, co może wpłynąć na niekorzystne zmiany na obszarze.

Znaczącym problemem jest także niedostateczna oferta kierowana do ludzi młodych. W trakcie konsultacji społecznych wielokrotnie zwracano uwagę na potrzebę ich aktywizacji, z uwagi na to, że bardzo mocno odczuli skutki ograniczeń wprowadzanych w celu spowolnienia rozprzestrzeniania się pandemii COVID-19. Zamknięcie szkół oraz izolacja od rówieśników niekorzystnie wpłynęła na zdrowie psychiczne środowiska młodzieżowego, pogorszyło się ich samopoczucie i satysfakcja z życia.

Tabela nr 4 Migracje na obszarze LSR w 2020 r.

Nazwa Gminy	Zameldowania	Wymeldowania	Liczba mieszkańców	Współczynnik
Blizanów	112	114	10 075	4,03
Ceków-Kolonia	51	47	4 779	3,87
Godziesze Wielkie	134	65	9 930	2,89
Koźminek	51	54	7 393	4,06
Lisków	32	41	5 274	4,27
Mycielin	34	48	4 745	4,47
Opatówek	99	83	10 748	3,76
Stawiszyn	52	87	6 900	4,81
Żelazków	68	105	9 632	4,61
RAZEM	633	644	69 476	4,03

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Bezrobocie to zjawisko społeczne polegające na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia, nie znajduje faktycznego zatrudnienia z różnych powodów.

Na obszarze objętym LSR liczba zarejestrowanych bezrobotnych ogółem (GUS stan na 31.12.2020r.) wyniosła 727 osób. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy najliczniejszą grupę stanowią osoby bez doświadczenia zawodowego. Udział liczby bezrobotnych zarejestrowanych na obszarze LSR w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na obszarze objętym LSR według stanu na koniec 2020 r. wynosił średnio 1,66% i był zbliżony we wszystkich gminach członkowskich LGD. Najwyższy udział bezrobotnych dotyczył gminy Stawiszyn (2,4%). W pozostałych gminach udział nie przekroczył 2%.

Współczynnik liczby osób bezrobotnych w stosunku do osób w wieku produkcyjnym na obszarze objętym LSR w 2020 r. wyniósł 0,48.

Tabela nr 5 Liczba bezrobotnych na obszarze LSR w 2020 r. w odniesieniu do liczby ludności w wieku produkcyjnym.

Nazwa Gminy	ludność w wieku produkcyjnym	liczba bezrobotnych	WSKAŹNIK	Udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
Blizanów	6 388	102	0,30	1,60
Ceków-Kolonia	2 966	45	0,06	1,52
Godziesze Wielkie	6 329	93	-0,10	1,47
Koźminek	4 720	85	0,84	1,80
Lisków	3 217	52	0,36	1,62

Mycielin	2 982	53	0,78	1,78
Opatówek	6 754	106	0,22	1,57
Stawiszyn	4 331	97	1,65	2,24
Żelazków	6 118	94	0,12	1,54
RAZEM	43 805	727	0,48	1,66

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Środowiskowa pomoc społeczna na obszarze LSR

Analiza objęła również ocenę obszaru LSR pod kątem ubóstwa, czyli niemożności osiągnięcia minimalnego standardu życiowego. Sytuacja na rynku pracy i poziom bezrobocia były głównymi przyczynami problemów społecznych, w tym ubóstwa, wykluczenia społecznego lub migracji.

W 2020 r. na obszarze objętym LSR liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej spadała, co było pozytywnym czynnikiem. Może być to pochodną niskiej stopy bezrobocia i stosunkowo stabilnej sytuacji na rynku pracy, mimo dużej niepewności związanej z następstwami pandemii COVID-19 oraz wojny w Ukrainie. Ważnym elementem była również możliwość skorzystania z wielu programów socjalnych skierowanych do najuboższych rodzin (500+, 300+ i innych).

Współczynnik udziału liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców za 2020 rok wyniósł 3,03.

Tabela nr 6 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców obszaru LSR w 2020 r.

s	Liczba mieszkańców	liczba osób korzystających z pomocy społecznej	WSKAŹNIK
Blizanów	10 075,00	348,00	3,39
Ceków-Kolonia	4 779,00	125,00	2,56
Godziesze Wielkie	9 930,00	359,00	3,51
Koźminek	7 393,00	179,00	2,28
Lisków	5 274,00	174,00	3,27
Mycielin	4 745,00	144,00	3,03
Opatówek	10 748,00	313,00	2,91
Stawiszyn	6 900,00	221,00	3,19
Żelazków	9 632,00	239,00	2,37
RAZEM	69 476,00	2 102,00	3,03

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Obszary zagrożone trwałą marginalizacją, wg delimitacji zaproponowanej w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR), obejmują łącznie 728 gmin o powierzchni 104,8 tys. km², które zamieszkuje 6,1 mln mieszkańców. Żadna z gmin objętych obszarem LSR nie znajduje się na liście gmin zagrożonych trwałą marginalizacją.

O tym, czy dany region rozwija się dobrze, świadczy między innymi liczba nowo zarejestrowanych podmiotów. Wzrasta liczba mikro i małych przedsiębiorstw na objętym LSR, co stanowi szansę na poprawę sytuacji w zakresie oferty usług dla ludności. W ramach badań ankietowych ponad 29 osób wskazało obszar rozwoju przedsiębiorczości jako kluczowy pod względem potrzeb, zwłaszcza kontekście negatywnych zmian jakie zachodzą w gospodarce w ostatnich latach. Dzięki funduszom przeznaczonym na Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju, w których 50% budżetu przeznaczymy na rozwój przedsiębiorczości, nastąpi złagodzenie negatywnych skutków obecnego kryzysu gospodarczego.

Wskaźnik przedsiębiorczości na obszarze LSR za 2020 rok wyniósł 2,68.

Wykres nr 7 Udział przedsiębiorstw zatrudniających poniżej 50 pracowników w liczbie mieszkańców ogółem w 2020 r.

Nazwa Gminy	Liczba mieszkańców	0 - 9	10 - 49	Łączna liczba przedsiębiorstw poniżej 50 pracowników	WSKAŹNIK
Blizanów	10 075,00	918,00	22,00	940,00	2,68
Ceków-Kolonia	4 779,00	437,00	14,00	451,00	2,65
Godziesze Wielkie	9 930,00	838,00	25,00	863,00	2,88
Koźminek	7 393,00	646,00	18,00	664,00	2,78

Lisków	5 274,00	359,00	15,00	374,00	3,53
Mycielin	4 745,00	327,00	9,00	336,00	3,53
Opatówek	10 748,00	1 167,00	44,00	1 211,00	2,22
Stawiszyn	6 900,00	598,00	10,00	608,00	2,84
Żelazków	9 632,00	1 001,00	30,00	1 031,00	2,34
RAZEM	69 476,00	6 291,00	187,00	6 478,00	2,68

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Formy ochrony przyrody

LGD7 „Kraina Nocy i Dni” obejmująca w swoim działaniu dziewięć Gmin z terenu Powiatu Kaliskiego: Gmina Blizanów, Gmina Ceków- Kolonia, Gmina Godziesze Wielkie, Gmina Koźminek, Gmina Opatówek, Gmina Lisków, Gmina Mycielín, Gmina Żelazków oraz Miasto i Gminę Stawiszyn (co stanowi około 80% powierzchni i ludności Powiatu) jest zróżnicowana pod względem biologicznym, powierzchni ziemi i krajobrazu.

Występuje tutaj duża liczba chronionych gatunków roślin leśnych, łąkowych i wodnych a także chronione okazy fauny, z najcenniejszym wśród nich ptactwem wodno-błotnym i gatunkami charakterystycznymi dla otwartych łąk i pastwisk. Na terenie działania LGD jest także jeden Obszar „Natura 2000” (Dolina Świędri) i dwa Obszary Chronionego Krajobrazu (Doliny Świędri i Proсны) oraz pewna ilość użytków ekologicznych. Na obszarze 3 gmin, tj. Blizanów, Stawiszyn i Mycielín występuje również Puszcza Pyzdrska, która jest jednym z największych skupisk wsi ołęderskich w Polsce. W krajobrazie występują pozostałości dawnego budownictwa wiejskiego, w tym domy z rudy darniowej tzw. „domy z żelaza”, domy z gliny i drewna. Lokalna Strategia Rozwoju dla LGD 7 „Kraina Nocy i Dni” nie ujmuje ani nie wyznacza ram dla działań mogących osobno lub w połączeniu z innymi wpływać znacząco na cele ochrony środowiska w tym Natura 2000 i obszarów chronionych. Realizacja zaplanowanych w LSR działań podniesie ich jakość, poprawiając estetykę i funkcjonalność obiektów na obszarze przekształconym już ręką człowieka, a działania edukacyjne oraz animacyjne, przyniosą efekt w postaci skorygowanej świadomości ekonomicznej, kulturowej i ekologicznej.

ROZDZIAŁ III PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

Partycypacja to udział obywateli w tworzeniu, decydowaniu i wdrażaniu wypracowanych wspólnie rozwiązań. Stowarzyszenie „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” posiada niemalże siedemnastoletnie doświadczenie w aktywizacji i angażowaniu społeczności lokalnej. Wieloletnia współpraca na wielu poziomach z przedstawicielami różnych grup interesu sektorów tj. publicznego, gospodarczego i społecznego pozwoliła również na wypracowanie skutecznych metod komunikacji dostosowanych do poszczególnych grup odbiorców.

Wyróżniono zatem:

- Etap I Diagnoza i analiza SWOT
- Etap II Określenie / konsultacje celów i wskaźników oraz Planu działania
- Etap III Opracowanie / konsultacje zasad wyboru operacji i lokalnych kryteriów
- Etap IV Opracowanie / konsultacje zasad monitorowania i ewaluacji
- Etap V Opracowanie / konsultacje planu komunikacji

Tabela nr 8 Metody partycypacji zastosowane na poszczególnych etapach prac nad przygotowaniem LSR obejmujące również konsultacje wypracowanych propozycji

Lp.	Nazwa metody	Etap I	Etap II	Etap III	Etap IV	Etap V
1.	badania ankietowe	X	X	X		X
2.	karta pomysłu	X	X			X
3.	dyżury w biurze LGD, rozszerzone o konsultacje konkretnych zapisów i propozycji w LSR przeprowadzane w konkretnych terminach	X	X	X	X	X
4.	wywiady fokusowe / wywiady indywidualne / spotkania zespołów roboczych ds. LSR	X	X	X	X	X
5.	spotkania otwarte	X	X			X
6.	warsztat strategiczny	X	X	X		
7.	system zachęt do włączenia się w proces budowy/konsultacji LSR	X	X	X	X	X

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników partycypacji

Po zakończeniu zaplanowanego cyklu spotkań i udostępnieniu projektów dokumentów konkursowych przez MRiRW, pracownicy „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” przystąpili do wypracowania propozycji zapisów w LSR, tak aby zapewnić najpełniejsze spełnienie wymogów formalnych wynikających z obowiązującej dokumentacji oraz spełnić szczegółowo określone warunki dostępu.

Należy w tym miejscu zaznaczyć, iż pracownicy LGD i przedstawiciele Zarządu w tym celu brali udział w wielu warsztatach prowadzonych przez przedstawicieli IZ oraz KSOW. Ponadto, uczestniczyli w konsultacjach indywidualnych i grupowych z ekspertem zewnętrznym, w trakcie których prezentowane były propozycje zapisów do poszczególnych części LSR, sporządzane w zgodności z obowiązującymi przepisami, Wytycznymi MRiRW oraz uwzględniając dobre praktyki zarówno wypracowane w poprzednich okresach programowania przez LGD jak i zebrane z wielu województw.

Z uwagi na brak dostępu do szczegółowych wytycznych, wiele rozwiązań, m.in. proces monitoringu i ewaluacji, zasady wyboru projektów i Grantobiorców, zasady zatwierdzania i aktualizacji lokalnych kryteriów wyboru, zasady podziału środków w ramach Planu finansowego uwzględniające kamienie milowe czy skład i zasady pracy organu decyzyjnego zostały wypracowane we współpracy z LGD z obszaru województwa, ale też całego kraju i opierają się na tych samych podstawach i tym samym na wspólnych założeniach. Z kolei dokumentacja konkursowa dostarczyła cennych wskazówek w zakresie aspektów, na jakich należało się koncentrować, żeby spełnić wymogi określone w dokumentacji konkursowej. Zatem pod konsultacje poddane zostały przemyślane i skrupulatnie opracowane propozycje, które w procesie konsultacji podlegały modyfikacjom.

Omówienie poszczególnych metod partycypacji

Najpowszechniejszą metodą udziału społeczności lokalnej w życiu organizacji są **badania ankietowe**. W przypadku LGD udział w tej formie zaangażowania wzięło 242 osób, czego potwierdzeniem jest sporządzone zestawienie ankiet. Dołożono wszelkich starań aby kwestionariusze dotarły do jak największej liczby interesariuszy.

Ankiety zostały rozdysponowane na obszarze objętym LSR i były skierowane do ogółu lokalnej społeczności w tym reprezentantów grup docelowych szczególnie istotnych z punktu widzenia LSR tj. osób młodych, seniorów, osób w niekorzystnej sytuacji tj.: osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, kobiet, migrantów, rolników z małych gospodarstw lub osób poszukujących zatrudnienia np. mieszkańców osiedli po-PGR ale także przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, jednostek sektora finansów publicznych oraz mieszkańców.

Respondenci wskazywali obszary, które ich zdaniem wymagają natychmiastowej interwencji z wykorzystaniem potencjału jaki daje podejście LEADER jak również zgłaszali potrzeby i pomysły na działania mające na celu poprawę jakości życia w ich gminie lub miejscowości. Ankieta badała również potencjalne zainteresowanie ubieganiem się o dofinansowanie w ramach wdrażania LSR i ogłaszanych naborów wniosków.

W celu maksymalnego ułatwienia wypełniania ankiet, pracownicy „LGD7 – KRAINA NOCY I DNI” oraz gminni koordynatorzy przez cały czas trwania badania służyli merytorycznym wsparciem każdej osobie, która zgłosiła taką potrzebę. Ankiety były także udostępnione poprzez stronę internetową, bezpośrednio w biurze LGD, w punktach konsultacyjnych w gminach, w czasie wywiadów, podczas spotkań roboczych itd. Dodatkowo, rozsyłano je drogą mailową, udostępniano za pośrednictwem mediów społecznościowych oraz dostarczano w formie papierowej na różnego rodzaju wydarzenia, spotkania o charakterze integracyjno-kulturalnym jakie były organizowane na obszarze LSR. Ponadto, Członkowie „LGD7 – KRAINA NOCY I DNI” przekazywali ankiety swoim znajomym, członkom rodzin itd. Wypełnione ankiety respondenci mieli możliwość przesłać przez Internet, pocztą elektroniczną, tradycyjną, złożyć bezpośrednio w biurze LGD albo przekazać koordynatorom w punkcie konsultacji w gminie lub przedstawicielom „LGD7 – KRAINA NOCY I DNI” podczas spotkań organizowanych w ramach planu włączenia społeczności lokalnej do prac nad budową LSR. W celu ułatwienia wypełnienia ankiety np. seniorów lub osoby w niekorzystnej sytuacji, dopuszczono również możliwość telefonicznego udzielenia odpowiedzi na pytania postawione w kwestionariuszu.

W wyniku przeprowadzonego badania ankietowego i udzielonych odpowiedzi uzyskano cenny materiał dla potrzeb opracowania diagnozy i analizy SWOT, sformułowania celów i wskaźników LSR, w tym planu działania, zasad wyboru operacji oraz planu komunikacji. Wyniki ankiet pozwoliły zdiagnozować grupy docelowe oraz ustalić zakres wsparcia tj. rozwój przedsiębiorczości, wsparcie uczniów i podniesienie jakości edukacji, rozwój małej infrastruktury turystycznej, sportowej i kulturalnej w tym wykorzystanie innowacji na rzecz wzmocnienia kapitału ludzkiego w szczególności osób młodych, seniorów oraz kobiet, osób niepełnosprawnych i bezrobotnych w tym również opracowanie koncepcji Smart Village. Zdecydowana większość respondentów wskazywała na konieczność stworzenia miejsc rekreacji, które jednocześnie zwiększyłyby atrakcyjność obszaru. W ankietach pojawiał się również problem braku miejsc pracy i niedostosowania systemu edukacji do rynku pracy.

Z kolei **karty pomysłu (tzw. fiszki projektowe)** umożliwiały opisanie zamierzonych działań na przyszłość. Kartę pomysłu mógł złożyć każdy podmiot (również osoby fizyczne) zainteresowany pozyskaniem dofinansowania z budżetu LSR tym osoby młode, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji tj.: osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, kobiety, migranci, rolnicy z małych gospodarstw lub osoby poszukujące zatrudnienia np. mieszkańcy osiedli po-PGR ale także przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, jednostki sektora finansów publicznych oraz mieszkańcy (w tym osoby planujące podjęcie działalności gospodarczej).

Dzięki temu zebrano istotne dane, wskazujące na preferowane inicjatywy w ramach LSR, które będą cieszyć się największym zainteresowaniem beneficjentów.

Zgłoszone karty pomysłu przyczyniły się do uzyskania cennych informacji, zwłaszcza dotyczących zakresu wsparcia, poziomów finansowania oraz obszarów, które wzbudziły największe zainteresowanie potencjalnych beneficjentów. Te dane okazały się niezwykle pomocne podczas tworzenia budżetu LSR, umożliwiając trafniejsze planowanie środków.

Analogicznie, jak w przypadku ankiet, karty pomysłu były dostępne w różnych miejscach i formach (online i papierowo), aby zapewnić szeroki dostęp dla uczestników. Można było je pobrać poprzez stronę internetową, bezpośrednio w biurze LGD, w punktach konsultacyjnych w gminach oraz podczas wywiadów i spotkań roboczych. Dodatkowo, były rozsyłane drogą mailową, udostępniane za pośrednictwem mediów społecznościowych oraz dostarczane w formie papierowej na różnego rodzaju wydarzenia związane z obszarem objętym LSR. Członkowie „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” również przekazywali karty pomysłu i ankiety swoim znajomym, członkom rodziny i innym zainteresowanym osobom. Wypełnione karty pomysłu można było przesłać elektronicznie, pocztą elektroniczną, złożyć osobiście w biurze LGD lub przekazać koordynatorom w punkcie konsultacji w gminie lub przedstawicielom „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” podczas spotkań.

Łącznie złożono 15 kart pomysłu. Wszystkie formularze zostały zaewidencjonowane i sporządzono stosowne zestawienie, które było bardzo pomocne w pracach nad poszczególnymi rozdziałami LSR.

Zgłoszone karty pomysłu okazały się cenną pomocą dla sporządzenia diagnozy i analizy SWOT obszaru LSR, opracowania celów i wskaźników LSR i tym samym planu działania jak również fundamentalnego dokumentu w zakresie angażowania lokalnej społeczności – Planu komunikacji.

W tym okresie programowania **dyżury w biurze LGD, rozszerzone o konsultacje konkretnych zapisów i propozycji w LSR przeprowadzane w konkretnych terminach.**

Jak pokazały wyniki ewaluacji ex-post LSR 2014–2020, bezpośredni kontakt z pracownikiem biura ma kluczowe znaczenie zarówno dla budowania relacji z partnerami z obszaru jak i dla późniejszej rozpoznawalności i budowy zaufania społecznego. Podczas spotkania z pracownikiem biura, każdy zainteresowany mógł zdobyć informacje na temat działania „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”, możliwego zakresu pozyskania wsparcia finansowego (lub też jako uczestnik różnych działań) ale także dostępnych możliwości zaangażowania w opracowanie LSR. Osobista rozmowa miała również znaczenie w wyjaśnieniu idei LEADER oraz dlaczego opinie każdej osoby mają tak duże znaczenie dla rozwoju całego obszaru. Na spotkaniu w biurze LGD istniała również możliwość wypełnienia ankiety lub karty pomysłu. Każda osoba, która uczestniczyła w takim dyżurze została zaproszona do kontynuowania udziału w kolejnych etapach prac nad LSR, aktywnego zaangażowania się w działalność struktur „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”, jak również zgłaszania pomysłów i inicjatyw mogących mieć wpływ na funkcjonowanie „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” i wdrażanie LSR. Informacje na temat dyżurów były dostępne na stronie internetowej „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” oraz na stronach gmin należących do tej organizacji.

Do skorzystania z konsultacji w biurze zostali zaproszeni wszyscy interesariusze zainteresowani działalnością „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”, zaangażowaniem w prace nad budową LRS oraz pozyskaniem dofinansowania z budżetu LSR tym osoby młode, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji tj.: osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, kobiety, migranci, rolnicy z małych gospodarstw lub osoby poszukujące zatrudnienia np. mieszkańcy osiedli po-PGR ale także przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, jednostki sektora finansów publicznych oraz mieszkańcy (w tym osoby planujące podjęcie działalności gospodarczej).

Łącznie z możliwości bezpośredniego kontaktu z pracownikami biura skorzystało 6 osób. Ze spotkań zostały sporządzone krótkie notatki przedstawiające istotę spotkania.

Informacje pozyskane w trakcie dyżurów stanowiły cenny wkład w opracowanie diagnozy i analizy SWOT obszaru LSR, sformułowania celów i wskaźników LSR a co za tym idzie Planu działania jak również zasad wyboru operacji i sformułowania lokalnych kryteriów wyboru operacji, ponadto zasad monitorowania i ewaluacji oraz Planu komunikacji.

Kolejnymi metodami włączenia społeczności lokalnej w prace nad LSR **wywiady fokusowe / wywiady indywidualne / spotkania zespołów roboczych ds. LSR.** Metody te pozwoliły na aktywne zaangażowanie osób merytorycznie przygotowanych w konkretnych tematach dotyczących LSR. Podczas tych dyskusji skupiano się na kluczowych kwestiach związanych z LSR. Natomiast rozmowy indywidualne uzupełniały wywiady fokusowe, umożliwiając indywidualne wyrażenie opinii i uwag przez uczestników. Spotkania zespołów roboczych miały na celu opracowanie skutecznych rozwiązań lub adekwatnych zapisów, które można było włączyć do LSR, bazując na zebranych danych, informacjach i ustaleniach.

Swobodna atmosfera podczas spotkań pozwoliła na zebranie bogatego materiału stanowiącego wkład w opracowanie diagnozy i analizy SWOT obszaru LSR, sformułowania celów i wskaźników LSR a co za tym idzie Planu działania jak również zasad wyboru operacji i sformułowania lokalnych kryteriów wyboru operacji, ponadto zasad monitorowania i ewaluacji oraz Planu komunikacji.

Z kolei spotkania robocze stanowiły swego rodzaju podsumowanie każdego z etapów budowy LSR i pozwoliły na przygotowanie roboczych wersji poszczególnych rozdziałów LSR.

Spotkania otwarte, wzorem doświadczeń wynikających z budowy LSR w okresie 2014–2020, zostały zorganizowane na terenie każdej z gmin, by zapewnić udział przedstawicieli wszystkich grup interesu sektorów.

Informacje dotyczące miejsc i terminów spotkań w poszczególnych gminach udostępnione zostały na stronie internetowej LGD, na profilu na portalu społecznościowym, ale także na tablicach ogłoszeń zarówno w siedzibie lokalnej grupy jak i każdej z gmin członkowskich. Wyrazem partnerskiej współpracy pomiędzy Stowarzyszeniem a jednostkami samorządu terytorialnego było zamieszczenie na stronach internetowych gmin oraz sołectw informacji o planowanych spotkaniach. Okazało się to skutecznym mechanizmem zapewniającym udział mieszkańców w wydarzeniach. Informacje o terminie i miejscu spotkania były również przekazywane za pomocą tzw. kurendy lub e-kurendy od sołtysa. Dystrybucja zaproszeń do udziału w spotkaniach odbywała się również za pośrednictwem pracowników LGD7, członków ich rodzin, znajomych oraz przy wykorzystaniu listy mailingowej. Informacje były również przekazywane w czasie lokalnych imprez integracyjnych czy kulturalnych organizowanych w tym czasie na obszarze objętym LSR.

W spotkaniach uczestniczyli przedstawiciele różnych grup społecznych, takich jak wójtowie, burmistrzowie, radni, sołtysi, przedstawiciele instytucji kulturalnych, OSP, KGW, grupy nieformalne, przedsiębiorcy i mieszkańcy. Informacje o terminach spotkań udostępniliśmy na stronie internetowej „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”, w mediach społecznościowych oraz na tablicach ogłoszeń w biurze LGD i siedzibach gmin. Zaproszenia do udziału w spotkaniach rozpowszechniliśmy za pośrednictwem ulotek i plakatów, które zostały przekazane do organizacji z obszaru LSR.

W celu dotarcia do jak największej liczby odbiorców, skontaktowaliśmy się również telefonicznie z członkami „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”, liderami lokalnymi, przedsiębiorcami i władzami publicznymi.

Zarówno spotkania stacjonarne jak i badanie ankietowe online były ukierunkowane m.in. na zagadnienia dotyczące głównych cech podejścia LEADER tj. innowacyjność, cyfryzacja, środowisko i klimat, partnerstwo oraz zmiany demograficzne. Głównym celem tych spotkań było opracowanie podstawowych założeń do przyszłej analizy SWOT oraz celów, wskaźników i planu działania adekwatnych do zdiagnozowanych wyzwań. Uzyskano także informacje dotyczące preferowanych sposobów komunikacji z różnymi grupami docelowymi, takimi jak osoby młode, seniorzy oraz osoby znajdujące się w trudnej sytuacji.

Wnioski ze spotkań zawierające najważniejsze postulaty mieszkańców, zostały poddane szczegółowej analizie i część z nich zostało uwzględnione w nowej LSR.

Każde ze spotkań odbywało się w podobnej formule, wg następującego ramowego programu:

1. Przywitanie uczestników i wprowadzenie do tematyki LSR.
2. Prezentacja i omówienie działania LEADER, celów stowarzyszenia, obszaru i celów działalności.
3. Prezentacja złożenia dla okresu programowania 2023–2027 oraz dla RLKS.
4. Omówienie mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń obszaru LSR (analiza SWOT).
5. Wypracowanie głównych kierunków rozwoju, celów i odpowiednich przedsięwzięć.
6. Dyskusja w formie pytań i odpowiedzi z moderatorem.
7. Konsultacje indywidualne z możliwością zgłoszenia uwag i propozycji do LSR.
8. Podsumowanie spotkania.

Spotkania poświęcone były w szczególności tematyce związanej z analizą potrzeb rozwojowych i potencjału danego obszaru, a także celów strategii, w tym wymiernych celów końcowych dotyczących rezultatów oraz planowanych działań, z uwzględnieniem zagadnień dotyczących:

- innowacyjności planowanych przedsięwzięć,
- możliwości zastosowania elementów cyfryzacji wprowadzanych rozwiązań,
- zagadnień związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałaniem zmianom klimatu,
- identyfikacji sposobów przeciwdziałania zmianom demograficznym, w tym związanym z wyludnieniem oraz starzeniem się społeczeństwa,
- możliwym płaszczyznom partnerstwa podmiotów w procesie realizacji LSR.

Podczas spotkania uczestnicy starali się zidentyfikować potencjał obszaru, jego potrzeby rozwojowe i inne aspekty mające wpływ na budowanie strategii.

Podejście Leader jest aktywną metodą rozwoju, a nie zwykłą formą wsparcia finansowego. Dlatego tak ważne było wysłuchanie wszystkich interesariuszy z obszaru LSR. Oczywistym jest, że realizacja celów (wskaźników) będzie możliwa jedynie poprzez pełne zaangażowanie lokalnych społeczności w przygotowanie i wdrożenie LSR.

Biorąc jednak pod uwagę trudności, jakie wystąpiły w poprzednich perspektywach programowych w trakcie wdrażania LSR, zwrócono uwagę na potrzebę większej niż dotychczas specjalizacji i ukierunkowania na osiągnięcie najistotniejszych celów LSR. Powinno to się dokonać poprzez wybranie tych celów i przedsięwzięć, które są odpowiedzią na lokalne możliwości, potrzeby, czy słabości. Ukierunkowanie (specjalizacja) będzie sprzyjać większej przejrzystości.

Pojawiły się oczywiście głosy wskazujące na ograniczenia, jakie mogą wystąpić w związku z przyjęciem tylko niektórych kierunków w ramach planowanej logiki interwencji. Wydaje się jednak, iż większym problemem przy wdrażaniu strategii będzie

brak ukierunkowania na konkretne potrzeby, specyficzne dla danego terenu. Nie wszędzie bowiem może występować problem gospodarstw niskotowarowych, nie wszędzie również będzie możliwe nawiązanie współpracy i wspólne działanie w celu realizacji zamierzeń inwestycyjnych.

Wskazano na potrzebę przygotowania takiego dokumentu strategicznego, który będzie mniej obszerny, zrozumiały dla wszystkich odbiorców i jednocześnie możliwy do wdrożenia.

Zwrócono uwagę na potrzebę ścisłej współpracy wszystkich interesariuszy, tj. publicznych, prywatnych oraz społecznych, co pozwoli na osiągnięcie wartości dodanej w postaci realizacji projektów dokładnie dopasowanych do miejscowych potrzeb. Dzięki temu nie będzie to przypadkowy zbiór lokalnych projektów, ale rzeczywista mapa – stanowiąca zrozumiałą i uzasadnioną logikę interwencji. Poza tym Plan finansowy, czy zapisy dotyczące zarządzania, monitorowania i ewaluacji, będą zrozumiałe dla każdego odbiorcy.

W LSR zostaną wskazane konkretne zamierzenia składające się na dane przedsięwzięcie (przedsięwzięcie stanowi zbiór konkretnych działań (czasem nawet operacji), które pozwalają na osiągnięcie określonego dla przedsięwzięcia celu wyrażonego konkretnymi wskaźnikami).

Tabela nr9 Szczegółowy harmonogram spotkań.

Lp.	Gmina/miejscowość	Data.	Liczba uczestników	Grupa docelowa
1	Opatówek/Opatówek	18.05.2022 r.	10 osób	Os. młode (do 25 r.ż.), seniorzy (pow. 60 r.ż.), os. w niekorzyst. syt., przedsiębiorcy, JSFP, mieszkańcy, org. pozarządowe
2	Godziesze Wielkie/ Godziesze Wielkie	18.05.2022 r.	11 osób	Jw.
3	Żelazków/Żelazków	19.05.2022 r.	15 osób	w..
4	Blizanów/Janków Pierwszy	19.05.2022 r.	14 osób	Jw.
5	Ceków-Kolonia/Ceków	07.06.2022 r.	13 osób	Jw.
6	Stawiszyn/Zbiersk	07.06.2022 r.	22 osoby	Jw.
7	Mycielin/Słuszków	08.06.2022 r.	13 osób	Jw.
8	Lisków/Lisków	08.06.2022 r.	25 osób	Jw.
9	Koźminek/Koźminek	22.06.2022 r.	33 osoby	Jw.

Źródło: Opracowanie własne

Jedną z kluczowych metod partycypacji, niezbędnych do prawidłowego opracowania LSR był **warsztat strategiczny** z udziałem przedstawicieli organu decyzyjnego oraz aktywnych Członków „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”. Warsztat odbył się w dniu 10.03.2023 i wzięło w nim udział 11 osób.

Głównym celem warsztatu strategicznego było znalezienie ostatecznych rozwiązań, które zapewniłyby odpowiednie przygotowanie LSR, aby skutecznie odpowiadać na obecne wyzwania obszaru i realizować zgłoszone potrzeby i inicjatywy oraz spełnić wymagania stawiane w dokumentacji konkursowej. Szczególną uwagę zwrócono na specyfikę obszaru, potrzeby, potencjał, oczekiwania i dostępne źródła finansowania.

Podczas warsztatu dokonano szczegółowej analizy wszystkich zagadnień omawianych na wcześniejszych etapach i przedstawionych propozycji. Przeanalizowano każdy element, który wpływał na strukturę LSR, brzmienie załączników czy spełnienie warunków formalnych i kryteriów wyboru LSR określonych w dokumentacji konkursowej. Materiał uzyskany w ramach warsztatu strategicznego stanowił cenny wkład w opracowanie diagnozy i analizy SWOT obszaru, sformułowania celów, wskaźników oraz odpowiedniego planu działania, jak również zasad wyboru operacji i lokalnych kryteriów wyboru operacji oraz planu komunikacji uwzględniającego potrzeby i oczekiwania wyrażane przez poszczególne grupy docelowe. Podczas wywiadów fokusowych i spotkań zespołów roboczych poruszano różnorodne strategiczne obszary związane z LSR takie jak:

Tematyka wywiadów, spotkań grup roboczych odnosiła się do następujących zagadnień:

- 1) **współpraca z parterami spoza obszaru LSR** (projekty partnerskie z udziałem podmiotów zagranicznych i krajowych w zakresie wymiany doświadczeń),
- 2) **oczekiwane standardy w działaniu partnerstwa** (partnerstwo wewnętrzne, relacje między Członkami LGD7 na etapie wdrażania LSR są oparte na pogłębionym partnerstwie i skutecznej komunikacji, częste korzystanie z możliwości kolegiąlnego podejmowania decyzji (np. praca w zespołach), inkluzyjność (otwartość na nowych Członków, kadencyjność organów, otwartość na szeroko pojętą współpracę, możliwość zwołania WZC na wniosek dość wąskiej grupy Członków, otwartość na inicjatywy Członków LGD, stosowania przyjaznych dla odbiorcy form komunikacji (nie tylko formalnych,

stosowanie zachęt do zgłaszania nowych pomysłów/inicjatyw dot. funkcjonowania LGD7 i wdrażania LSR, zasada informowania o wyniku weryfikacji propozycji/inicjatywy zgłoszonej przez Członka stowarzyszenia z uzasadnieniem tego wyniku)

- 3) **partnerstwo na obszarze poprzez operacje w partnerstwie** (wspólne działania i rozwiązania dla problemów obszaru LSR, korzyści ze współpracy) **oraz projekty partnerskie** (wymiana doświadczeń, wspólne działania i rozwiązania dla problemów obszaru LSR, korzyści ze współpracy, zachęcanie do współpracy i zgłaszania nowych pomysłów, poszukiwanie i kojarzenie parterów w ramach operacji realizowanych w partnerstwie poprzez nabór fiszek z pomysłami, formularz kontaktowy na stronie internetowej, szkolenia, spotkania aktywizujące, kojarzenie parterów, udostępnienie wzorów umów partnerskich),
- 4) **innowacyjność** (definicja innowacyjności, stopniowalna ocena innowacyjności, kontekst lokalny, wypracowanie uzasadnienie dla nowej definicji, wskazanie przedsięwzięć / zakresów wsparcia, w których powinna być badana innowacyjność, animowanie do wdrażania innowacji – **stosowanie zachęt do realizacji projektów innowacyjnych w ramach lokalnych kryteriów, poprzez stworzenie bazy innowacji, zawierającej informacje na temat zasad oceny innowacyjności w projektach, a także przykłady dobrych praktyk z kraju poświęcone realizacji operacji innowacyjnych w ramach LSR – zapisy dot. tego elementu ujęto w Planie komunikacji opracowanym przez LGD.**
- 5) **wypracowanie rozwiązań mających na celu integrację i aktywizację osób młodych** (włączenie poprzez Członkowsko w Zarządzie, Radzie, identyfikacja potrzeb na rzecz lokalnego środowiska młodzieżowego, w tym integrujących, animujących itp., (wyniki ankiet, wywiadów, kart pomysłów), identyfikacja oferty istniejącej na obszarze, wzmocnienie efektu komplementarności lub synergii, wypracowanie wskaźników produktu, działania w Planie komunikacji) *Także na etapie przygotowania LSR*
- 6) **wypracowanie rozwiązań mających na celu włączenie społeczne, cyfrowe i inne seniorów** (włączenie poprzez Członkowsko w Zarządzie, Radzie, identyfikacja potrzeb na rzecz seniorów, w tym działań w zakresie włączenia społecznego, cyfrowego lub innego (wyniki ankiet, wywiadów, kart pomysłów), identyfikacja oferty istniejącej na obszarze, wzmocnienie efektu komplementarności lub synergii, wypracowanie wskaźników produktu, działania w Planie komunikacji) *Także na etapie przygotowania LSR*
- 7) **dobór metod aktywizujących (metod wdrażania LSR)** – operacja klasyczna, operacja w partnerstwie, projekt partnerski, projekt grantowy, projekt grantowy na przygotowanie koncepcji SV oraz operacja własna, **dobór zakresów wsparcia i określenie ewentualnych limitów, poziomów dofinansowania** dla projektów / beneficjentów / grantobiorców, **wypracowanie rozwiązań do Planu finansowego** w odniesieniu do stwierdzonych potrzeb, zakresów wsparcia, źródła finansowania, **możliwość synergii w zakresie Planu finansowego** - realizacja wielozakresowych naborów wniosków o wsparcie lub harmonizacja zakresów tematycznych następujących po sobie naborów wniosków),
- 8) **wypracowanie założeń pod przyjazne i efektywne metody komunikacji** (przekazanie informacji w taki sposób, aby odbiorca zrozumiał intencje nadawcy i charakteryzujący się odpowiednim stosunkiem nakładów do korzyści) oraz adekwatny (przekaz w formie i treści, która dotrze do grupy docelowej i zakładany cel zostanie osiągnięty) sposób animacji, komunikacji i informowania lokalnej społeczności o działaniach na rzecz grup osób w niekorzystnej sytuacji;
- 9) **wsparcie grup osób w niekorzystnej sytuacji** (definicja, czy powstanie grupa interesu, identyfikacja potrzeb osób w niekorzystnej sytuacji (wyniki ankiet, wywiadów, kart pomysłów), identyfikacja oferty istniejącej na obszarze, wzmocnienie efektu komplementarności lub synergii, wypracowanie wskaźników produktu, działania w Planie komunikacji) - *także na etapie przygotowania LSR - w tym wsparcie rolników prowadzących działalność rolniczą w małych gospodarstwach* (zaliczanych do osób w niekorzystnej sytuacji) będzie mogło być wykazane, jeśli zostaną przewidziane zakresy wsparcia dotyczące rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych (gosp. agroturystyczne, zagrody edukacyjne, gosp. opiekuńcze, rozwój współpracy poprzez tworzenie lub rozwijanie KŁŻ)
- 10) **wartość dodana Podejścia LEADER w realizacji LSR** (korzyści planowane do osiągnięcia poprzez realizację LSR poprzez Podejście LEADER, wpływ na rozwój społeczny, w tym wzrost potencjału Członków lokalnych społeczności),
- 11) **dywersyfikacja źródeł finansowania LSR** (analiza dostępnych źródeł finansowania),
- 12) **wypracowanie założeń do lokalnych kryteriów wyboru i aktualizacji procedury zmiany kryteriów** (obowiązkowe kryteria wyboru operacji, inne kryteria dostępne, procedura aktualizacji lokalnych kryteriów wyboru, mierzalność, zrozumiałość itd.)
- 13) **harmonogram naboru wniosków** (zgodnego z obowiązującymi wytycznymi oraz złożonymi kartami projektów)

Należy podkreślić, iż przez cały czas trwania procesu budowy LSR stosowano całą gamę **systemu zachęt do włączenia** się w proces budowy lub konsultacji LSR. Na uwagę zasługują następujące strategie:

- Staranne dobieranie tematyki i formy przekazu, aby informacje były zrozumiałe dla wszystkich odbiorców, zrezygnowanie z trudnego języka branżowego, który może być niejasny dla odbiorców
- Aktywne promowanie udziału w opracowaniu LSR poprzez szerokie rozpowszechnianie informacji i zachęty na stronach internetowych, tablicach ogłoszeń oraz w mediach społecznościowych.

- Zachęta do zdobycia wiedzy na temat zasad wdrażania projektów w nowej perspektywie poprzez udział ekspertów, którzy mogą dostarczyć niezbędne informacje i wyjaśnienia
- Komunikacja przyjazna i dostosowana do indywidualnych potrzeb i możliwości odbiorców, aby zapewnić skuteczną komunikację.
- Pełne otwarcie się na propozycje i uwzględnianie opinii respondentów, zapewnienie wszechstronnych i kompleksowych informacji w odpowiedzi na zgłaszane wątpliwości.

Syntetyczny opis poszczególnych etapów budowy LSR.

Na każdym etapie zastosowano adekwatne metody włączenia społeczności lokalnej, które schematycznie przedstawione w tabeli nr 8 „Metody partycypacji (...)”.

Etap I Diagnoza i analiza SWOT

Na każdym kluczowym etapie zastosowano wszystkie możliwe partycypacyjne metody konsultacji, adekwatnie do etapu i potrzeb. Każda z poniżej opisanych metod była w podobny sposób wykorzystywana na kolejnych etapach konsultacji (jeśli została przewidziana).

Etap II Określenie / konsultacje celów i wskaźników oraz Planu działania

Na tym etapie zastosowano najwięcej metod partycypacji lokalnej społeczności, ponieważ od prawidłowego określenia celów i wskaźników oraz opracowania realnego Planu działania zależy skuteczność wdrażania LSR. Wypracowana Matryca celów była podstawowym elementem konsultacji, który zapewnił skompletowanie informacji do wielkości rozdziałów LSR. Podjęto próbę zapewnienia zgodności propozycji z obowiązującymi przepisami (w szczególności z ustawą o RLKS), Wytycznymi horyzontalnymi i Wytycznymi szczególnymi dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju oraz komponent Zarządzanie lokalnymi strategiami rozwoju. W czasie przygotowania LSR ww. szczegółowe Wytyczne znajdowały się na etapie pre-konsultacji, dlatego propozycje zostały oparte o wypracowane z innymi LGD wspólne rozwiązania w ramach sieci LGD oraz indywidualnych kontaktów. Dodatkowo wykorzystano doświadczenie LGD7 z obecnej perspektywy programowej UE 2014-2020.

Etap III Opracowanie / konsultacje zasad wyboru operacji i lokalnych kryteriów

Zarówno zasady wyboru operacji jak i brzmienie lokalnych kryteriów muszą być precyzyjnie określone i być czytelne dla wszystkich beneficjentów oraz tym bardziej nie mogą budzić wątpliwości na poziomie interpretacji.

Muszą również zapewnić zgodność z obowiązującymi przepisami (w szczególności z ustawą o RLKS), Wytycznymi horyzontalnymi i Wytycznymi szczególnymi dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju oraz komponent Zarządzanie lokalnymi strategiami rozwoju. W czasie przygotowania LSR ww. szczegółowe Wytyczne znajdowały się na etapie pre-konsultacji, dlatego propozycje zostały oparte o wypracowane z innymi LGD wspólne rozwiązania w ramach sieci LGD oraz indywidualnych kontaktów.

W związku z powyższym również na tym etapie zastosowano również szeroki wachlarz metod partycypacji społecznej. Dodatkowo wykorzystano doświadczenia „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” z obecnej perspektywy programowej UE 2014-2020.

Etap IV Opracowanie / konsultacje zasad monitorowania i ewaluacji

Monitorowanie i ewaluacja LSR odgrywają istotną rolę w skutecznym procesie jej implementacji, ponieważ dostarczają informacji dotyczących postępów realizacji działań, zwłaszcza w kontekście osiągania założonych celów LSR i wskaźników produktu i rezultatu. Stanowią również ważne narzędzia kontroli i oceny, umożliwiające identyfikację i korektę ewentualnych nieprawidłowości w procesie wdrażania LSR oraz funkcjonowaniu „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”.

W przypadku wystąpienia zagrożeń w zakresie wskaźników i celów, umożliwiają wprowadzenie planu naprawczego w celu zapewnienia poprawy sytuacji.

Institucja zarządzająca programem nie wypracowała w tym zakresie szczegółowych Wytycznych, dlatego propozycje zostały oparte o wypracowane z innymi LGD wspólne rozwiązania w ramach sieci LGD oraz indywidualnych kontaktów. Dodatkowo wykorzystano doświadczenia LGD z obecnej perspektywy programowej UE 2014-2020.

Etap V Opracowanie / konsultacje planu komunikacji

Głównym celem Planu komunikacji z lokalną społecznością jest stworzenie warunków i możliwości, które umożliwią aktywne i ciągle zaangażowanie lokalnej społeczności w bieżący proces wdrażania LSR, nie tylko na etapie opracowania dokumentu. Działania komunikacyjne muszą być dostosowane do wszystkich grup docelowych, zwłaszcza tych istotnych z perspektywy realizacji LSR i muszą zapewniać stosowanie przyjaznych metod komunikacji. Ten etap budowy LSR pozwolił na pozyskanie informacji dotyczących najdogodniejszych i najbardziej skutecznych form komunikacji.

Plan komunikacji zawiera niezbędne elementy wynikające z obowiązujących wytycznych w tym m.in.:

- propozycje działań, które zapewnią skuteczne zaangażowanie lokalnej społeczności
- przedstawienie głównych celów i motywacji,
- identyfikację grup docelowych,
- planowane środki przekazu,
- konkretne działania komunikacyjne,

- przykłady działań jakie zostaną podjęte w przypadku problemów z realizacją LSR lub braku wsparcia społecznego dla działań „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”,
- wskaźniki rezultatów i oczekiwane efekty działań komunikacyjnych,
- sposób oceny skuteczności działań komunikacyjnych
- zasady ewentualnej aktualizacji Planu komunikacji,
- obowiązki komunikacyjne beneficjentów, wynikające z odpowiednich przepisów, oraz wymogi dotyczące wizualizacji w zakresie PS dla WPR na lata 2023-2027 oraz FEW na lata 2021-2027.
- planowany budżet, z uwzględnieniem głównych kategorii wydatków, przy jednoczesnej minimalizacji kosztów związanych z drukowanymi materiałami promocyjnymi i reklamowymi.

Plan komunikacji stanowi załącznik do wniosku dotyczącego wyboru LSR.

Aktualizacja LSR

LSR, jest dokumentem planistycznym obejmującym kilkuletnie perspektywy czasowe i analogicznie jak inne plany rozwoju musi być regularnie aktualizowany, aby najlepiej odpowiadać aktualne wyzwania obszaru, który jest objęty LSR.

Należy w tym miejscu podkreślić, że również w tym celu **Stowarzyszenie „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” wprowadziło zachęty dotyczące zgłaszania propozycji i inicjatyw dotyczących zarówno funkcjonowania „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”, jak i wdrażania LSR (informacje dotyczące możliwości zgłaszania takich uwag są dostępne w materiałach informacyjnych, na stronie internetowej oraz w ankietach ewaluacyjnych)**. Dodatkowo, w celu zapewnienia przejrzystości działań LGD, **wyniki weryfikacji zgłoszonych propozycji lub inicjatyw będą udostępniane na stronie internetowej „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”, z poszanowaniem przepisów dotyczących ochrony danych osobowych**. Jeśli zmiany zostaną zaakceptowane, będą one poddane dalszym konsultacjom społecznym i ostatecznie zatwierdzone przez Walne Zebranie Członków lub Zarząd.

Należy zauważyć, że konieczność zmian może wynikać również z dostosowania LSR do nowych przepisów, Wytycznych lub zaleceń organów kontroli.

Podsumowując, można wskazać kilka czynników, które wymagają aktualizacji LSR:

- a) wyniki monitoringu lub ewaluacji, które wskazują konieczność dostosowania LSR,
- b) aktualizacja Wytycznych horyzontalnych lub szczegółowych, wpływających na LSR,
- c) inicjatywy, wnioski lub zastrzeżenia zgłaszane przez społeczność za pośrednictwem formularzy lub kart pomysłów dostępnych na stronie internetowej i w biurze „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”,
- d) konieczność dostosowania LSR do zmieniających się warunków, takich jak czynniki zakłócające, zmiany sytuacji gospodarczej lub ograniczenia wynikające z pandemii,
- e) inicjatywy grupy członków „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”, Walnego Zebrania Członków lub innych organów oraz mieszkańców, które wymagają dostosowania LSR do nowych potrzeb lub problemów na obszarze,
- f) zmiany w obszarze LSR, celach, przedsięwzięciach, wskaźnikach, budżecie lub innych elementach LSR, które mają istotny wpływ na osiągnięcie założeń,
- g) inne zmiany istotnie wpływające na możliwość realizacji celów, wskaźników i kamieni milowych LSR.

W przypadku zmian wynikających z ppkt. a) – b) konieczne będzie skorzystanie z co najmniej jednej metody konsultacji. W przypadku „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” preferowaną formą będzie udostępnienie informacji na stronie internetowej. Natomiast w przypadku zmian dotyczących zakresów wskazanych w ppkt. c) - g) zastosowane zostaną różnorodne metody partycypacji, opisane w niniejszym Rozdziale, aby zapewnić udział wszystkich interesariuszy, zwłaszcza młodych osób, seniorów i osób w trudnej sytuacji, podobnie jak na etapie przygotowania LSR.

Ponadto, należy mieć na uwadze, że wszystkie działania związane z wdrażaniem LSR są jawne i podlegają zatwierdzeniu przez Zarząd Województwa. Biuro LGD przeprowadza weryfikację formalną dokumentacji, a następnie Zarząd lub dedykowana grupa robocza ds. LSR przeprowadza wstępną analizę merytoryczną zgłoszonych propozycji

W tym miejscu należy jasno podkreślić, że aktualizacja LSR zawsze będzie przeprowadzana zgodnie z precyzyjnie określonymi i publicznie dostępnymi procedurami, zapewniając szerokie zaangażowanie lokalnej społeczności, w tym zidentyfikowanych na obszarze LSR grup interesu sektorów oraz mieszkańców, a w szczególności młodych osób, seniorów i osób w niekorzystnej sytuacji. Ponadto, proces aktualizacji LSR będzie ściśle powiązany z procesem informowania o postępach wdrażania LSR. Nawet w przypadku braku inicjatyw zewnętrznych, analiza potrzeby zmiany LSR będzie przeprowadzana co najmniej raz na dwa lata.

Wdrażanie LSR

Jak już zostało szczegółowo omówione i wykazane w niniejszej LSR, funkcjonowanie „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” zarówno na każdym etapie realizacji działań statutowych jak i wdrażania LSR jest oparte na pogłębionym partnerstwie i skutecznej ale przyjaznej komunikacji.

Wyraża się to przede wszystkim w stosowaniu różnorodnych form komunikacji (nie tylko formalnych), kolegialnym sposobie podejmowania decyzji (m.in. poprzez zastosowanie formuły zespołów roboczych) oraz możliwością zwołania WZC przez wąską grupę członków „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” oraz ograniczenie tym samym zakresu czynności, co do których zarząd podejmuje decyzje bez konsultacji lub uzgodnienia z pozostałymi członkami „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” np. zatwierdzanie zmian w LSR.

„LGD7 – Kraina Nocy i Dni”, bazując na bogatych doświadczeniach wcześniejszych lat, zaplanowała szereg działań związanych z animacją społeczności na rzecz projektów innowacyjnych, szczególnie w obszarach związanych z podejmowaniem i rozwijaniem działalności gospodarczej.

Przy czym innowacyjność zarówno na poziomie LSR jak i załączników, zgodnie z obowiązującymi wytycznymi, jest rozumiana jako zmiana mająca na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych. Innowacyjność pomysłu, rozwiązania czy usługi zawsze należy odnosić do kontekstu lokalnego i w tym wymiarze oceniać jej stopień i poziom.

Zaufanie jakim jest obecnie darzona „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” jest również zasługą skutecznej, przejrzystej i przede wszystkim dwustronnej komunikacji. W nowym okresie programowania zasady te również zostaną podtrzymane oraz rozszerzone.

Sposób komunikacji został tak zaplanowany aby przekaz był zrozumiały dla każdego odbiorcy. W przypadku seniorów, które w pewnym zakresie mogą być wykluczone cyfrowo i komunikacyjnie, dostępna będzie papierowa formularzy, która również zostanie dostarczona do miejsc publicznych znajdujących się w najbliższej odległości od miejsca zamieszkania. Osoby te będą mogły wyrazić swoją opinię podczas konsultacji telefonicznej czy biurze LGD. Z kolei w przypadku osób młodych najdogodniejszą formą wyrażenia opinii będzie strona internetowa czy portal społecznościowy.

„LGD7 – Kraina Nocy i Dni” jest otwarta na wdrożenie nowych form komunikacji jeżeli pojawi się taka potrzeba. Wówczas propozycja, jeżeli zostanie uznana za zasadną, zostanie poddana procesowi konsultacji.

Mając na uwadze doświadczenia z poprzedniego okresu programowania oraz wyniki ewaluacji ex-post LSR 2014-2020, nadal podstawowymi źródłami informacji będą: biuro LGD, dyżury ekspertów, szkolenia, warsztaty, konsultacje, doradztwo, strona internetowa, strony internetowe Członków „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”, spotkania online, portal społecznościowy, informacje zamieszczane na lokalnych tablicach ogłoszeń i inne, dostosowane do rodzaju przekazywanych informacji oraz oczekiwań odbiorców.

Na stronie internetowej „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” zostaną zamieszczone podstawowe dokumenty dotyczące funkcjonowania, takie jak statut, regulaminy, informacje dotyczące godzin pracy biura, harmonogramy naborów wniosków, zasady doradztwa, a także dokumenty związane z LSR, takie jak procedury wyboru, lokalne kryteria wyboru, dokumenty aplikacyjne, dokumenty konkursowe, wyniki naborów wniosków, Plan komunikacji, Plan szkoleń, wzory ankiet monitorujących, sprawozdania z realizacji LSR, wyniki badań ewaluacyjnych, monitorujących itp. Dodatkowo, w celu zachęcenia do szukania i stosowania rozwiązań innowacyjnych, przed każdym naborem planowane są spotkania informacyjne i warsztatowe, na których omawiane będą kluczowe zagadnienia, przykłady działań i korzyści z innowacji.

Informacje w zakresie bieżącej działalności, realizacji Planu komunikacji czy realizowanych naborów wniosków będą dostępne także w biurze LGD oraz na lokalnych tablicach ogłoszeń. Na profilu społecznościowym, który staje się coraz popularniejszym narzędziem komunikacji, oprócz informacji w zakresie bieżącego funkcjonowania „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”, będą organizowane konkursy i działania aktywizacyjne, służące budowaniu relacji z partnerami i beneficjentami. Komentarze na platformach społecznościowych stanowią cenne źródło informacji o potrzebach lokalnej społeczności.

Pracownicy biura LGD nadal będą świadczyć bezpłatne doradztwo, zgodnie z Regulaminem / powszechnie dostępnymi zasadami doradztwa. Było ono wysoko oceniane przez beneficjentów w poprzedniej perspektywie i dawało wymierne efekty w postaci lepszej jakości dokumentacji aplikacyjnej, dlatego od początku wdrażania LSR będzie możliwe korzystanie z tej formy pomocy.

Ponadto, przez wiele lat funkcjonowania i współpracy z partnerami z różnych grup interesu sektorów w tym osobami młodymi, seniorami oraz osobami w niekorzystnej sytuacji posiada bogatą bazę kontaktów, która będzie doskonałym narzędziem informacyjno-promocyjnym na etapie wdrażania LSR.

Dodatkowo, LGD7 będzie utrzymywać relacje z mieszkańcami, partnerami i beneficjentami poprzez udział w imprezach plenerowych. Stoisko stowarzyszenia na tego typu wydarzeniach, w poprzednim okresie programowania cieszyły się dużą popularnością i nadal będą źródłem informacji na temat działalności i planowanych naborów.

Animowanie do wdrażania innowacji

1. organizacja warsztatów z zasad przygotowania i realizacji projektów, obejmująca tematykę zastosowania kryterium innowacyjności (znalazło to odzwierciedlenie w Planie komunikacji).
2. zamieszczenie na stronie internetowej dodatkowego katalogu on-line dobrych praktyk ze wskazaniem innowacji kreatywnych lub imitujących (promocja dobrych praktyk, innowacyjnych rozwiązań, które mają realny wpływ na rozwój obszaru i powinny być zachętą dla potencjalnych beneficjentów do tworzenia nowych produktów, usług, procesów lub zmian w organizacji),
3. premiowanie operacji innowacyjnych poprzez przyznawanie dodatkowych punktów w kryteriach,

4. promocję działań innowacyjnych na stoiskach LGD organizowanych podczas lokalnych wydarzeń,

Aktywizacja ludzi młodych, seniorów i osób w niekorzystnej sytuacji

Działania dedykowane ludziom młodym czy seniorom dokonano analizy dostępności oferty dla tej grupy osób na obszarze objętym LSR. Działania kulturalne i sportowe, warsztaty i szkolenia, wydarzenia integracyjne

Uzupełnieniem będą działania zaplanowane w Planie komunikacji dotyczące lokalnego środowiska młodzieżowego, w tym integrujące i animujące, a także działania na rzecz seniorów w zakresie włączenia społecznego, cyfrowego itp. Elementem istotnym będą również inicjatywy dotyczące osób w niekorzystnej sytuacji realizowane w ramach przedsięwzięcia P.1.3.; P.1.4. W ich zakresie planuje się takie operacje obejmujące m.in. inicjatywy edukacyjne mające na celu podniesienie świadomości społecznej mieszkańców w zakresie ekologii, ochrony środowiska a także szeroko pojętej edukacji i integracji. Projekty edukacyjne dla mieszkańców obszaru, wyjazdy studyjne mające na celu zarówno wymianę doświadczeń, jak również poznanie dobrych praktyk. Podniesienie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych. Ponadto możliwa będzie również realizacja operacji infrastrukturalnych przez podmioty świadczące usługi na rzecz grup osób wymagających włączenia w ramach swoich zadań ustawowych albo statutowych oraz przez jednostki z sektora finansów publicznych.

LGD zamierza również w sposób racjonalny i adekwatny animować, komunikować się i informować lokalną społeczność o możliwości udziału seniorów, ludzi młodych oraz na rzecz grup osób w niekorzystnej sytuacji a adekwatnie do potrzeb i możliwości komunikacyjnych. Analiza wyników ankiety pozwala stwierdzić, że mieszkańcy oczekują różnorodnych źródeł informacji. Zdecydowanie najwięcej wskazań uzyskały media społecznościowe oraz stronę internetową LGD. Istotnym źródłem są również informacje zamieszczane na stronach internetowych gmin członkowskich. Ważne okazały się również spotkania informacyjno-konsultacyjne. Dlatego LGD będzie wykorzystywać wiele kanałów informacyjnych, tak aby móc dotrzeć do jak najszerszej grupy odbiorców.

Ponadto LGD będzie premiowała w kryteriach operacje dedykowane dla mieszkańców obszarów wiejskich, wykluczonych społecznie ze względu na przynależność do grup zdiagnozowanych jako grupy w niekorzystnej sytuacji.

ROZDZIAŁ IV ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR

Ocena możliwości rozwoju obszaru „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” została dokonana na kilku poziomach partycypacji społecznej z udziałem przedstawicieli wszystkich sektorów, na których oparte jest działanie „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”: społecznego, publicznego, i gospodarczego.

Zgodnie z wytycznymi zawartymi w PS dla WPR na lata 2023-2027, LSR powinna wykazywać większy poziom specjalizacji i ukierunkowanie na osiągnięcie tylko najistotniejszych, maksymalnie 3 celów. Dlatego kierunki zrównoważonego rozwoju obszaru LSR zostały wskazane precyzyjnie w odpowiedzi na zdiagnozowane problemy oraz analizę potrzeb i potencjału obszaru. Jedynie w taki sposób można było zaplanować skuteczne działania i racjonalnie wykorzystać dostępny budżet EFRROW oraz EFS+ i EFRR.

Zgodnie, ze szczegółowo omówionym w rozdziale III niniejszej LSR, harmonogramem budowy strategii, na każdym etapie prac, mieszkańcy byli zapraszani do wypowiedzenia się na temat słabych i mocnych stron obszaru objętego LSR, jak również szans i zagrożenia dla jego rozwoju. Badano jakie obszary wsparcia wymagają pilnej interwencji i mogą zostać zaspokojone w ramach LSR jak również analizowano problemy i potrzeby, na które jest w stanie odpowiedzieć LGD.

Interwencja LEADER ma charakter lokalny i zorientowany na obszary wiejskie. Pozwala również na wykorzystanie wielu instrumentów, przy czym uczestnicy uzależnili wybór mechanizmów wsparcia od możliwości ich wdrożenia.

Analiza trendów społeczno-gospodarczych na obszarze objętym LSR w latach 2017-2021 była kluczowa dla określenia potrzeb rozwojowych oraz potencjału obszaru. Ten okres był istotny ze względu na zmiany, jakie miały miejsce, w tym przede wszystkim pandemia COVID-19 a także konsekwencje i wyzwania rozwojowe, z którymi się wiązał ten trudny czas. Z kolei uwzględnienie danych z 2021 r. jest istotne, ponieważ od tego roku obserwowano stopniowe ożywienie światowej gospodarki i odrabianie strat związanych z lockdownem. Takie podejście daje pełny obraz obszaru objętego LSR.

W podsumowaniu analizy potrzeb i potencjału „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” oraz LSR przedstawiono matrycę, która uwzględni główne problemy obszaru z których wynikają potrzeby rozwojowe. Matryca uwzględni również dostępne zasoby, które mogą zostać wykorzystane do pokonania trudności i sprostania wyzwaniom. Wskazuje również obszary, na które LSR może mieć wpływ, oraz grupy docelowe, które będą objęte naborem wniosków.

1. Analiza SWOT

Przed przystąpieniem do dyskusji na temat konkretnych kwestii, których rozwiązanie mogłoby nastąpić w ramach działania LEADER, skupiono się na identyfikacji mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń w rozwoju obszaru LSR.

Na podstawie wyników diagnozy obszaru (pochodzących z analizy danych zastanych, ankietyzacji i prowadzonych warsztatów) sporządzono dla obszaru „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” analizę SWOT określającą **mocne i słabe strony obszaru**

(jego cechy wewnętrzne, zależne od mieszkańców) oraz **szanse i zagrożenia jego otoczenia** (cechy zewnętrzne, na które mieszkańcy nie mają wpływu, ale które mają związek lub mogą mieć w przyszłości znaczenie dla sytuacji w jakiej znajduje się obszar objęty LSR).

Celem analizy SWOT jest opracowanie SŁABYCH STRON obszaru będących danymi wyjściowymi do konstruowania problemu, jaki planuje się rozwiązać poprzez przyjęte cele. MOCNE STRONY oraz SZANSE będą wzmacniały efektywność osiągania zaproponowanych celów natomiast ZAGROŻENIA są ryzykiem do niepowodzenia osiągnięcia zadawalającej wartości wskaźnika minimalizacji zdiagnozowanych problemów.

Zarówno na etapie diagnozy, jak i opracowania analizy SWOT dostrzeżone zostały mocne strony związane z położeniem geograficznym, komunikacyjnym, walorami przyrodniczymi, kulturowymi i gospodarczymi. Co znalazło odzwierciedlenie w przyjętych celach i przedsięwzięciach, w których założono realizację: inwestycji związanych z infrastrukturą publiczną, projektów grantowych ukierunkowanych na wzrost zaangażowania społeczności w dobro wspólne i promocję obszaru LSR, promocję gospodarczą regionu czy rozwój rynku produktów i usług lokalnych.

Tabela nr 10 Analiza SWOT

MOCNE STRONY (S)		SŁABE STRONY (W)	
1	Zdrowe, naturalne rolnictwo, (ograniczona liczba gosp. przemysłowych)	1	Słaba współpraca mieszkańców i organizacji pozarządowych
2	Silnie rozwinięte warzywnictwo i sadownictwo	2	Mała ilość zakładów drobnego przetwórstwa
3	Korzystne położenie – bliskość Kalisza, aglomeracji, trasa na Łódź, Wrocław, Poznań, Warszawę	3	Niewielkie zróżnicowanie działalności organizacji w zakresie działalności pożytku publicznego
4	Walory krajobrazowo-przyrodnicze (duża lesistość)	4	Niewystarczająca ilość terenów pod inwestycje
5	Inicjowanie działań dotyczących świadomości ekologicznej	5	Niska świadomość ekologiczna części mieszkańców obszaru.
6	Doświadczenie gmin i NGO's w realizacji projektów UE	6	Niewystarczająca promocja obszaru i jego walorów, w tym promocja wewnętrzna oraz niewystarczająca promocja produktów lokalnych z terenu LSR
7	Rozwijająca się agroturystyka	7	Niewystarczająca infrastruktura rekreacyjna
8	Wysoka aktywność społeczna oparta na tradycyjnych formach	8	Niewystarczająca infrastruktura społeczna dla młodzieży poza szkołami
9	Lokalni producenci zdrowej żywności, znani na obszarze LSR i produkty rolne (np. miód, oleje, przetwórstwo kapusty i in.) - potencjał promocji obszaru LSR	9	Niewielka oferta atrakcji w czasie wolnym dla młodzieży
10	Relatywnie dobra infrastruktura (wodociągowa, teletechniczna i elektryczna oraz drogi)	10	Nieopłacalność produkcji rolnej w sektorach tradycyjnych i rozdrobnienie gospodarstw rolnych
11	Poprawiająca się estetyka miejscowości w których żyją mieszkańcy	11	Mała liczba gospodarstw agroturystycznych
12	Duża ilość podmiotów gospodarczych	12	Brak perspektywy dla osób młodych
13	Tradycje lokalne i związane z nimi imprezy i wydarzenia	13	Niewielkie wsparcie merytoryczne i szkoleniowe dla rozwoju
14	Zasoby mogące stać się produktami turystycznymi (zabytki przyrodnicze i historyczne, atrakcje turystyczne)	14	Postępująca degradacja zabytków
15	Dobrze rozwinięta sieć szkół i przedszkoli	15	Słaba infrastruktura turystyczna ograniczająca możliwości rozwoju
16	Współpraca organizacji społecznych, w tym UP i ZAZ, w rozwiązywaniu problemów osób defaworyzowanych	16	Ubożenie społeczeństwa
17	Kontakty zagraniczne gmin	17	Niewielka dostępność środków finansowych do rozwoju firm
		18	Niewystarczająca ilość atrakcyjnych miejsc pracy,
		19	Niewielka ilość ofert pracy dla: młodych kobiet wychowujących dzieci, kobiet, osób 50+, niepełnosprawnych, brak perspektyw dla ludzi młodych.

SZANSE (O)		ZAGROŻENIA (T)	
1	Rozwój i poprawa stanu technicznego dróg krajowych i wojewódzkich	1	Emigracja zarobkowa
2	Bliskość aglomeracji kalisko-ostrowskiej - rynek usług, edukacji	2	Niski przyrost naturalny i starzejące się społeczeństwo
3	Rynki zbytu lokalnego rolnictwa w otoczeniu naszego regionu, w tym ośrodki miejskie	3	Zmiany kulturowe - konsumpcjonizm, indywidualizm
4	Fundusze zewnętrzne, w tym nowe możliwości zatrudniania osób defaworyzowanych na lokalnym rynku pracy	4	Zanikanie więzi międzyludzkich i międzypokoleniowych
5	Gotowość mieszkańców do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości	5	Wysoka biurokracja oraz mało stabilne przepisy prawa
6	Moda na „wiejskość i folklor”	6	Zwiększające się „tempo” życia
7	Duże zainteresowanie wykorzystywaniem alternatywnych źródeł energii oraz światowe wytyczne dotyczące ochrony środowiska i klimatu (konferencje klimatyczne)	7	Utrata charakteru wiejskiego pod wpływem bliskości aglomeracji miejskich, rozwoju sieci komunikacyjnych i innych zmian ponadlokalnych
8	Otwartość społeczeństwa na poprawę warunków bytowych	8	Rozwarstwienie społeczne i ubożenie wsi
9	Kontakty gmin członkowskich LGD w krajach UE	9	Wzrastający problem uzależnień
10	Potencjalni inwestorzy zewnętrzni	10	Tendencje wzrostu kosztów pracy i surowców
11	Wzrost potencjału społeczeństwa w wyniku migracji ludności miast (dezurbanizacja)	11	Niekorzystne zmiany klimatyczne, powodujące zagrożenia powodziowe i pożarowe
12	Ośrodki edukacyjne w otoczeniu naszego regionu	12	Wysoka konkurencyjność innych regionów o wypracowanych markach
13	Zwiększająca się popularność szlaków turystycznych (bursztynowy, cysterski, Szlak Dębów i Paproci, Szlak Natury 2000)	13	Obniżanie się tożsamości lokalnej w wyniku dezurbanizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie subiektywnych ocen uczestników spotkań

Szczegółowe skorelowanie analizy SWOT z diagnozą obszaru, celami, przedsięwzięciami i wskaźnikami zobrazowane zostało w poszczególnych rozdziałach LSR.

2. Grupy docelowe szczególnie istotne z punktu widzenia LSR

W świetle najważniejszych potrzeb rozwojowych na obszarze objętym LSR, takich jak tworzenie nowych miejsc pracy, aktywizacja, integracja i włączenie społeczne młodzieży i osób starszych, poprawa dostępu do infrastruktury i usług dla mieszkańców, wzmocnienie kapitału ludzkiego, poszukiwanie innowacyjnych rozwiązań dla rozwoju wsi, Stowarzyszenie „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” wyróżniło następujące grupy docelowe:

Młodzi ludzie.

Rozwój obszaru zależy od zaangażowania i więzi mieszkańców, co ma bezpośredni wpływ na migrację do miast. Przeprowadzone badania wykazały, że osoby młode (w wieku do 25 lat) wśród najważniejszych problemów wskazywały brak atrakcyjnych miejsc pracy a co za tym idzie brak możliwości rozwoju zawodowego, ograniczony dostęp do infrastruktury publicznej oraz ubogą ofertę aktywnego spędzania czasu, rekreacji i kultury. Ponadto, wskazywano na niedopasowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy oraz konieczność podnoszenia kwalifikacji i kompetencji w ośrodkach miejskich, co jest nie tylko czasochłonne ale i kosztowne.

Seniorzy

Starzenie się społeczeństwa to powszechny trend na skalę globalną, dotyczący ludzi na całym świecie. Podczas konsultacji i rozmów bezpośrednich z pracownikami biura LGD ujawniło się wiele problemów, z którymi borykają się seniorzy. Wskazywano również na słaby dostęp do wypożyczalni sprzętu wspomagającego, pielęgnacyjnego i rehabilitacyjnego. Osoby starsze zwracają również uwagę na niewystarczający dostęp do dedykowanych zajęć dla swojej grupy wiekowej czy istnienia miejsc, w których mogliby aktywnie i ciekawie spędzać czas takich jak np. domy dziennego pobytu czy kluby seniora oraz na ograniczony dostęp do infrastruktury publicznej, w tym rekreacyjnej i kulturalnej. Dla tej grupy wiekowej wymagana była organizacja wydarzeń integracyjnych i aktywizacyjnych, zarówno zorganizowanych przez odpowiednie instytucje, jak i inicjowanych przez same środowiska senioralne.

Przedsiębiorcy

Mimo obiektywnych trudności w prowadzeniu działalności gospodarczej (tj. inflacja, wojna w Ukrainie) to właśnie przedsiębiorcy i osoby zainteresowane zakładaniem własnej firmy stanowią najliczniejszą grupę, która zamierza ubiegać się o wsparcie finansowe w ramach budżetu LSR. Należy podkreślić, że to głównie małe i średnie przedsiębiorstwa tworzą większość nowych miejsc pracy, przyczyniając się jednocześnie do ograniczenia migracji młodych ludzi do miast oraz to właśnie ta grupa jest w stanie skutecznie wypełnić lukę w zakresie usług dla lokalnej społeczności.

Organizacje pozarządowe

Organizacje społeczne, z uwagi na fakt, iż skupiają najaktywniejszych liderów lokalnych, mają ogromny potencjał i pomysły na działania na rzecz lokalnych społeczności, jednak często brakuje im stabilnego finansowania, co utrudnia realizację szeregu inicjatyw. Organizacje pozarządowe, dzięki realizowanym działaniom są w stanie zaangażować i zintegrować osoby w różnych grupach wiekowych, co ma bardzo istotne znaczenie dla realizacji niniejszej LSR. Należy pamiętać, że to właśnie społeczne inicjatywy, przyciągają osoby z pasją, które pragną wykorzystać i rozwijać swoje umiejętności na rzecz rozwoju swojej „małej ojczyzny”, z którą się utożsamiają. Niestety, jednym z największych wyzwań jest niedostateczne wyposażenie organizacji oraz ograniczone możliwości pozyskania finansowania dla planowanych projektów dlatego też ten sektor wymaga pilnego wsparcia w ramach LSR.

Mieszkańcy obszaru LSR

W niemalże każdym przypadku podejmowanych działań czy to społecznych czy z zakresu przedsiębiorczości, to właśnie mieszkańcy są ich ostatecznym beneficjentem. Dlatego mając na uwadze zgłaszane potrzeby i problemy, w szczególności w zakresie wzmocnienia szeroko pojętego kapitału społecznego, podniesienia świadomości w dziedzinie profilaktyki zdrowotnej, ale też klimatu i ochrony środowiska, jak również podnoszenia indywidualnych kompetencji, integracji oraz zwiększenia dostępu do usług, mieszkańcy zostali wyróżnieni jako oddzielna grupa docelowa.

Jednostki sektora finansów publicznych

Konsekwencją trwającego od czasu pandemii Covid-19 spowolnienia gospodarczego, wzrostu inflacji i malejących dochodów mieszkańców, jest zmniejszający się dochód tych jednostek. Jednocześnie, rosną oczekiwania społeczności wobec tworzenia usług

o charakterze niekomercyjnym, mających na celu poprawę jakości życia w tym zapewnienie możliwości spędzania wolnego czasu. Z tego powodu zdecydowano o wyróżnieniu JSFP jako oddzielnej grupy docelowej.

Osoby w niekorzystnej sytuacji

Mimo postępu społecznej świadomości i istnienia dedykowanych programów wsparcia, **osoby z niepełnosprawnościami** wciąż doświadczają wykluczenia społecznego. Borykają się z trudnościami w integracji społecznej, znalezieniu pracy oraz dostępie do publicznej infrastruktury, która często pozostaje niedostępna z powodu barier architektonicznych. Również ich opiekunowie, z uwagi na niemalże całodobowe zaangażowanie związane z opieką nad osobą niepełnosprawną, są w pewien sposób wykluczeni z aktywności społecznej, a niekiedy również zawodowej.

Kobiety

Odgrywają one kluczową rolę w organizacjach pozarządowych, angażując się w organizację różnorodnych wydarzeń i podejmując formalne sprawy. Warto również zauważyć, że większość kobiet równocześnie zajmuje się wychowywaniem dzieci, prowadzeniem gospodarstwa domowego i zaangażowaniem w pracę w gospodarstwie rolnym, które w dużej części przypadków nie przynosi oczekiwanych zysków. Ponadto, z uwagi na obowiązki bardzo często nie mogą podjąć pracy zawodowej. Ze względu na to wielkie obciążenie, wymagają szczególnego wsparcia.

Rolnicy niskotowarowi.

Rolnictwo na obszarze LSR ma często postać niewielkich, rodzinnych gospodarstw, działających pokolenia na pokolenie. Niestety, malejąca opłacalność produkcji rolnej stwarza liczne wyzwania finansowe dla właścicieli. Ponadto, brak dostępu do fachowej wiedzy i doradztwa utrudnia znalezienie skutecznych rozwiązań, które pozwoliłyby zwiększyć dochody bez konieczności rezygnacji z prowadzenia gospodarstwa. Dodatkowo, mimo ogólnego spadku bezrobocia, jak pokazują dane statystyczne GUS, często członkowie gospodarstw rolnych, choć nieformalnie zatrudnieni, nie są zarejestrowani w Urzędach Pracy jako osoby bezrobotne, stanowiąc tym samym znaczną grupę, która znajduje się w sferze tzw. ukrytego bezrobocia.

Na chwilę obecną, jak wskazują obserwacje w poszczególnych gminach **migranci** skupiają się na rozwiązywaniu własnych problemów, nie angażując się w lokalne sprawy miejsca, w którym mieszkają. W ramach RLKS, jeżeli na etapie wdrażania zostaną zgłoszone takie inicjatywy i w wyniku przeprowadzonych konsultacji społecznych zostaną zaakceptowane, „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” podejmie działania mające na celu integrację mieszkańców obszaru objętego LSR oraz osób, które z różnych powodów zdecydowały się zamieszkać w tym konkretnym regionie.

Kolejną grupą osób w niekorzystnej sytuacji, pomimo obserwowanego spadku wskaźników w tym zakresie są **osoby poszukujące zatrudnienia**. Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych może z jednej strony być kojarzone z rozwojem obszaru ale z drugiej jedną z przyczyn są migracje młodych osób do dużych ośrodków miejskich. Obszar LSR, jeżeli ma się rozwijać i być konkurencyjny nie może pozwolić sobie na odpływ tak cennego kapitału dlatego też działania z zakresu przedsiębiorczości

będą w dużej mierze kierowane do osób pozostających bez pracy, aby przywrócić im godność i motywację do pozostania w miejscu zamieszkania.

Osoby poszukujące zatrudnienia ze względu na ograniczone możliwości finansowe, mają ograniczony dostęp do wielu form aktywności. Dlatego też, osoby te wymagają specjalnego/dedykowanego wsparcia, stanowiącego odpowiedź na zdiagnozowane uprzednio potrzeby.

Stowarzyszenie „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” ma zamiar wykorzystać doświadczenia w zakresie wsparcia grup defaworyzowanych z poprzedniego okresu programowania, ponieważ – jak pokazały wyniki przeprowadzonej ewaluacji – spotykały się one z pozytywnym odbiorem i były trafną odpowiedzią na potrzeby mieszkańców, szczególnie w grupach seniorów i bezrobotnych.

3. Zagospodarowanie przestrzenne/układ osadniczy

Podstawowym narzędziem kształtowania polityki przestrzennej w Polsce są studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz sporządzone na ich podstawie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z art. 4 ust 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego następuje ustalenie przeznaczenia terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy danego terenu.

Plany miejscowe obejmują tylko część obszaru gmin członkowskich „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” w ich granicach administracyjnych i są spójne z przyjętymi celami zarówno konkretnych gmin jak i województwa.

W ramach LSR na lata 2023-2027 planuje się realizację szeregu indywidualnych przedsięwzięć zarówno z zakresu przedsiębiorczości jak i infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej. Na obszarze LSR każda z gmin członkowskich na bieżąco aktualizuje Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego, które dodatkowo widoczne są w Systemie Informacji Przestrzennej dostępnej online. Dlatego też, wzorem lat ubiegłych każdy beneficjent, który będzie zamierzał realizować operację w zakresie infrastruktury będzie zobowiązany do przestrzegania obowiązujących zapisów MPZP.

4. Stan infrastruktury w kontekście potrzeb rewitalizacji

Zgodnie z zapisami PS dla WPR na lata 2023-2027, budowane LSR nie będą wspierane w zakresie rewitalizacji, dlatego zagadnienie to nie było poruszane w trakcie spotkań i konsultacji z mieszkańcami obszaru działania Stowarzyszenia „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”. Obszar ten nie podlega wsparciu w zakresie Rozwoju lokalnego wspieranego w ramach EFS+ oraz EFRR.

5. Charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości

O potencjale przedsiębiorczym mieszkańców „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” świadczy liczba podmiotów nowo zarejestrowanych na 10 tysięcy ludności w wieku produkcyjnym. Gminy należące do grupy różnią się od siebie pod tym względem. Najwięcej takich podmiotów zarejestrowanych jest w gminie Żelazków: 173 podmioty na 10 tysięcy osób w wieku produkcyjnym, dwa razy więcej niż w gminie Lisków, gdzie zarejestrowanych jest jedynie 79 podmiotów na 10 tysięcy ludności.

Tabela nr. II Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym

Nazwa gminy	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Blizanów	111	156	124	120	122
Godziesze Wielkie	135	119	116	147	169
Ceków-Kolonia	140	148	171	133	148
Koźminek	108	130	126	125	110
Opatówek	113	146	140	111	140
Żelazków	130	195	132	133	173
Lisków	100	153	74	104	79
Mycielin	89	147	170	67	133
Stawiszyn	99	93	127	128	120

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Z kolei poniższa tabela przedstawia dynamikę liczby podmiotów gospodarki narodowej ogółem. Najwięcej podmiotów zarejestrowanych jest w urzędzie gminy Opatówek, aż 1275 przedsiębiorstw, jednak to w tej gminie nastąpił najmniejszy wzrost względem 2017 r. Najwięcej podmiotów przybyło w ciągu ostatnich 5 lat w gminie Mycielin, aż o 36,37%. Średni wzrost od 2017 wyniósł 20%, tymczasem w całym województwie wielopolskim wzrost utrzymał się na poziomie ok. 16%.

Tabela nr 12 Podmioty gospodarki narodowej ogółem

Nazwa gminy	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Blizanów	858	885	904	947	988
Godziesze Wielkie	748	763	803	867	947
Ceków-Kolonia	388	408	438	453	482
Koźminek	581	612	635	668	694
Opatówek	1162	1165	1201	1222	1275
Żelazków	894	951	981	1037	1107
Lisków	351	366	360	377	388
Mycielin	266	293	321	336	363
Stawiszyn	544	550	576	612	634

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Pomimo wzrostu liczby podmiotów gospodarki narodowej, w opinii uczestników badania ewaluacyjnego możliwość zatrudnienia poza rolnictwem była jednym z najniżej ocenionych aspektów pod kątem potencjału rozwojowego obszaru. Opinie te nie dotyczyły możliwości pozyskania dotacji ale formalno-prawnych aspektów związanych z prowadzeniem firmy m.in. biurokracji i zmieniających się przepisów i rosnących kosztów związanych z prowadzeniem działalności. Duże zainteresowanie beneficjentów w latach 2014-2020 dotacją na otwarcie / rozwój działalności gospodarczej jak również ożywione dyskusje na etapie konstruowania nowej strategii jednoznacznie potwierdzają, że LGD powinno wspierać przedsiębiorczość.

Należy mieć również na uwadze, że lata 2020-2021 były trudne dla przedsiębiorców z uwagi na stan pandemii i restrykcyjne ograniczenia z tym związane, jednakże jak widać w danych statystycznych potencjał wśród mieszkańców na terenie objętym LSR jest rosnący.

6. Rynek pracy

W 2021 r. teren Stowarzyszenia „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” zamieszkiwało 686 osób bez pracy, w tym 276 bezrobotnych mężczyzn i 410 bezrobotnych kobiet. Do największego spadku bezrobocia doszło w gminie Stawiszyn (24,32%). Najwięcej osób bez pracy zamieszkuje gminy Blizanów i Godziesze Wielkie, 97 mieszkańców w każdej z nich. Najmniej bezrobotnych mieszka w gminach Ceków-Kolonia i Mycielina, 53 mieszkańców w każdej z nich. Tendencja spadku bezrobocia w gminach należących do LGD7 jest wyższa niż wartość ta dla całego województwa wielkopolskiego.

Tabela nr 13 Bezrobotni zarejestrowani ogółem

Nazwa gminy	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Blizanów	100	91	83	102	97
Godziesze Wielkie	104	92	87	93	97
Ceków-Kolonia	45	39	31	45	53
Koźminek	87	55	61	85	70
Opatówek	104	78	68	106	93
Żelazków	107	77	81	94	83
Lisków	53	45	48	52	56
Mycielin	54	38	42	53	53
Stawiszyn	111	92	75	97	84
Średnia dla obszaru LSR	85	67	64	81	76

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Potwierdzają to również dwa inne wskaźniki badające rynek pracy tj. „udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym -%”,

Tabela nr 14 udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Blizanów	3,7	1,6	1,5	1,3	1,7
Ceków-Kolonia	3,5	1,5	1,3	1,1	1,6
Godziesze Wielkie	3,9	1,8	1,5	1,5	1,5

Koźminek	4,3	1,8	1,2	1,3	1,6
Lisków	1,7	1,4	1,5	1,7	1,9
Mycielin	1,8	1,3	1,4	1,9	1,9
Opatówek	1,6	1,2	1,0	1,7	1,5
Stawiszyn	2,5	2,1	1,7	2,4	2,1
Żelazków	1,8	1,3	1,4	1,6	1,4

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

oraz „pracujący na 1000 ludności w wieku produkcyjnym- osoba” tabelarycznie ujęty dla obszaru objętego LSR w poniższym zestawieniu

Tabela nr 15 Pracujący na 1000 ludności w wieku produkcyjnym

Nazwa gminy	2017	2018	2019	2020	2021
Blizanów	218,2	256,2	270,3	258,7	276,8
Ceków-Kolonia	143,5	180,9	298,6	247,8	211,0
Godziesze Wielkie	138,7	146,4	145,0	148,2	157,6
Koźminek	121,6	148,7	153,9	146,6	171,1
Lisków	268,3	275,6	256,8	228,8	243,6
Mycielin	101,5	99,7	114,2	108,5	106,8
Opatówek	278,2	325,3	298,4	319,1	334,4
Stawiszyn	228,2	216,8	206,3	205,8	213,2
Żelazków	225,4	241,5	266,4	261,3	304,8

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wykorzystując potencjał obszaru (m.in. atrakcje turystyczne, środowisko naturalne, dużą liczbę produktów lokalnych) „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”, wzorem poprzedniego okresu programowania, będzie promować działania związane z rozwojem przedsiębiorczości (podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej i rozwijanie działalności gospodarczej). Będą wykorzystywane do tego możliwości planu komunikacji tj. spotkania informacyjne, szkolenia dla beneficjentów, podczas których będą pokazywane dobre praktyki z ostatnich kilku lat, jak i korzyści z dofinansowania pozyskanego za pośrednictwem Lokalnej Grupy Działania.

Ponadto, uprawnionym jest stwierdzenie, że do spadku bezrobocia niewątpliwie przyczyniła się działalność Lokalnej Grupy Działania, ponieważ to z budżetu tej organizacji sfinansowanych zostało utworzenie ponad 40 nowych podmiotów zaś 8 firm uzyskało wsparcie na rozwój swoich działalności tworząc jednocześnie nowe miejsca pracy.

Planuje się również promowanie przedsiębiorców za tworzenie miejsc pracy dla osób ze zdiagnozowanych w LSR grup społecznych znajdujących się w niekorzystnej sytuacji oraz osób młodych i seniorów.

Wzrost liczby podmiotów gospodarczych i tworzenie nowych miejsc pracy ma również bezpośrednie przełożenie na ogólny spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej, co obrazuje poniższa tabela.

Na obszarze objętym LSR w 2021 r. mieszkało 2273 beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tysięcy ludności, niemal o połowę mniej niż w 2017 r. Spadek liczby osób otrzymujących pomoc ze strony ośrodków pomocy społecznej dotyczy wszystkich gmin należących do „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”. Najwięcej beneficjentów w ciągu 5 lat ubyło w gminie Lisków – o 62,77%, najmniejszy spadek zanotowano w gminie Mycielina – o 30,81%. Stosunkowo najwięcej potrzebujących zamieszkuje gminę Mycielina: 366 osób na 10 tysięcy mieszkańców, najmniej natomiast gminę Ceków-Kolonia: 184 na 10 tysięcy osób.

Tabela nr 16 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Nazwa gminy	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Blizanów	474	429	391	345	257
Ceków-Kolonia	385	329	300	263	184
Godziesze Wielkie	608	438	397	363	288
Koźminek	428	328	288	242	203
Lisków	564	411	260	329	210
Mycielin	529	445	350	303	366
Opatówek	477	389	334	291	263

Stawiszyn	469	423	354	318	299
Żelazków	473	418	383	248	203

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

7. Działalność sektora społecznego

Poziom zaangażowania mieszkańców w sprawy społeczne pozwala określić liczbą fundacji i stowarzyszeń działających w gminie. Średnia liczba takich organizacji dla terenów

Stowarzyszenia „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” jest niższa niż dla całego województwa wielkopolskiego i wynosi 38 podmiotów na 10 tysięcy mieszkańców, podczas gdy wartość ta dla województwa wynosi 42 podmioty na 10 tysięcy mieszkańców. Gminami, które przewyższają wynik wojewódzki są Blizanów (48 organizacji) i Mycielin (46 organizacji). Stosunkowo najmniej organizacji działa w gminie Stawiszyn: 26 fundacji i stowarzyszeń na 10 tysięcy osób. Gminy nie różnią się znacząco między sobą w kwestii wzrostu liczby organizacji społecznych na przestrzeni lat.

Mając na uwadze duże zaangażowanie przedstawicieli sektora społecznego w działalność LGD niski wzrost liczby organizacji pozarządowych na terenie działania Stowarzyszenia ogółem, może oznaczać, że istniejące organizacje doskonale wypełniają swoją misję i cele jakie sobie postawiły i kolejne osoby, które mają pomysły na rozwój społeczności zasilają szeregi istniejących podmiotów zamiast tworzyć kolejne.

Tabela nr 17 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Nazwa gminy	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Blizanów	47	47	47	48	48
Godziesze Wielkie	25	26	28	28	30
Ceków-Kolonia	36	40	40	40	42
Koźminek	36	34	33	32	35
Opatówek	39	38	37	37	39
Żelazków	28	30	30	30	32
Lisków	44	40	40	41	41
Mycielin	41	41	45	45	46
Stawiszyn	24	24	24	24	26
Średnia dla obszaru LSR	36	36	36	36	38

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

8. Problemy społeczne

Głównymi problemami społecznymi zdiagnozowanymi na obszarze działania „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” jest starzenie się społeczeństwa. Wskaźnik obciążenia demograficznego to stosunek dzieci i osób starszych do reszty społeczeństwa. Średnim wskaźnikiem dla wszystkich gmin należących do „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” w 2021 r. było 17,0%. We wszystkich gminach wskaźnik ten z roku na rok wzrasta, najbardziej w gminie Ceków-Kolonia, od 2015 r. o 4 punkty procentowe, najmniej w gminie Godziesze Wielkie, jedynie o procent. Największą grupę emeryci i emerytki stanowią w gminie Lisków, niemal co piąty mieszkaniec ma tam więcej, niż 65 lat. „Najmłodszą” w tej grupie gminą jest Godziesze Wielkie, 15% mieszkańców jest tam poza wiekiem produkcyjnym.

Tabela nr 18 Wskaźnik obciążenia demograficznego

Nazwa gminy	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Blizanów	14,3	14,8	15,1	15,5	15,9
Godziesze Wielkie	14,1	14,2	14,5	14,8	14,9
Ceków-Kolonia	16,1	16,5	16,9	17,1	17,9
Koźminek	14,7	15,3	15,5	16,1	16
Opatówek	16,5	17	17,4	17,6	17,9
Żelazków	15	15	15,4	15,9	16,3
Lisków	17,7	18,3	18,2	18,5	18,9
Mycielin	16,2	16,4	17,1	17,4	17,6

Stawiszyn	15,7	16,2	16,9	17,4	17,8
Średnia dla obszaru LSR	15,5	15,9	16,3	16,7	17,0

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

9. Podejście LGD do kwestii przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji

Lokalna Grupa Działania zarówno w swoich działaniach jak i działaniach podejmowanych przez beneficjentów przyznawanych dotacji zwraca uwagę na zachowanie standardu minimum w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji. Wzorem w tym zakresie są „Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027” opracowane w celu zapewnienia zgodności wdrażania programów z zasadami horyzontalnymi: zasadą równości szans i niedyskryminacji oraz zasadą równości kobiet i mężczyzn, a także zapewnienie spójnego podejścia w tym zakresie w ramach programów i projektów współfinansowanych ze środków EFS+, EFRR, FS i FST.

10. Dziedzictwo kulturowe/zabytki

Niewątpliwie siłą spójności tradycji i tożsamości lokalnej jest dziedzictwo kulturowe terenu Stowarzyszenia „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” opisane w rozdziale II

Dziedzictwo kulturowe podzielić można na kilka naturalnych szlaków:

- Szlak kościołów drewnianych z przepięknymi obiektami w Godzieszach Wielkich, Blizanowie, Kosmowie i Lipe, Tłokini Kościelnej, Zborowie, Borkowie Starym i Piątku Wielkim.
  - Szlak kościołów monumentalnych w Koźminku, Gaci Kaliskiej, Pamięcinie, Strzałkowie, Rajsku, Opatówce, Chełmcach, Stawiszynie, Kościelcu i Dzierzbinie.
  - Szlak dworów szlacheckich w Pawłównie, Kamieniu, Rożdżałach, Żelazkowie, Warszówce, Piotrowie, Jastrzębnikach, Łaszkowie, Jarantowie, Brudzewie, Koźminku i Piątku Wielkim oraz oczywiście Dworek Marii Dąbrowskiej w Russowie.
  - Szlak przemysłu XIX wiecznego z monumentalnym Muzeum Przemysłu w Opatówce, rogatka miejską i kaplicą grobową gen. Zajączka i domem robotników.
  - Szlak parków i pałaców w Opatówce, Koźminku, Żelazkowie, Piątku Wielkim, Petrykach, Mycielinie.
  - Szlak nowoczesnej wsi obejmujący szkołę i dom dziecka w Liskowie.
  - Szlak kolejki wąskotorowej na terenie Gmin Stawiszyn, Żelazków i Opatówek.
  - szlak zrewitalizowanych obiektów dziedzictwa materialnego m.in.w Koźminku, Opatówce, Żelazkowie i Godzieszach Wielkich.
- Wszystkie ciekawe obiekty dziedzictwa kulturalnego oraz instytucje życia kulturalnego na obszarze objętym LSR zostały opisane (wraz z legendami i podaniami ludowymi) w wydany przez „LGD7 – KRAINA NOCY I DNI” w 2013 r. „Przewodniku turystycznym”, a szlaki turystyczne (rowerowe) po obszarze objętym LSR, oznakowane i ukazane na mapie „Szlakiem Dębów i Paproci”.

Pomimo podjętych kroków na przestrzeni ostatnich lat, nadal występuje konieczność kontynuacji działań z zakresu dziedzictwa kulturowego, aby jeszcze bardziej odzwierciedlić walory Ziemi Kaliskiej, objętej działaniem „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” udostępnić je turystom krótkoterminowym z terenu Kalisza, Turku i Konina (nieodległych od naszego obszaru) i jego walorów poznawczych. Warunkiem dla tych działań będzie poprawa bazy turystycznej i kulturalnej (miejsca postojowe, izby pamięci, informacje wizualne) tak dla automobilistów, jak i rowerzystów oraz kajakarzy, dla których udostępniono w ramach projektu współpracy infrastrukturę rekreacyjną przy szlaku wodnym na rzece Prośnie oraz jej dorzeczach, aby dać możliwość poznania środkowego biegu rzeki z atrakcyjnymi miejscami na terenie Gminy Godziesze Wielkie i Blizanów, pozostałych gmin obszaru objętego LSR, a także gmin sąsiadującego „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”: Gołuchów oraz Czermin.

Korzystną sytuację w tym zakresie tworzy współpraca LGD z Aglomeracją Kalisko-Ostrowską i za jej pośrednictwem, Aglomeracją Konińską, Ślesinem i Uniejowem.

11. Obszary atrakcyjne turystycznie

Na całym obszarze objętym LSR istnieją odpowiednie warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego i agroturystyki, ponieważ ma on wizerunek przestrzeni czystej i przyjaznej człowiekowi. Także zasoby środowiskowe obszaru objętego LSR stanowią spójny, cenny przyrodniczo teren, bogaty i ciekawy krajobrazowo, z dolinami rzek i zbiorników wodnych. To teren równinny, z najdłuższą rzeką Prosną (lewy dopływ Warty) wraz z jej dopływami: Pokrzywnicą, Swędrnią oraz rzeką Bawół. Do wykorzystania, np. w turystyce czy edukacji, są kompleksy dworskie z pięknymi zasobami parkowymi, kompleksy leśne, liczne pomniki przyrody i obszary chronione, dające duże możliwości czynnego wypoczynku i rekreacji. „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” nie posiada obszarów o zdegradowanym środowisku.

Ponadto, o atrakcyjności turystycznej obszaru świadczy bogactwo dziedzictwa kulturowego, które od początku funkcjonowania „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” stało się przedmiotem szczególnej troski wyrażanej poprzez podejmowanie działań mających na celu jego zachowanie i jak najszerszą promocję zarówno na terenie kraju jak i zagranicą.

Należy podkreślić, iż wyniki przeprowadzonych badań pokazują że najwyższe oceny wśród mieszkańców otrzymał aspekt związany z zasobami naturalnymi i turystyką. Jednoznacznie dowodzi to faktu, iż mieszkańcy są świadomi potencjału obszaru

jednocześnie realnie oceniają, że na obszarze są niesprzyjające warunki dla turystów i osób przyjezdnych. Jest to bardzo ważna informacja, ponieważ pozwoli LGD7, m.in. poprzez odpowiednie sformułowanie celów i kryteriów wyboru operacji, wywrzeć pozytywny wpływ na rozwój infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej w tym rozwój przedsiębiorczości w tym zakresie.

Obszar LSR pod względem infrastruktury noclegowej nie przedstawia się korzystnie. Łącznie na obszarze działania stowarzyszenia na 2021 rok było dostępnych 10 całorocznych obiektów noclegowych, które dysponowały 376 miejscami noclegowymi. Podobnie sytuacja przedstawia się, jeżeli chodzi o miejsca noclegowe udostępniane w gospodarstwach agroturystycznych. Poniższe tabele przedstawiają stan infrastruktury noclegowej dostępnej na obszarze LSR na przestrzeni ostatnich lat i jednoznacznie wskazują na konieczność podjęcia działań zwiększających liczbę miejsc noclegowych na terenie Lokalnej Grupy Działania.

12. Obszary wiejskie

Lokalna Grupa Działania skupia na swoim obszarze gminy wiejskie i gminy miejsko wiejskie. Według danych GUS (Bank Danych Lokalnych) na dzień 31.12.2020. gminy „LGD7 – KRAINA NOCY I DNI” zamieszkiwały łącznie 69 476 osoby, z czego 5 020 (7%) osób zamieszkiwało w miastach.

13. Rolnictwo i rynek rolny

Łącznikiem pomiędzy zjawiskami w życiu społecznym obszaru objętego LSR i nowoczesną gospodarką jest jej tradycyjna część – rolnictwo i wieś.

Spójność obszaru LSR dotyczy w szczególności efektywnego, wyspecjalizowanego rolnictwa i wysokiej kultury rolnej. Obszar objęty LSR posiada długą tradycję rolniczą i identyfikowany jest w kraju, jako dobrze rozwinięty obszar upraw ogrodniczo-warzywnych oraz hodowli trzody chlewnej i bydła. Charakter i jakość rolnictwa obszaru LSR. Źródłem dochodów dla gospodarstw domowych z obszaru LSR jest przede wszystkim działalność rolnicza, następnie praca najemna, w dalszej kolejności emerytura i renty, pozarolnicza działalność gospodarcza oraz inne źródła.

Tabela nr 19 Gospodarstwa domowe wg źródeł dochodów.

	Blizanów	Ceków-Kolonia	Godzisz e Wielkie	Koźminek	Lisków	Mycielin	Opatówk	Stawiszyn	Żelazków	Razem
Rolnictwo	1 153	560	980	830	717	646	975	535	1 000	7 396
Pozarolnicza działalność gospodarcza	158	77	110	98	79	107	111	78	169	987
praca najemna	545	260	442	382	388	220	343	262	384	3 226
emerytury i renty	304	150	224	207	144	134	232	126	250	1 771
Inne niezarobkowe źródła poza emeryturą i rentą	168	97	89	147	96	130	107	50	168	1 052

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na obszarze objętym LSR gospodarstwa o wielkości w przedziale 1-5 ha stanowią ponad 40% ogólnej liczby gospodarstw (wg. danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 r.), w dalszej kolejności są gospodarstwa o powierzchni 5-10 ha.

Tabela nr 20 Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych

Nazwa gminy	ogółem	do 1 ha włącznie	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 - 15 ha	15 ha i więcej
Blizanów	1 156	27	507	333	140	149
Ceków-Kolonia	564	8	236	184	71	65
Godzisz e Wielkie	980	17	446	296	133	88
Koźminek	831	14	352	262	109	94
Lisków	718	9	294	256	83	76
Mycielin	647	11	264	234	74	64

Opatówek	982	33	458	254	116	121
Stawiszyn	535	7	249	156	61	62
Żelazków	1002	47	388	283	160	124
Razem	7 415	173	3 194	2 258	947	843
% udział	100	2,33	43,07	30,45	12,77	11,37

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W gospodarstwach rolnych, wg. danych GUS w 2020 r. zatrudnionych było ponad 16 tys. osób przy czym znaczna większość stanowili mężczyźni

Tabela nr 21 Pracujący w gospodarstwach rolnych (członkowie rodziny i pracujący najemni stali) wg płci w osobach

Nazwa gminy	ogółem	mężczyźni	kobiety
Blizanów	2835	1492	1343
Ceków-Kolonia	1141	711	430
Godziesze Wielkie	1829	1117	712
Koźminek	1884	1084	800
Lisków	1 496	865	631
Mycielin	1123	632	491
Opatówek	2514	1370	1144
Stawiszyn	1178	628	550
Żelazków	2309	1315	994
Razem	16 309	9 214	7 095

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na obszarze objętym LSR dominującą uprawą jest żyto, w dalszej kolejności pszenica, następnie pszenżyto oraz kukurydza na ziarno.

Tabela nr 22 Gospodarstwa rolne z powierzchnią zasiewów / gospodarstwo

Nazwa gminy	pszenica	żyto	jęczmień	owies	pszenżyto	kukurydza na ziarno	ziemniaki	warzywa gruntowe
Blizanów	594	214	149	108	297	481	141	221
Ceków-Kolonia	188	262	52	118	209	175	69	27
Godziesze Wielkie	197	530	177	193	426	208	86	17
Koźminek	228	390	105	114	297	209	84	45
Lisków	148	362	44	117	275	132	60	
Mycielin	194	261	65	104	193	180	64	33
Opatówek	224	293	172	164	379	148	152	123
Stawiszyn	255	125	76	44	113	247	71	94
Żelazków	477	140	184	66	283	481	109	229
Razem	2 505	2 577	1 024	1 028	2 472	2 261	836	789

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Uprawa ziemi, często w gospodarstwach dziedzicznych od pokoleń ma dla rolników wymiar nie tylko ekonomiczny ale przede wszystkim sentymentalny i tradycyjny. Szanując przywiązanie rolnika do ziemi, ale też chcąc wspomóc opłacalność gospodarstw, Lokalna Grupa Działania będąc swoistym liderem innowacji w lokalnym środowisku będzie prowadzić działania zachęcające rolników, szczególnie z małych gospodarstw do szukania rozwiązań, które pozwolą na zachowanie tradycyjnej formy gospodarstwa przy jednoczesnym nadaniu mu nowej funkcji; mowa tutaj o tworzeniu gospodarstw agroturystycznych, zagród edukacyjnych czy gospodarstw opiekuńczych.

14. Produkty lokalne, tradycyjne i regionalne

Obszar Kalisza słynie z rozwiniętego warzywnictwa i sadownictwa. Najbardziej rozpoznawalnym produktem jest „pomidor kaliski”.

15. Edukacja

Dostęp do edukacji na obszarze objętym LSR należy ocenić jako optymalny mając na uwadze problem starzejącego się społeczeństwa. Jak pokazują dane GUS, liczba obiektów na przestrzeni ostatnich kilku lat nie uległa gwałtownemu zmniejszeniu, poza szkołami ponadgimnazjalnymi. Na terenie Lokalnej Grupy Działania funkcjonuje łącznie 6 szkół ponadgimnazjalnych, 39 szkół podstawowych oraz 35 punktów, których świadczone jest wychowanie przedszkolne (są to zarówno przedszkola, oddziały jak również punkty przedszkolne)

16. Zrównoważenie środowiskowe

Dbając o poprawę jakości życia na obszarze działania „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” w tym rozwój przedsiębiorczości, nie można pominąć istotnych kwestii związanych z ochroną środowiska oraz przeciwdziałaniem zmianom klimatycznym.

Zrównoważenie środowiskowe jest rozumiane jako efektywne gospodarowanie zasobami naturalnymi w działalności produkcyjnej, pozwalające na ich zachowanie na przyszłe potrzeby. Należy jednocześnie pamiętać, że rozwój gospodarczy, tak istotny dla obszaru działania „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” to łańcuch, który ma kilka ogniw, a jednym z nich jest środowisko. Żadne podmioty, ani firmy, ani instytucje publiczne ani organizacje pozarządowe nie mogą nim dysponować tak, jakby była niewyczerpanym źródłem zasobów, nawet jeśli ich celem jest zaspokojenie ludzkich potrzeb poprzez konsumpcję.

Zasoby naturalne są ograniczone, a ich nadmierna eksploatacja lub niewłaściwe zarządzanie może skutkować brakiem ważnych źródeł zaopatrzenia w podstawowe elementy w perspektywie średnio- lub długoterminowej; takich jak woda, prąd, ziemia, drzewa itp.

Lokalna Grupa Działania, wzorem poprzedniego okresu programowania, będzie premiować operacje mające pozytywny wpływ na kwestie zrównoważenia środowiskowego. Każdy beneficjent, który otrzyma wsparcie w tym zakresie będzie zobowiązany do przedłożenia informacji z wywiązania się z obowiązku przeprowadzenia działań w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. Każda operacja będzie monitorowana na podstawie osiągniętych wskaźników uwzględniających specyfikę konkretnej operacji.

Jedną z ważniejszych ról w tym zakresie będą odgrywać działania w zakresie koncepcji Smart Village (inteligentnej wsi) które to z założenia muszą m.in. wykazywać korzyść dla lokalnej społeczności w zakresie poprawy poszanowania środowiska i klimatu.

17. Uzasadnienie doborów zakresów wsparcia

Przedsięwzięcia w ramach LSR będą realizowane za pomocą konkursów (operacji klasycznych), projektów grantowych, operacji własnych, projektów partnerskich oraz grantów na opracowanie koncepcji Smart Village. Taki dobór metod jest uzasadniony doświadczeniami LGD7 w poprzednich okresach programowania, potrzebami zgłaszanymi przez lokalną społeczność oraz dostępnymi formami wsparcia w ramach PS dla WPR na lata 2023-2027.

18. Uzasadnienie wyboru dostępnych źródeł finansowania

LSR, z uwagi na zakres celów i przedsięwzięć planowanych do realizacji a także możliwości dostępnych metod finansowania na terenie województwa wielkopolskiego będzie finansowana zarówno z EFRROW jak i EFRR i EFS+.

19. Uzasadnienie przyjętego sposobu wdrażania

Przyjęto sposób wdrażania LSR poprzez stosowanie wielozakresowych naborów wniosków. Jak wykazano w dalszej części niniejszej LSR, przedsięwzięcia są tak skonstruowane, że nie tylko odpowiadają na najpilniejsze potrzeby lokalnej społeczności, w tym osób młodych, seniorów i grup w niekorzystnej sytuacji, ale się wzajemnie uzupełniają dając efekt synergii, niemożliwy do uzyskania w ramach innych programów pomocowych. Oznacza to, że realizacja jednego przedsięwzięcia będzie pozytywnie wpływać na założenia innego, wzmacniając tym samym efekt interwencji LEADER na obszarze LSR.

20. Podsumowanie. Kluczowe problemy obszaru LGD.

Na poziomie „LGD7 oraz niniejszej LSR, problemem jest odczuwany przez lokalną społeczność pewien rodzaj uciążliwości (np. utrudniony dostęp, brak dostępu, pogorszenie standardu, itp.) będącej następstwem braku lub złej/ niewystarczającej jakości określonych dóbr lub usług.

Diagnostując konkretne problemy na obszarze objętym LSR brano pod uwagę przede wszystkim wyniki spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami ale również ich skalę, obszar występowania oraz możliwości interwencji LEADER.

Mając powyższe na uwadze, zidentyfikowano dwa problemy kluczowe:

1. Niski poziom włączenia społecznego, integracji i aktywizacji oraz brak wsparcia dla organizacji pozarządowych w tym ograniczony dostęp do edukacji na obszarach wiejskich.
2. Znikoma dochodowość małych gospodarstw rolnych oraz niewystarczający dostęp do produktów i usług dla ludności w tym uboga oferta spędzania czasu wolnego i niewystarczający dostęp do infrastruktury publicznej.

Rozwiązywanie problemów (przynajmniej w pewnym zakresie) nastąpi poprzez realizację konkretnych przedsięwzięć, które wspólnie przyczynią się do osiągnięcia pożądanej zmiany na obszarze LSR. Jednakże sformułowanie celów i przedsięwzięć to nie wszystko. Mając na uwadze ograniczony budżet przeznaczony na realizację LSR, Stowarzyszenie „LGD7 –Kraina Nocy i Dni” powinno bardzo uważnie dokonać wyboru operacji tak, aby przy stosunkowo niewielkim nakładzie finansowym, osiągnąć

maksymalne rezultaty. Temu będą służyć kryteria wyboru operacji, które zostały sformułowane również z udziałem lokalnej społeczności na etapie budowy LSR.

Mając powyższe na uwadze LGD będzie stosować kryteria, które pozwolą m.in. wybrać operacje

	Uzasadnienie
Objęte oddolnymi koncepcjami inteligentnej wsi	Wsparcie opracowania koncepcji inteligentnych wsi odnoszących się do obszarów wiejskich i społeczności, które chcą rozwijać nowe możliwości w oparciu o swoje mocne strony i posiadane zasoby. Jest to w przyszłości szansa na rozwój obszaru LSR mając na uwadze rozdrobnienie gospodarstwa i niską dochodowość rolnictwa.
Dedykowane dla mieszkańców obszarów wiejskich, wykluczonych społecznie ze względu na przynależność do grup zdiagnozowanych jako grupy w niekorzystnej sytuacji	Wielopłaszczyznowa analiza wyzwań rozwojowych dokonana na etapie budowy LSR wyraźnie wskazała jakie grupy docelowe wymagają największego wsparcia, jeżeli chcemy zapewnić zrównoważony rozwój obszaru.
Realizowane przez młode kobiety prowadzące/ współprowadzące gospodarstwo rolne w ramach zakresu rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych	Kobiety zostały zdiagnozowane jako jedna z grup docelowych istotnych z punktu widzenia LSR z uwagi na ich ogromny potencjał z jednej strony, zaś z drugiej na niekorzystną sytuację spowodowaną brakiem możliwości rozwojowych z uwagi na pracę w gospodarstwach rolnych, które w dużej części i tak nie przynoszą oczekiwanych korzyści finansowych.
Innowacyjne, gdzie innowacja jest określona na poziomie LSR (z uwzględnieniem stopnia rozwoju danego obszaru),	Jednym z pozytywnych aspektów podejmowanych inicjatyw mających na celu wyrównywanie szans pomiędzy obszarami wiejskimi a miejskimi jest łatwiejszy dostęp do sprawdzonych praktyk, które prezentują innowacyjne rozwiązania. Ostatnie nabory składania wniosków jednoznacznie wskazują, że przedsiębiorcy głównie poszukują innowacyjnych rozwiązań, które mogą zastosować w swoich firmach, zwiększając tym samym ich konkurencyjność na rynku.
- Wykorzystujące lokalny potencjał - Mające na celu kultywowanie lokalnych tradycji	Globalizacja nie może przesłonić bogactwa lokalnego potencjału (kulturowego, przyrodniczego, kulinarnego itp.). LGD jako organizacja działająca „na rzecz” rozwoju danego obszaru powinna zadbać o to, aby mieszkańcy w pierwszej kolejności odkryli, a następnie korzystali z jego zasobów promując tym samym obszar LSR.
- Realizowane przez wnioskodawców, którzy korzystali z doradztwa w biurze LGD - Realizowane przez wnioskodawców, którzy brali udział w wydarzeniach / spotkaniach lub innych formach aktywności - Realizowane przez wnioskodawców, którzy uczestniczyli w szkoleniu zorganizowanym przed prowadzonym naborem	Z uwagi na ograniczony budżet LSR oraz skrócony czas wdrażania LGD powinna podejmować działania w celu minimalizacji ryzyka nieosiągnięcia zakładanych wskaźników oraz w dalszej konsekwencji celów LSR, co może nastąpić np. w wyniku wycofania się beneficjentów z realizacji umów albo na etapie weryfikacji przez IZ albo po podpisaniu umowy o przyznaniu pomocy.
Przyczyniające się do utworzenia miejsca pracy	Jest to niezbędne z uwagi na fakt, iż stopa bezrobocia spada bardzo powoli oraz jedną z grup docelowych są ludzie młodzi, którzy nie widzą możliwości rozwoju w swoim miejscu zamieszkania a jak powszechnie wiadomo, jednym z głównych czynników, który może zachęcić młodych ludzi do pozostania są atrakcyjne miejsca pracy.
Realizowane przez wnioskodawców, którzy posiadają doświadczenie lub kwalifikacje w zakresie odpowiednim do zakresu projektu	Wybór wnioskodawców o odpowiednich kwalifikacjach i doświadczeniu w danym obszarze projektu jest kluczowy. Szczególnie w przypadku zakładania nowej działalności gospodarczej, to właśnie gwarantuje wysoką jakość oferty od samego początku, po wejściu na lokalny rynek. Dzięki temu oferta staje się konkurencyjna i ma większe szanse na zaspokojenie potrzeb i oczekiwań klientów a w dalszej konsekwencji większe szanse na utrzymanie się na rynku.

Dedykowane osobom młodym, seniorom, osobom w niekorzystnej sytuacji	Są to grupy docelowe zdiagnozowane na etapie budowy LSR z wykorzystaniem szerokiego wachlarza metod partycypacji lokalnej społeczności.
Uwzględniające promocję LGD	Jako organizacji wpierającej rozwój obszarów wiejskich w oparciu o oddolne budowanie partnerstwa. Im więcej osób zaangażuje się w prace na rzecz rozwoju „małej ojczyzny” tym większe szanse, że działania podejmowane przez LGD będą odpowiadać na potrzeby większej liczby interesariuszy obszaru LSR
Partnerskie / operacji w partnerstwie	Na partnerstwie i współpracy opiera się idea LEADER i funkcjonowanie LGD. Doceniając wagę i potencjał partnerstwa LGD będzie premiować projekty, których realizacja zakłada współpracę.
Wykazujące spójności, komplementarności lub synergii z innymi projektami z obszaru LSR	Wszelkie planowane przedsięwzięcia w ramach LSR są względem siebie komplementarne, wzajemnie się uzupełniają zatem operacje planowane do realizacji w ramach LSR również powinny spełniać te kryteria.
Dla których wnioskowana kwota pomocy jest niższa niż maksymalna kwota wsparcia	ograniczenia budżetowe LSR nie są w stanie zaspokoić wszystkich dużych potrzeb rozwojowych obszaru. Dlatego wykorzystanie niższej kwoty pomocy niż maksymalna daje możliwość realizacji większej liczby operacji. Taka strategia otwiera drogę do realizacji pomysłów większej liczby osób, co w rezultacie prowadzi do wyższego efektu i większego wpływu na społeczność lokalną

Poniższa tabela prezentuje istotne kwestie występujące na obszarze objętym LSR, które generują potrzeby rozwojowe, a także dostępne zasoby, które mogą zostać wykorzystane do rozwiązania tych trudności i wyzwania. Tabela zawiera również wskazówki odnośnie do obszarów, na które LSR może mieć wpływ, oraz identyfikację grup docelowych, które będą objęte przyszłymi rundami składania wniosków.

Problem kluczowy	Przyczyny	Grupy docelowe istotne z punktu widzenia LSR	Najważniejsze obszary, na które może mieć wpływ LSR	Zasoby/ potencjał LSR, który może być wykorzystany
Niski poziom włączenia społecznego, integracji i aktywizacji oraz brak wsparcia dla organizacji pozarządowych w tym ograniczony dostęp do edukacji na obszarach wiejskich.	Słaba współpraca mieszkańców i organizacji pozarządowych Niewielkie zróżnicowanie działalności organizacji w zakresie działalności pożytku publicznego Niewielkie wsparcie merytoryczne i szkoleniowe dla rozwoju	Seniorzy (60+) Ludzie młodzi (do 25 r.ż.), Osoby w niekorzystnej sytuacji, Organizacje pozarządowe, Mieszkańcy, JSFP	Działalność sektora społecznego Problemy społeczne Obszary wiejskie Obszar edukacji nieformalnej, Zasady zrównoważenia środowiskowego, Dziedzictwo kulturowe/ zabytki	Wysoka aktywność społeczna oparta na tradycyjnych formach Poprawiająca się estetyka miejscowości w których żyją mieszkańcy Tradycje lokalne i związane z nimi imprezy i wydarzenia Zasoby mogące stać się produktami turystycznymi (zabytki przyrodnicze i historyczne, atrakcje turystyczne)
Znikoma dochodowość małych gospodarstw rolnych oraz niewystarczający dostęp do produktów i usług dla ludności w tym uboga oferta spędzania czasu wolnego i niewystarczający dostęp do infrastruktury publicznej.	Niewystarczająca infrastruktura rekreacyjna Niewystarczająca infrastruktura społeczna dla młodzieży poza szkołami Mała ilość zakładów drobnego przetwórstwa Niewystarczająca ilość terenów pod inwestycje Niewystarczająca promocja obszaru i jego walorów, w tym promocja wewnętrzna oraz niewystarczająca promocja produktów lokalnych z terenu LSR Nieopłacalność produkcji rolnej w sektorach tradycyjnych i rozdrobnienie gospodarstw rolnych Mała liczba gospodarstw agroturystycznych Brak perspektywy dla osób młodych Niewielka dostępność środków finansowych do rozwoju firm Niewystarczająca ilość atrakcyjnych miejsc pracy, Niewielka ilość ofert pracy dla: młodych kobiet wychowujących dzieci, kobiet, osób 50+, niepełnosprawnych, brak perspektyw dla ludzi młodych.	Seniorzy (60+) Ludzie młodzi (do 25 r.ż.), organizacje pozarządowe, Mieszkańcy,	Działalność sektora społecznego Problemy społeczne Obszary atrakcyjne turystycznie Zasady zrównoważenia środowiskowego Obszary wiejskie	Zdrowe, naturalne rolnictwo, (ograniczona liczba gosp. przemysłowych) Silnie rozwinięte warzywnictwo i sadownictwo Korzystne położenie – bliskość Kalisza, aglomeracji, trasa na Łódź Walory krajobrazowo-przyrodnicze (duża lesistość) Doświadczenie gmin i NGO's w realizacji projektów UE Rozwijająca się agroturystyka Lokalni producenci zdrowej żywności, znani na obszarze LSR i produkty rolne (np. miód, oleje, przetwórstwo kapusty i in.) - potencjał promocji obszaru LSR

ROZDZIAŁ V SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA

Niniejsza LSR została opracowana na podstawie wytycznych udostępnionych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, zatem wskazane w niej cele i planowane w ich ramach przedsięwzięcia są spójne, powiązane ze sobą i wzajemnie się uzupełniają, tworząc efekt synergii, który nie byłby możliwy do uzyskania w przypadku pojedynczych działań.

Realizacja LSR w naturalny sposób przyczyni się do rozwoju obszaru objętego LSR i z tego też powodu jest spójna zarówno z strategicznymi dokumentami dotyczącymi tego obszaru, jak i z założeniami programowymi na lata 2023-2027.

LSR jest dokumentem, który dotyczy najistotniejszych problemów zdiagnozowanych na najniższym poziomie jednostek administracyjnych tj. sołectw i gmin a mając na uwadze, że dokumenty strategiczne wyższych rządów, tj. gmin, powiatów, województw czy kraju bazują na diagnozach niższych szczebli skupiając się na problemach i wyzwaniach dotyczących jak największego obszaru, nie ma możliwości aby LSR nie był spójny i komplementarny względem strategii nadrzędnych.

1. Opis korelacji na poziomie przedsięwzięć w LSR

LSR 2023-2027	Cel 1 Aktywna społeczność w Krainie Nocy i Dni
	Przedsięwzięcie 1.1. Przygotowanie innowacyjnych koncepcji SV;
	Przedsięwzięcie 1.2. Kulturowanie tradycji Krainy Nocy i Dni;
	Przedsięwzięcie 1.3. Zapobieganie wykluczeniom oraz integracja społeczności;
	Przedsięwzięcie 1.4. Działania edukacyjne dla młodzieży i seniorów obszaru LSR.
	Cel 2. Poprawa jakości oferty usługowej i spędzania czasu wolnego
	Przedsięwzięcie 2.1. Podejmowanie i rozwój działalności gospodarczych usługowych, w tym gospodarstw agroturystycznych na obszarze LSR;
	Przedsięwzięcie 2.2. Aktywizacja mieszkańców z wykorzystaniem infrastruktury publicznej;
	Przedsięwzięcie 2.3. Bogata oferta spędzania czasu wolnego;
	Przedsięwzięcie 2.4. Rozwijanie infrastruktury publicznej Krainy Nocy i Dni.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	
Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	
CS 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	
CS 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym	
Przedsięwzięcia LSR są względem celów Strategii komplementarne, spójne i synergiczne. W ramach LSR zaplanowano przedsięwzięcia, które pozytywnie wpłyną na rozwój i wzmocnienie szeroko pojętego kapitału ludzkiego i społecznego w ramach przedsięwzięć m.in. poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej (P.2.4.), aktywizacja i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji (P.1.3; P.2.2). Niewątpliwie do rozwoju kapitału społecznego przyczyni się realizacja przedsięwzięcia z zakresu rozwoju współpracy podmiotów w zakresie opracowania koncepcji Smart Village (P.1.1.) oraz w zakresie działań edukacyjnych dla młodzieży i seniorów obszaru LSR (P.1.4.) oraz kulturowania tradycji Krainy Nocy i Dni (P.1.2.). Z kolei w ramach przedsięwzięcia obejmującego rozwój usług dla mieszkańców oraz oferty agroturystycznej (P.2.1.) wsparcie uzyskają istniejące przedsiębiorstwa oraz powstaną nowe podmioty gospodarcze generujące nowe miejsca pracy. Wsparcie uzyskają również rolnicy, którzy będą mogli zwiększyć swoje dochody poprzez utworzenie gospodarstw agroturystycznych, co być może w przyszłości przełoży się na rozwój przedsiębiorczości wspierającej rolnictwo.	
Strategia Na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	
Cel szczegółowy I Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną	
Cel szczegółowy II Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	
Przedsięwzięcia LSR są względem celów Strategii komplementarne, spójne i synergiczne. Cele LSR i Strategii Na Rzecz odpowiedzialnego Rozwoju są spójne i wzajemnie się przenikają w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i wsparcia tworzenia nowych miejsc pracy (P.2.1.). Z celami strategii są również komplementarne przedsięwzięcia z zakresu poprawy dostępu do małej infrastruktury publicznej (P.2.4.), aktywizacji i włączenia społecznego lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji (P.1.3; P.2.2) działaniach edukacyjnych (P.1.4) czy działaniach na rzecz współpracy poprzez m.in. opracowanie koncepcji inteligentnych wsi (P.1.1.) oraz kulturowania tradycji Krainy Nocy i Dni (P.1.2.)	
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030	
Cel szczegółowy II Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska	
Cel szczegółowy III Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa	
Przedsięwzięcia LSR są względem celów Strategii komplementarne, spójne i synergiczne. Cele LSR są spójne i wykazują wysoki stopień komplementarności z celami Strategii Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030 przede wszystkim w zakresie rozwoju małej infrastruktury publicznej (P.2.4.), rozwoju kapitału społecznego	

poprzez aktywizację i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji (P.1.3; P.2.2), zwiększenia oferty spędzania czasu wolnego (P.2.3) jak również w zakresie rozwoju przedsiębiorczości (P.2.1.)
PS dla WPR na lata 2023-2027
CS 8.P 10. Włączenie osób z grup defaworyzowanych lub wykluczonych na obszarach wiejskich
CS 8.P 11. Stymulowanie rozwoju lokalnego przez innowacje, cyfryzacje i wykorzystanie potencjału endogenicznego
CS 8.P 12. Zaangażowanie młodych w życie lokalne, w tym w podejmowaniu decyzji, tworzenie sieci społeczność
CS 8.P 13. Rozwój wiedzy/umiejętności: cyfryzacja, oszczędność zasobów, przedsiębiorczość, środowisko, klimat
CS 8.P 4. Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno- rekreacyjnej
CS 8.P 7. Poprawa dostępu do usług komercyjnych
CS 8.P 8. Rozwój form współpracy na obszarach wiejskich w wymiarze produkcyjnym, usługowym, społecznym
CS 8.P 9. Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy i dywersyfikację dochodów
<p>Przedsięwzięcia LSR są względem celów PS dla WPR na lata 2023-2027 komplementarne, spójne i synergiczne. Realizacja LSR z uwagi na fakt, iż interwencja LEADER jest jednym z fundamentalnych elementów polityki rozwoju obszarów wiejskich w sposób komplementarny pozytywnie wpłynie na osiągnięcie celów PS WPR poprzez realizację przedsięwzięć w zakresie m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przygotowania innowacyjnych koncepcji SV (P.1.1.) • Kulturowania tradycji Krainy Noc i Dni (P.1.2.) • Zapobiegania wykluczeniom oraz integracja społeczności (P.1.3.) • Działań edukacyjnych dla młodzieży i seniorów obszaru LSR (P.1.4.) • Podejmowania i rozwoju działalności gospodarczych usługowych, w tym gospodarstw agroturystycznych na obszarze LSR (P.2.1.) • Aktywizacji mieszkańców z wykorzystaniem infrastruktury publicznej (P.2.2.) • Bogatej oferty spędzania czasu wolnego (P.2.3.) • Rozwijania infrastruktury publicznej Krainy Noc i Dni (P.2.4.)
Strategia Wielkopolska 2030
<p>1.2. Wzrost aktywności zawodowej i utrzymanie wysokiej jakości zatrudnienia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tworzenie miejsc pracy wysokiej jakości - Aktywizacja niewykorzystanych zasobów pracy <p>2.1. Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozwój srebrnej gospodarki <p>2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poprawa dostępu i standardów usług oraz funkcjonowania infrastruktury społecznej <p>2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu</p> <ul style="list-style-type: none"> -Kształtowanie i wzmacnianie postaw prospołecznych, równościowych, innowacyjnych, w tym rozwój innowacji społecznych -Wzmacnianie potencjału kulturowego i infrastruktury kultury -Rozwój przemysłu czasu wolnego <p>3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski</p> <ul style="list-style-type: none"> -Kształtowanie świadomości i postaw ekologicznych społeczeństwa, wzmacnianie bezpieczeństwa ekologicznego i środowiskowego
<p>Przedsięwzięcia LSR są względem celów Strategii komplementarne, spójne i synergiczne. Cele LSR i strategii województwa są spójne i wzajemnie się przenikają w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i wsparcia tworzenia nowych miejsc pracy (P.2.1.). Z celami strategii województwa są również komplementarne przedsięwzięcia z zakresu rozwoju małej infrastruktury publicznej (P.2.4.), kulturowania tradycji Krainy Noc i Dni (P.1.2.) jak również w zakresie aktywizacji i włączenia społecznego lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji (P.1.3; P.2.2.) oraz promocji współpracy poprzez m.in. opracowanie koncepcji inteligentnych wsi (P.1.1.) czy wspieranie działań edukacyjnych dla młodzieży i seniorów obszaru LSR (P.1.4.)</p>
Program regionalny Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027
<p>Cel szczegółowy 5 (ii) „Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie”</p> <p>Cel szczegółowy I) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci</p>
Przedsięwzięcia LSR są względem celów Strategii komplementarne, spójne i synergiczne.

Cele LSR spójne i wykazują wysoki stopień komplementarności z celami FEW, przede wszystkim w zakresie działań edukacyjnych na rzecz młodzieży i seniorów obszaru LSR (P.1.4) oraz rozwoju małej infrastruktury publicznej (P.2.4.)
Strategia Powiatu Kaliskiego
Cel strategiczny I: Wzrost konkurencyjności gospodarki powiatu poprzez nowoczesne rolnictwo, przetwórstwo i dystrybucję w powiązaniu z elastycznym systemem edukacji (łączenie teorii z praktyką) Cel strategiczny II: Rozwój kultury lokalnej oraz wzrost atrakcyjności turystycznej powiatu Cel strategiczny IV: Wzrost poziomu bezpieczeństwa publicznego, ekologicznego oraz rozwój i włączenie społeczne
Przedsięwzięcia LSR są względem celów Strategii powiatów komplementarne, spójne i synergiczne. Cele LSR są spójne i wykazują wysoki stopień komplementarności z celami dokumentów strategicznych powiatów, na terenie których działa LGD przede wszystkim w zakresie rozwoju przedsiębiorczości w tym powstawania gospodarstw agroturystycznych (P.2.1.), również w zakresie aktywizacji i włączenia społecznego lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji (P.1.3; P.2.2) oraz integracji społecznej na obszarach wiejskich poprzez stworzenie bogatej oferty spędzania czasu wolnego (P.2.3.) oraz promocji współpracy poprzez m.in. opracowanie koncepcji inteligentnych wsi (P.1.1.) działań edukacyjnych na rzecz młodzieży i seniorów obszaru LSR (P.1.4) oraz rozwoju małej infrastruktury publicznej (P.2.4.)
Strategie Rozwoju Gmin: Blizanów, Ceków-Kolonia, Godziesze Wielkie, Koźminek, Lisków, Mycielin, Opatówek, Stawiszyn, Żelazków
Przy uwzględnieniu podobnego zakresu celów strategicznych w strategiach gmin członkowskich, w niniejszej części LSR przedstawiono cele dokumentów gminnych, które są powszechne dla większości jednostek
rozwój infrastruktury rekreacyjnej rozwój infrastruktury kultury i sportu pobudzanie mieszkańców do aktywności społecznej i obywatelskiej promocja i doradztwo dla rozwoju usług agroturystycznych na terenie Gminy rozwój istniejącej infrastruktury sportowej tworzenie warunków do powstania nowoczesnych, innowacyjnych działalności gospodarczych na terenie gminy, organizacja wydarzeń i imprez promujących lokalnych producentów rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w gospodarstwach rolnych utworzenie nowych miejsc pracy zwiększenie liczby placów zabaw/ siłowni zewnętrznych organizacja zajęć ruchowych uatrakcyjnienie oferty kulturalnej dla seniorów warsztaty komputerowe dla seniorów, miejsce świadczenia pomocy dla osób nieodnajdujących się w nowych technologiach
Przedsięwzięcia LSR są względem celów Strategii gmin komplementarne, spójne i synergiczne. Ze względu na swoją genezę, LSR powstała w ścisłej współpracy z lokalnymi społecznościami gmin członkowskich, które reprezentują różnorodne sektory: publiczny, gospodarczy i społeczny. Właśnie dzięki temu jej cele są doskonale dopasowane do ww. celów i stanowią uzupełnienie planowanych działań prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego. Ponadto, LSR uwzględnia potrzeby i oczekiwania różnych grup mieszkańców, takich jak młodzi ludzie, seniorzy czy osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej. LGD w ramach swoich przedsięwzięć przewidziała zarówno wsparcie na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, w tym agroturystyki (P.2.1.), małej infrastruktury publicznej (P.2.4.). Ponadto, LGD zamierza wspierać aktywizację i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji (P.1.4.;P.2.2) i kultywowanie tradycji Krainy Nocy i Dni (P.1.2.), działania edukacyjne na rzecz młodzieży i seniorów obszaru LSR (P.1.4) oraz współpracę poprzez m.in. opracowanie koncepcji inteligentnych wsi (P.1.1.)

2. Komplementarność i synergia przedsięwzięć w LSR

LSR jest dokumentem wewnątrznie spójnym, wszystkie przedsięwzięcia z uwagi na fakt, iż zostały opracowane w wyniku dokładnie przeprowadzonej diagnozy, są względem siebie komplementarne i wzajemnie się uzupełniają tworząc efekt synergii. Taka konstrukcja dokumentu nie tylko wpisuje się w założenia nadrzędnych dokumentów strategicznych, ale pozwala na realizację szerszego zakresu przedsięwzięć przy niższym zaangażowaniu środków z budżetu LSR.

Przedsięwzięcie z zakresu opracowania koncepcji Smart Village (P.1.1.) jest komplementarne z przedsięwzięciem z zakresu m.in. zapobiegania wykluczeniom oraz integracji społeczności (P.1.3.), jak również podejmowania i rozwoju działalności gospodarczych usługowych, w tym gospodarstw agroturystycznych na obszarze LSR (P.2.1.) ponieważ ideą Smart Village jest przede wszystkim współpraca (najpierw przy opracowaniu koncepcji takiej wsi) zatem w naturalny sposób integruje mieszkańców wokół „wspólnej sprawy” oraz stanowi doskonały fundament dla rozwoju przedsiębiorczości opartej o lokalne zasoby i jednocześnie wykorzystującej nowoczesne technologie.

Przedsięwzięcie kultywowanie tradycji Krainy Nocy i Dni (P.1.2.) jest komplementarne z zakresem przedsięwzięć: zapobieganie wykluczeniom oraz integracja społeczności (P.1.3.), działania edukacyjne dla młodzieży i seniorów obszaru LSR (P.1.4.) oraz bogata oferta spędzania czasu wolnego (P.2.3.) z uwagi na fakt, iż operacje realizowane w zakresie kultywowania tradycji mogą doskonale włączać i integrować osoby młode, seniorów i osoby w niekorzystnej sytuacji. Działania takie mogą również pobudzać kreatywność w kierunku podejmowania społecznych aktywności oraz mogą mieć też walor edukacyjny szczególnie, jeżeli zostaną odkryte elementy tradycji, o których dotychczas nie było nic wiadomo, jak również mogą wzbogacić ofertę czasu wolnego, jeżeli w wyniku realizacji przedsięwzięć powstaną np. oferty warsztatów czy rękodzieła opartego na lokalnych tradycjach.

Z kolei przedsięwzięcie działania edukacyjne dla młodzieży i seniorów obszaru LSR (P.1.4.) jest komplementarne z przedsięwzięciem z zakresu wsparcia przedsiębiorczości, ponieważ w wyniku jego realizacji osoby, które ukończą różne szkolenia, uzyskują wsparcie związane z kształtowaniem osobowości, warsztaty będą mogły zdobyć umiejętności i kwalifikacje, które pomogą uzyskać pracę (nawet w niepełnym wymiarze czasu pracy) np. w gospodarstwie agroturystycznym.

Przedsięwzięcie rozwijanie infrastruktury publicznej Krainy Nocy i Dni (P.2.4.) uzupełnia się natomiast z zakresem przedsięwzięcia aktywizacja mieszkańców z wykorzystaniem infrastruktury publicznej (P.2.2.) ponieważ nowopowstała infrastruktura może stanowić doskonałą bazę do organizowania wydarzeń z zakresu aktywizacji lokalnej społeczności.

3. Wartość dodana podejścia LEADER

Wartość podejścia LEADER przejawia się przede wszystkim w oddolnym zaangażowaniu mieszkańców na rzecz własnej „małej ojczyzny”. To właśnie mieszkańcy, po raz pierwszy w latach 90 w krajach tzw. „starej Unii” stali się kreatorami rozwoju obszarów, na których mieszkają. Szeroka partycypacja na każdym etapie realizacji idei, tj. poprzez diagnozę obszaru, budowę LSR, następnie jej wdrażanie i monitoring oraz analiza i ocena procesu wdrażania niewątpliwie przyczynia się do zwiększenia poczucia realnego wpływu na kształtowanie kierunku rozwoju obszaru oraz wzmacnia poczucie odpowiedzialności za podjęte decyzje, ponieważ mają one wpływ na całe społeczności. Należy podkreślić, że LEADER angażuje całe społeczności, bez względu na reprezentowaną grupę interesu danego sektora tj. publicznego, gospodarczego czy społecznego oraz przedział wiekowy, status na rynku pracy oraz wykształcenie. Prawo do zgłoszenia opinii ma każdy mieszkaniec obszaru objętego LSR. W ostatnich latach, coraz powszechniejszą praktyką jest kierunkowanie działań na rzecz uczniów po uprzednim zaangażowaniu ich w proces diagnozy obszaru. Dzięki temu od młodych lat wzmacniają swoje kompetencje w zakresie zarządzania oraz mają świadomość, że mimo młodego wieku również mogą mieć na kształt rozwoju obszaru.

Zaangażowanie mieszkańców przyczynia się do tworzenia nowych miejsc pracy, poszerzania oferty dostępnych usług dla lokalnej społeczności oraz rozwijania miejsc rekreacji czy wypoczynku. Mieszkańcy, poprzez udział w warsztatach, szkoleniach czy organizację różnych inicjatyw, swoją wiedzę i umiejętności, rozwijają kompetencje oraz w dalszej konsekwencji budują poczucie własnej wartości, co motywuje do dalszego rozwoju.

Podejście LEADER jest spójne i konsekwentne w swej istocie, co oznacza, że mieszkańcy nie tylko wskazują jakie problemy wymagają interwencji ale również, poprzez swoje zaangażowanie w strukturach „LGD7 – KRAINA NOCY I DNI”, w tym w Radzie, mają wpływ na wybór operacji, które zostaną zrealizowane w ramach LSR i które najlepiej przyczynią się do osiągnięcia celów, które sami określili podczas diagnozy obszaru wdrażania LSR.

Podsumowując, korzyści wynikające z realizacji LSR w ramach podejścia LEADER obejmują przede wszystkim pogłębienie współpracy między różnymi podmiotami zaangażowanymi w jej realizację, pełną decyzyjność mieszkańców w kwestii rozwoju obszaru, wzrost świadomości i umiejętności związanych z zarządzaniem obszarem, tworzenie innowacyjnych i uzupełniających przedsięwzięć, które przyczyniają się do spójnego i wszechstronnego rozwoju obszaru. Ponadto, LSR oferuje możliwość realizacji działań, które są nieosiągalne w ramach innych funduszy oraz umożliwia realizację projektów komplementarnych na obszarze kilku jednostek samorządu terytorialnego.

Idea LEADER zakłada również wybór sposobu wdrażania LSR.

Stowarzyszenie „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” bazując na wieloletniemu doświadczeniu zdobytym w czasie siedemnastoletniego funkcjonowania, w tym organizowania naborów, szkoleń, wydarzeń integracyjnych i aktywizujących oraz po dokonanej analizie PS dla WPR na lata 2023-2027 oraz programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 wybrała konkretne obszary wsparcia, które będą realizowane przy użyciu określonych metod wdrożeniowych.

Przedsięwzięcia w ramach LSR, analogicznie jak w poprzednim okresie programowania będą realizowane za pomocą konkursów, projektów grantowych, operacji własnych i szczególnych projektów grantowych w zakresie opracowania koncepcji Smart Village. Taki dobór metod jest uzasadniony doświadczeniami „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” w poprzednich okresach programowania oraz pozytywnymi wynikami ewaluacji ex-post okresu 2014-2020.

Beneficjentami przedsięwzięć w zależności od zakresu będą zarówno jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorcy, mieszkańcy, osoby fizyczne zamierzające otworzyć działalność gospodarczą oraz organizacje pozarządowe.

Przedsięwzięcia tzw. miękkie (organizacja szkoleń, warsztatów, zakup wyposażenia itp.) są skierowane głównie do organizacji pozarządowych i mają formę przede wszystkim grantów. Doświadczenia okresu programowania 2014-2020

pokazują, że jest to najbezpieczniejsza i najdogodniejsza forma realizacji zadań przez tego typu podmioty. Ponadto, kwota grantu jest na tyle niewielka, że w razie wymaganego wkładu własnego, organizacje te są w stanie go zapewnić.

Jednostki sektora finansów publicznych z uwagi na duże doświadczenie w realizacji projektów finansowanych z UE oraz merytorycznie przygotowane kadry, będą mogły realizować działania zarówno tzw. miękkie jak i z zakresu infrastruktury. Dla tej grupy beneficjentów dostępne będą zarówno konkursy jak i projekty grantowe.

Działania skierowane do osób fizycznych zamierzających utworzyć działalność gospodarczą oraz do przedsiębiorców, wzorem poprzednich okresów programowania będą realizowane w ramach konkursu. Taka forma jest najwygodniejsza dla tej grupy docelowej, ponieważ pozwala na sprawne rozliczenie dotacji i skoncentrowanie się na prowadzeniu działalności gospodarczej.

W bieżącym okresie programowania nowością na miarę „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” będą projekty grantowe w zakresie opracowania koncepcji Smart Village. W tym przypadku z uwagi na cel i zakres idei inteligentnej wsi, przedsięwzięcie będzie dostępne zarówno dla jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, osób fizycznych ale również grup nieformalnych.

Podejście LEADER jest niewątpliwie wyjątkową formą wsparcia dedykowaną obszarom wiejskim z uwagi na jej komplementarność i synergię celów i przedsięwzięć planowanych do realizacji w ramach LSR. Mając powyższe na uwadze **planuje się realizację wielozakresowych naborów, które jednocześnie będą realizować różne przedsięwzięcia wzajemnie się uzupełniając** tak to wykazano zarówno w pkt. 2 niniejszego rozdziału oraz w Planie Działania.

Ponadto, „LGD7 – KRAINA NOCY I DNI” dla wzmocnienia osiągniętych efektów, wzorem lat poprzednich zamierza **organizować szereg dodatkowych działań zarówno z zakresu integracji, włączenia społecznego czy promocji innowacyjnych operacji. W tym celu będzie współpracować z gminami członkowskimi oraz szukać źródeł finansowania poza LSR.** Na przykład, mogą to być zadania publiczne w ramach konkursów organizowanych na podstawie programów współpracy z organizacjami pozarządowymi, które pozwolą dodatkowo wzmocnić osiągnięte rezultaty interwencji LEADER, ze szczególnym uwzględnieniem projektów zintegrowanych obejmujących co najmniej duże gminy. **Opis działań, które LGD planuje realizować w tym zakresie ujęto w Rozdziale IX.**

4. Dywersyfikacja źródeł finansowania LSR

Realizacja LSR, będzie finansowana zarówno z budżetu PS dla WPR na lata 2023-2027 jak i EFRR i EFS+ na lata 2021-2027. Szczegółowy podział środków przedstawiają tabele budżetowe.

5. Metody aktywizujące

W ramach LSR wykorzystane zostaną następujące metody aktywizujące:

W ramach LSR wykorzystane zostaną następujące metody aktywizujące:

- operacje klasyczne – EFRROW, EFRR (w tym projekty zintegrowane)
- projekty grantowe (tzw. odwrócony projekt grantowy) – EFRROW oraz EFS+ (w tym projekty zintegrowane)
- operacje własne, jeśli nie będzie możliwości osiągnięcia określonych celów czy wskaźników – EFRROW
- projekt grantowy na przygotowanie koncepcji Smart Village

Taki dobór metod jest uzasadniony doświadczeniami „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” z poprzednich okresów programowania, w szczególności 2014-2020 oraz pozytywnymi efektami wdrażania LSR, co potwierdzają wyniki ewaluacji ex-post. Ponadto, odpowiada on na potrzeby zgłaszane przez lokalną społeczność oraz odzwierciedla formy wsparcia przewidziane w ramach PS dla WPR na lata 2023-2027.

Z kolei operacja własna dedykowana jest LGD, w momencie kiedy w odpowiedzi na ogłoszenie o naborze wniosków nie zgłosi się żaden podmiot i zachodzi ryzyko nie osiągnięcia wskaźników. Należy podkreślić, iż operacja własna, mimo że beneficjentem jest LGD podlega procedurom oceny i wyboru na równych zasadach jak w przypadku pozostałych beneficjentów.

Mając na uwadze opisaną wyżej ścisłą komplementarność zaplanowanych w ramach LSR przedsięwzięć, planuje się realizację wielozakresowych naborów, które wzajemnie się uzupełniając w jeszcze większym stopniu przyczynią się do osiągnięcia nadrzędnego celu LSR, który można sformułować jako poprawę jakości życia na obszarze LSR

Ponadto, LGD7 dla wzmocnienia osiągniętych efektów, wzorem lat ubiegłych, zamierza realizować szereg dodatkowych działań zarówno z zakresu integracji, włączenia społecznego oraz promocji innowacyjnych operacji. Doskonałym przykładem może być tutaj program Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności „Działaj Lokalnie” realizowany przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce, programów prowadzonych przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej oraz partnerów LGD.

6. Integrowanie sektorów, partnerów, zasobów i branż w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć

Podstawowym uzasadnieniem stosowania podejścia LEADER są lepsze wyniki w stosunku do tych osiągniętych przy zastosowaniu tradycyjnych, odgórnych podejść w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. LEADER wykazuje podstawową różnicę pomiędzy centralnymi programami właśnie na poziomie szeroko rozumianej integracji tj. sektorów, partnerów, zasobów

i branż co umożliwi kompleksową realizację przedsięwzięć, a co za tym idzie, przy relatywnie mniejszych nakładach uzyskujemy lepszy efekt w postaci operacji oddziałującej na większy obszar i większą liczbę mieszkańców.

W przypadku LSR ma to również ogromne znaczenie z uwagi na skrócony okres wdrażania LSR oraz ograniczony budżet jaki przypada na konkretny obszar.

Doskonałym narzędziem są działania zaplanowane w ramach Planu komunikacji, których celem jest podnoszenie kompetencji lokalnej społeczności w kluczowych obszarach mających istotne znaczenie dla rozwoju obszaru objętego LSR m.in. w zakresie poznawania dobrych praktyk (np. wyjazdy studyjne) promowania współpracy oraz innowacji na obszarach wiejskich, zrównowazenia środowiskowego ale też optymalizacji rozwiązań, którą zapewnia zintegrowanie. Plan komunikacji zawiera również działania informacyjne i promocyjne, które zostaną wykorzystane do promocji kompleksowych realizacji przedsięwzięć

Ponadto, LGD7 wykorzystując dobre praktyki w zakresie partycypacji na etapie budowy LSR, planuje udostępnić możliwość dyżurów/ konsultacji z ekspertem, który będzie w stanie rozwiązać wszelkie wątpliwości natury formalno-prawnej. Również bazując na partnerskich relacjach z gminami członkowskimi, LGD7 będzie mogła zasięgnąć opinii prawnej w skomplikowanych przypadkach operacji, które swoim zasięgiem obejmują np. obszar kilku gmin lub łączą zasoby kilku przedsiębiorstw.

Dodatkowym narzędziem w promocji działań kompleksowych są kryteria wyboru, które premiują operacje ukierunkowane na innowacje, a innowacją na poziomie obszaru LSR mogą być operacje zintegrowane.

ROZDZIAŁ VI CELE I WSKAŹNIKI

Przedstawione w rozdziale cele oraz przedsięwzięcia zostały przygotowane na podstawie konsultacji społecznych, których celem było wypracowanie założeń nowej LSR dla obszaru LGD7 – Kraina Nocy i Dni. Na bazie zebranych danych została także opracowana diagnoza obszaru LSR i występujących na niej problemów społeczno-gospodarczych, dzięki czemu zaproponowane cele i przedsięwzięcia są rzeczywistą odpowiedzią na zdefiniowane problemy.

Zidentyfikowane problemy były podstawą dla przedstawienia celów i przedsięwzięć LSR, które są odpowiedzią na potrzeby i oczekiwania interesariuszy. Cele i przedsięwzięcia zostały przedstawione w załączniku do LSR - Formularz 1. Cele i przedsięwzięcia.

Założone cele są metodyczne i ukierunkowane na zaspokojenie potrzeb i oczekiwań lokalnej społeczności. Cele i przedsięwzięcia są zgodne i wpisują się w cele PS dla WPR na lata 2023-2027 oraz Programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027. Planowane cele i przedsięwzięcia zostały skwantyfikowane poprzez wybór odpowiednich wskaźników rezultatu i produktu. Rezultaty zostały wybrane zgodnie z katalogiem, o którym mowa w części V niniejszego dokumentu pt. „Wskaźniki” – dla LSR współfinansowanych ze środków EFRROW należy wybrać wskaźniki (przynajmniej jeden do każdego z celów) z katalogu obowiązkowych wskaźników, zawartego w części V „Wskaźniki”.

Na podstawie przeprowadzonej analizy zostały zaproponowane dwa cele oraz dopasowano do nich konkretne przedsięwzięcia, które pozwolą na osiągnięcie zakładanych rezultatów w poszczególnych grupach docelowych. Przedsięwzięcia wzajemnie się uzupełniają współdziałają w osiągnięciu zakładanych celów.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społeczno-gospodarczej można stwierdzić, iż głównymi obszarami problemowymi są w szczególności:

- Mała aktywność społeczna mieszkańców obszaru LSR;
- Zagrożenie wykluczeniem społecznym szczególnie seniorów, osób do 25 roku życia;
- Potrzeba wsparcia i rozwoju infrastruktury kultury i turystycznej;
- Ograniczenie w dostępie do edukacji, kultury na obszarach wiejskich;
- Wykluczenie i marginalizacja grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji;
- Potrzeba zwiększenia wydarzeń o charakterze aktywizującym i integrującym;
- Potrzeba wsparcia rozwoju przedsiębiorczości.

Powyższe problemy były podstawą sformułowania celów i przedsięwzięć LSR, które zostały odzwierciedlone w Załączniku do LSR pn. Formularz 1. Cele i przedsięwzięcia.

Na podstawie zidentyfikowanych kwestii problemowych, po weryfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń, zostały wyznaczone dwa cele, w ramach których zaproponowano realizację przedsięwzięć. Ich założeniem jest rozwój obszaru LSR zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, zmniejszanie dysproporcji rozwoju, wykorzystanie potencjału oraz niwelowanie negatywnych zjawisk demograficznych. Wskazują one dalsze kierunki rozwoju.

Założone cele są SMART - Specific (skonkretyzowany), Measurable (mierzalny), Achievable (osiągalny), Relevant (istotny) i Time-based (określony w czasie) i zostały ukierunkowane na zaspokojenie potrzeb i oczekiwań lokalnej społeczności. Cele i przedsięwzięcia są zgodne i wpisują się w cele PS dla WPR na lata 2023-2027.

Zidentyfikowane przedsięwzięcia są konkretnymi działaniami obejmującymi pakiety powiązanych operacji, służącymi rozwiązaniu problemu zidentyfikowanego w LSR.

Stopień realizacji przedsięwzięć mierzony jest przy pomocy wskaźników produktu, które zostały sformułowane w taki sposób, żeby było możliwe ich zmierzenie w danym roku sprawozdawczym. Jednocześnie zidentyfikowane przedsięwzięcia

pozwalają na osiągnięcie wskaźników rezultatu określonych dla komponentu Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju. Ich wspólna realizacja na poziomie LSR zapewni osiągnięcie zamierzonej zmiany, która zostanie uzyskana dzięki realizacji wszystkich zamierzeń. Zaplanowane przedsięwzięcia zapewniają uzyskanie efektu synergii, natomiast komplementarne cele z jednej strony się uzupełniają by z drugiej wzmacniać efekty podejmowanych działań.

Planowane cele i przedsięwzięcia zostały skwantyfikowane poprzez wybór odpowiednich wskaźników rezultatu i produktu. Rezultaty zostały wybrane zgodnie z katalogiem, o którym mowa w części V niniejszego dokumentu pt. „Wskaźniki” – dla LSR współfinansowanych ze środków EFRROW. Zgodnie z zaleceniami z katalogu obowiązkowych wskaźników dokonano wyboru przynajmniej jednego wskaźnika rezultatu, co odzwierciedla niniejsze zestawienie. Scharakteryzowane cele i przedsięwzięcia zostały zatem opatrzone miarodajnymi i efektywnymi wskaźnikami.

Cel 1 Aktywna społeczność w Krainie Nocy i Dni

Społeczeństwo obywatelskie jest rozumiane jako cechujące się gotowością i zdolnością jednostek do świadomego, pełnego i odpowiedzialnego uczestnictwa w społeczeństwie, warunkującą jego trwanie i rozwój i opiera się m.in. na prodemokratycznej postawie oraz obywatelskich kompetencjach obejmujących rozumienie reguł demokracji i umiejętność ich stosowania, podmiotowej i systemicznej orientacji indywidualnej, aktywności obywatelskiej grupowej i indywidualnej. W ramach celu planuje się organizację wydarzeń sprzyjających wzrostowi atrakcyjności obszaru LSR i integracji mieszkańców LSR, działania dedykowane lokalnej społeczności, włączenie społeczne, przeciwdziałanie wykluczeniu, w tym integracja społeczna, kształtowanie postaw obywatelskich, ekologicznych. Wartością dodaną będzie podjęcie działań zmierzających do zaangażowania mieszkańców w przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi tzw. Smart Village. Szczególną rolę i opieką zostaną otoczone osoby starsze, młode oraz z grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji tj.: osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, kobiety, migranci, rolnicy z małych gospodarstw lub osoby poszukujące zatrudnienia np. mieszkańcy osiedli po-PGR.

Wskaźnik REZULTATU:

R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami;

R.40 Inteligentna przemiana gospodarki wiejskiej: liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi;

R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR;

R.42 Promowanie włączenia społecznego: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego;

WLKW-PLFCR01: Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu.

WLKW-EECR03: Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu

Do osiągnięcia celu 1 przyczyni się realizacja 4 przedsięwzięć:

1. Przedsięwzięcie 1.1. Przygotowanie innowacyjnych koncepcji SV;
2. Przedsięwzięcie 2.1. Kulturowanie tradycji Krainy Nocy i Dni;
3. Przedsięwzięcie 3.1 Zapobieganie wykluczeniom oraz integracja społeczności;
4. Przedsięwzięcie 4.1 Działania edukacyjne dla młodzieży i seniorów obszaru LSR.

Ad. 1.

Koncepcja ma się przyczynić do rozwoju obszarów wiejskich oraz wyrównywaniu dysproporcji w porównaniu z obszarami zurbanizowanymi. Koncepcje tworzone w sposób oddolny przy zaangażowaniu mieszkańców danej miejscowości mają dać szansę na poprawę warunków życia mieszkańców. Szczególnym obszarem ma być przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu terenów wiejskich oraz problemom w zakresie ochrony środowiska i klimatu. **Wprowadzenie przedsięwzięcia związanego z inteligentnymi wsiami jest odpowiedzią na oczekiwania lokalnej społeczności w zakresie wykorzystywania innowacyjnych rozwiązań na obszarze LGD. Koncepcje pozwolą wykorzystać lokalny potencjał, uporządkować potrzeby i oczekiwania mieszkańców w zakresie rozwoju miejscowości, sołectwa. Przygotowane opracowania mają nadać nowe kierunki rozwoju, usprawnić proces pozyskiwania grantów na działania twarde i miękkie. Kluczowym atutem przedsięwzięcia jest proces włączenia samych mieszkańców w przygotowanie koncepcji a samo działanie ma wysoki czynnik innowacyjności na obszarze LSR.**

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie projektu grantowego. Będą to operacje nieinwestycyjne. Źródłem finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcami będą jednostki sektora finansów publicznych, organizacje pozarządowe, osoby fizyczne. Grupy docelowe: mieszkańcy, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, jednostki sektora finansów publicznych, przedsiębiorcy.

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba opracowanych strategii SV.

Ad. 2.

Przedsięwzięcie jest związane z kultywowaniem kultury, tradycji. Dla społeczności lokalnych są one istotnym czynnikiem stymulującym rozwój. W wielu wypadkach atrakcje kulturalne przesądają o atrakcyjności turystycznej, rekreacyjnej oraz

inwestycyjnej danego obszaru. Wskazuje się także na ważne korzyści pozaekonomiczne generowane przez dziedzictwo kulturowe, takie jak: wpływ na zachowanie tożsamości, a przez to oddziaływanie na spójność społeczną, rolę dziedzictwa w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, działaniach na rzecz rozwoju kapitału społecznego oraz stymulowaniu kreatywności. Założeniem jest realizacja operacji polegających na organizacji wydarzeń kultywujących lokalne tradycje: np. rekonstrukcje historyczne, izby pamięci.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie konkursów, grantów, operacji własnej. Źródłem finansowania będzie EFRR. Wnioskodawcami będą samorządy, organizacje pozarządowe. Grupy docelowe: mieszkańcy, turyści, samorządy, instytucje kultury.

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba operacji polegających na zachowaniu dziedzictwa oraz kultywowaniu lokalnych tradycji obszaru.
Ad. 3.

Cel wpłynie na wzrost świadomości mieszkańców w wymiarze społecznym i obywatelskim oraz przyczyni się do eliminacji i ograniczenia wykluczeń. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na aktywizację i edukację seniorów oraz ludzi młodych i osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Kluczowym założeniem jest podejmowanie działań aktywizacyjnych, integracyjnych wśród mieszkańców poprzez ich aktywny udział w organizowanych wydarzeniach. Podejmowane działania mają się przyczynić do wzrostu świadomości w zakresie możliwości podnoszenia kwalifikacji, kompetencji, rozwoju zawodowego, mieszkańców. Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na stworzenie warunków i przestrzeni do zaangażowania i partycypacji lokalnej społeczności. Planuje się realizację projektów obejmujących: tworzenie miejsc rekreacji, promocję terenu, budowę placów zabaw, organizowanie warsztatów pokoleniowych, zajęć dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów, zwiększanie funkcjonalności obiektów poprzez wyposażenie w oświetlenie czy ogrzewanie z wykorzystaniem elementów OZE. Beneficjentami realizującymi to przedsięwzięcie będą mogły być podmioty ze wszystkich sektorów, tj. społecznego, gospodarczego i publicznego.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie projektów grantowych, konkursów, operacji własnych. Źródłem finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcami będą jednostki sektora finansów publicznych, organizacje pozarządowe. Grupy docelowe: mieszkańcy.

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba operacji służących integracji oraz włączaniu społecznemu mieszkańców.

Ad. 4.

Celem przedsięwzięcia jest wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Założeniem przedsięwzięcia jest inicjowanie do podejmowania działań integracyjnych i animacyjnych wśród ludzi młodych oraz osoby w niekorzystnej sytuacji poprzez ich aktywny udział w organizowanych wydarzeniach edukacyjno-aktywizujących. Podejmowane działania mają się przyczynić do wzrostu świadomości w zakresie możliwości podnoszenia wiedzy, zyskiwania nowych kompetencji. Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na stworzenie warunków i przestrzeni do zaangażowania i partycypacji lokalnej społeczności w życiu swoich „małych ojczyzn”. Planuje się realizację projektów obejmujących warsztaty, szkolenia, prelekcje, z zakresów obejmujących m.in.: Przykładowe projekty: krótkie np. 3 m-czne cykle zajęć dla dzieci/ młodzieży szkolnej np. popołudniowa szkoła języków obcych, zajęcia sportowe i rekreacyjne np. nauka pływania, warsztaty garncarstwa, cyfryzację, ekologię i inne elementy zrównoważonego rozwoju. Oferta będzie także skierowana do seniorów: cykle zajęć dla osób starszych np. zajęcia sportowe, joga, kształtowanie osobowości, warsztaty florystyczne, zajęcia w ramach uniwersytetu III wieku. Przedsięwzięcie jest dedykowane przede wszystkim osobom młodym, seniorom oraz grupie osób w niekorzystnej sytuacji. Zmniejszenie wykluczenia zapewni włączenie do aktywności pozostałych mieszkańców z obszaru objętego LSR.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie projektów konkursowych. Będą to tzw. projekty miękkie. Źródłem finansowania będzie EFS+. Wnioskodawcami będą jednostki sektora finansów publicznych, organizacje pozarządowe. Grupy docelowe: mieszkańcy.

Wskaźnik PRODUKTU: 1.4.1 Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem

Wskaźnik PRODUKTU: 1.4.2 Liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie umiejętności lub kompetencji podstawowych, realizowanym poza Bazą Usług Rozwojowych

Cel 2. Poprawa jakości oferty usługowej i spędzania czasu wolnego

Głównym założeniem jest rozwój istniejących podmiotów gospodarczych na obszarze LSR oraz podejmowanie i rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych. Planowane operacje przyczynią się do podniesienia konkurencyjności istniejących podmiotów gospodarczych oraz powstawanie nowych. Dzięki czemu lokalne małe i średnie firmy będą mogły uzyskać lepszą konkurencyjność i pozycję rynkową. Poza tym promocja przedsiębiorczych postaw zwiększy zainteresowanie podmiotów z obszaru LSR zakładaniem lub rozwijaniem działalności gospodarczej, w tym związanych z turystyką wiejską: gospodarstwa agroturystyczne. Realizacja celu przyczyni się do ożywienia gospodarczego, generowania nowych miejsc pracy, zmniejszenia bezrobocia, podniesienia kompetencji mieszkańców w obszarze prowadzenia działalności gospodarczej. Pomoc

będzie skierowana na rozwój komercyjnych usług mających na celu poprawę jakości życia na obszarze. Dzięki temu powstaną nowe firmy z ofertą skierowaną bezpośrednio do mieszkańców, a istniejące podmioty będą miały szanse na dywersyfikację swojej działalności lub zwiększenie konkurencyjności świadczonych usług. Ważnym elementem rozwoju obszaru będzie wsparcie kierowane do małych gospodarstw rolnych poprzez tworzenie gospodarstw agroturystycznych. Przykładowe projekty: rozwój usług i produkcji komercyjnych dla społeczności lokalnej będzie można realizować poprzez operacje związane z rozwijaniem pozarolniczej działalności gospodarczej. Nawiązując do trudnej sytuacji w kraju i na świecie spowodowanej pandemią oraz wojną w Ukrainie zmieniło się podejście przedsiębiorstw do kwestii prowadzenia działalności.

Umiejętność szybkiego dostosowywania się do zmian i potrzeb otoczenia, zdolność budowania nowych produktów i modeli działalności czy sprawność we wdrażaniu nowych technologii są cechami, które wzmocnią biznes. Utworzenie nowych miejsc pracy w rozwijających się przedsiębiorstwach przyczyni się do rozwoju regionu.

Wskaźnik REZULTATU:

R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR;

R39 Rozwój gospodarski wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR;

R.4IPR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR;

WLWK-RCR077 - Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem.

Do osiągnięcia celu 2 przyczyni się realizacja 4 przedsięwzięć:

1. Przedsięwzięcie 2.1. Podejmowanie i rozwój działalności gospodarczych usługowych, w tym gospodarstw agroturystycznych na obszarze LSR;
2. Przedsięwzięcie 2.2. Aktywizacja mieszkańców z wykorzystaniem infrastruktury publicznej;
3. Przedsięwzięcie 2.3. Bogata oferta spędzania czasu wolnego;
4. Przedsięwzięcie 2.4. Rozwijanie infrastruktury publicznej Krainy Nocy i Dni.

Ad. 1.

Przewidziane dofinansowanie będzie przeznaczone na operacje związane z rozwojem przedsiębiorstw istniejących na obszarze LSR oraz na podejmowanie działalności gospodarczej. Wsparciem będą objęte inwestycje dotyczące tworzenia gospodarstw agroturystycznych. Założeniem jest efektywne wykorzystanie walorów przyrodniczych, kulturowych oraz krajobrazowych obszaru LSR dla rozwoju oferty usługowej, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju turystyki wiejskiej. Wsparciem będą objęte inwestycje dotyczące tworzenia gospodarstw agroturystycznych. Turystyka wiejska poprzez swój dynamiczny rozwój będzie kreować nową jakość i nowe miejsca pracy. Dlatego ważne będzie tworzenie zintegrowanych produktów i marek o lokalnym znaczeniu. Musi to być wsparte rozwojem infrastruktury noclegowej, turystycznej, rekreacyjnej i dostępowej oraz podniesienie jej standardów. Istotną częścią wspieranych projektów będzie podnoszenie kwalifikacji.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie konkursów. Będą to operacje produkcyjne. Źródłem finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcami będą małe i średnie firmy, osoby fizyczne w, tym rolnicy. Grupy docelowe: mieszkańcy, turyści.

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba operacji polegających na podjęciu działalności gospodarczej;

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba operacji polegających na rozwijaniu działalności gospodarczej;

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba operacji polegających na rozwijaniu gospodarstwa agroturystycznego.

Ad. 2.

Planowane wsparcie będzie przeznaczone na działania związane z aktywizacją mieszkańców poprzez realizację operacji polegających na poprawie dostępu do małej infrastruktury publicznej obejmujących: zakup wyposażenia do istniejących już obiektów: świetlic, przedszkoli, boisk, miejsc rekreacji, zakup oprogramowania, w celu realizacji programu przeciw wykluczeniu cyfrowemu. Założeniem jest poprawa warunków życia dla mieszkańców.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie konkursów, grantów, operacji własnych. Będą to operacje infrastrukturalne, produkcyjne lub nieprodukcyjne. Źródłem finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcami będą jednostki sektora finansów publicznych. Grupy docelowe: mieszkańcy, turyści, jednostki sektora finansów publicznych.

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba wyposażonych obiektów infrastruktury publicznej.

Ad. 3.

Wsparcie będzie przeznaczone na działania związane z poprawą dostępu do małej infrastruktury publicznej. Założeniem jest poprawa warunków życia dla mieszkańców. Poprawa stanu infrastruktury będzie miała pozytywny wpływ na rozwój obszaru LSR. Wsparcie lokalnej społeczności będzie dotyczyć różnych obszarów, w tym sportu, rekreacji, kultury. Efektem podejmowanych przedsięwzięć będzie wprowadzenie lub przywrócenie na obszarach wiejskich funkcji społecznych i edukacyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych. Osiągnięcie zakładanego celu będzie możliwe poprzez realizację inwestycji obejmujących zwiększenie dostępności do małej infrastruktury publicznej. Do przykładowych projektów można zaliczyć: dofinansowanie będą mogły uzyskać projekty dotyczące: tworzenia miejsc rekreacji, budowy świetlic wiejskich, budowy szlaków rowerowych.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie konkursów. Będą to operacje infrastrukturalne. Źródłem finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcami będą jednostki sektora finansów publicznych. Grupy docelowe: mieszkańcy, turyści, jednostki sektora finansów publicznych.

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba obiektów infrastruktury objętych wsparciem.

Ad. 4.

Celem planowanych przedsięwzięć jest wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie. Wspierane będą projekty związane z kulturą i turystyką. Przykładowe projekty w ramach przedsięwzięcia: zintegrowane projekty służące promocji walorów historycznych, turystycznych i ludowych terenu działania lokalnej grupy, objęcie obszaru „LGD7 – KRAINA NOCY I DNI” siecią Budek Nietelefonicznych, zewnętrzny kącik informacji o gminie i „LGD7 – KRAINA NOCY I DNI”, atrakcje i symboliczne miejsca w gminach na obszarze.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formule konkursowej. Będą to projekty inwestycyjne. Źródłem finansowania będzie EFRR. Wnioskodawcami będą jednostki sektora finansów publicznych, organizacje pozarządowe. Grupy docelowe: mieszkańcy.

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem;

ROZDZIAŁ VII SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU

W ramach PS dla WPR na lata 2023-2027 „LGD7 – KRAINA NOCY I DNI” będzie wdrażała komponent Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju. Osiągnięcie zaplanowanych celów i przypisanych do nich wskaźników będzie możliwe poprzez realizację adekwatnych do lokalnych potrzeb różnorodnych metod aktywizujących społeczność lokalną w ramach LSR, tj.:

- operacje konkursowe realizowane przez podmioty inne niż LGD,
- projekty grantowe wdrażane przez LGD poprzez konkurencyjny wybór Grantobiorców realizujących pojedyncze zadania składające się na projekt grantowy;
- projekty grantowe realizowane przez LGD zgodnie z powyższymi zasadami, jednak ukierunkowane na przygotowanie innowacyjnych koncepcji inteligentnych wsi,

Mimo nie ujęcia w mechanizmach wsparcia projektów partnerskich / operacji w partnerstwie nie stanowi to przeszkody, żeby od początku uruchomienia programu animować do współpracy poprzez stosowanie szeregu zachęt do realizacji projektów w partnerstwach przez co najmniej 2 podmioty z różnych obszarów LSR lub operacji w partnerstwie przez co najmniej 2 podmioty z obszaru LSR. Poza prowadzeniem szkoleń, upowszechnieniem informacji o korzyściach płynących z tego rodzaju rozwiązań, zostanie stworzona baza partnerów oraz będą udostępnione przykłady umów partnerskich i projektów zrealizowanych w partnerstwie. Tym bardziej, iż potencjalni beneficjenci wskazywali, iż decyzje o realizacji projektów z partnerami podejmą po analizie odpowiedzialności partnerów zawartych w umowach o przyznaniu pomocy. Dotychczas realizacja tego typu projektów przypadła LGD, dlatego zmiana musi mieć czas na akceptację.

W LSR przewidziano również możliwość realizacji operacji własnych LGD, które zapewnią osiągnięcie danego celu/przedsięwzięcia LSR, jeśli nikt inny nie będzie chciał zrealizować projekty w tym zakresie. Będą one spełniać podstawowe warunki przyznania pomocy oraz zostaną zachowane przy ich wyborze zasady konkurencyjności względem operacji planowanych przez innych Wnioskodawców. Będą one składane w ramach naborów ogłaszanych przez LGD i podlegać pełnej procedurze wyboru i oceny przez Radę LGD (organ decyzyjny). Zostały przypisane do zakresów, które pozytywnie oddziałują na lokalną społeczność, realizując cele publiczne lub niekomercyjne.

W LSR dopuszczono realizację wszystkich rodzajów operacji, tj.:

- **operacji produkcyjnych** – obejmujących inwestycje w środki trwałe lub aktywa niematerialne na rzecz przedsiębiorstw, które będą wykorzystywane do produkcji towarów lub świadczenia usług,
- **operacji nieprodukcyjnych** – obejmujących operacje niekomercyjne realizowane w celu innym niż uzyskanie zysku oraz nie wykonywane w ramach prowadzonej działalności gospodarczej,
- **inwestycji w małą infrastrukturę** – obejmujących inwestycje infrastrukturalne, których koszty całkowite nie przekraczają 1 mln euro.

Wskutek identyfikacji wielu niekorzystnych zjawisk demograficznych na obszarach wiejskich przewidziano również wsparcie dla osób młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji (osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów, kobiet, migrantów, rolników z małych gospodarstw lub osób poszukujących zatrudnienia).

Na etapie budowy LSR nie były dostępne szczegółowe Wytyczne w zakresie przyznawania wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji 1.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Zarządzanie LSR oraz Wytyczne szczegółowe w zakresie przyznawania wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji 1.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrażanie

LSR. Udostępniane projekty wskazały na kierunki w zasadach oceny i wyboru projektów, jednak etap konsultacji nie zakończył się w trakcie zatwierdzania LSR. Utrudniło to przygotowanie rozwiązań i wymagało szeregu konsultacji z ekspertami zewnętrznymi oraz wymiany doświadczeń między różnymi grupami. To skłoniło do przygotowania rozwiązań wspólnych, uniwersalnych, które zapewnią wybór projektów zgodnych z obowiązującymi zasadami. Wybór mechanizmów wdrażania był realizowany indywidualnie przez każdą LGD, ale przebieg procesu oceny jest efektem współpracy i wymiany doświadczeń z innymi grupami.

Zasady wyboru i oceny operacji

Wybór i ocena będą prowadzane na podstawie obowiązujących przepisów oraz zgodnie z Wytycznymi MRiRW. „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” będzie podawać do publicznej wiadomości na swojej stronie internetowej, uzgodniony z **Zarządem Województwa Wielkopolskiego (dalej ZWW)**, harmonogram naborów wniosków o wsparcie na kolejny rok, nie później niż do końca danego roku. Ewentualne aktualizacje harmonogramu, uzgodnionego z ZWW, będą zamieszczane na stronie internetowej „LGD7” nie rzadziej niż na koniec każdego kwartału.

Wybór operacji będzie poprzedzać ogłoszenie naboru wniosków. „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” będzie podawać do publicznej wiadomości co najmniej na swojej stronie internetowej ogłoszenie o naborze wniosków o wsparcie. Ogłoszenie będzie spełniać wymogi określone w ww. ustawie o RLKS. Kluczowym elementem ogłoszenia będzie Regulamin naboru wniosków o wsparcie. Będzie on uzgadniany z ZWW i będzie zawierał co najmniej: zakresy wsparcia; limit środków; maksymalny poziom wsparcia, kwotę wsparcia; formę wsparcia; warunki udzielenia wsparcia; kryteria wyboru operacji; opis procedury udzielania wsparcia, w tym wskazanie i opis etapów oceny w „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” oraz w ZWW; termin składania wniosków; sposób i formę składania oraz informację o wymaganych załącznikach; zakres możliwych poprawek i uzupełnień oraz sposób, formę i termin ich złożenia; sposób wymiany korespondencji między wnioskodawcą a „LGD7 ” i ZWW; czynności poprzedzające udzielenie wsparcia oraz termin ich dokonania; informację o miejscu udostępnienia LSR, formularza wniosku i wzoru umowy; a także informację o środkach zaskarżenia przysługujących wnioskodawcy oraz wskazanie podmiotu właściwego do ich rozpatrzenia.

„LGD7 – Kraina Nocy i Dni” będzie mogła zmienić regulamin naboru wniosków o wsparcie. Zmiana dotycząca zwiększenia limitu z ogłoszenia, uzgodniona z ZWW, będzie możliwa jeśli nie wpłynie żaden wniosek o wsparcie i będzie wymagać wydłużeniem terminu składania wniosków. Zmiany Regulaminu wynikające z odrębnych przepisów lub ze zmiany warunków określonych w przepisach regulujących zasady wsparcia - będą dokonywane niezwłocznie ze wskazaniem terminu ich obowiązywania.

„LGD7 – Kraina Nocy i Dni” będzie mogła po akceptacji ZWW unieważnić nabór wniosków o wsparcie, jeżeli: w terminie składania wniosków o wsparcie nie złożono wniosku o wsparcie lub wystąpiła istotna zmiana okoliczności powodująca, że wybór operacji nie leży w interesie publicznym, czego nie można było wcześniej przewidzieć, lub postępowanie jest obciążone niemożliwą do usunięcia wadą prawną. W przypadku unieważnienia naboru Wnioskodawcom nie będzie przysługiwać prawo wniesienia protestu.

Wsparcie na Wdrażanie LSR będzie udzielane Wnioskodawcy, na jego wniosek, jeżeli będą spełnione warunki udzielenia tego wsparcia określone w Regulaminie naboru wniosków o wsparcie, tj.:

- 1) na operację wybraną przez LGD, która jest stroną umowy ramowej;
- 2) do wysokości środków przewidzianych w umowie ramowej.

Wyboru operacji będzie dokonywać Rada LGD (organ decyzyjny). Do wyłącznej kompetencji Rady LGD będzie należał:

- a) wybór operacji w rozumieniu art. 2 pkt 4 ww. rozporządzenia 2021/1060, zwanych dalej „operacjami”, które mają być realizowane w ramach LSR, oraz
- b) ustalenie kwoty wsparcia.

Skład osobowy Rady, zasady powoływania członków Rady oraz sposób ich przyporządkowania do poszczególnych grup interesów zostały opisane w Rozdziale I w części 1.7 Skład organu decyzyjnego.

Podstawą dokonywanego wyboru i oceny operacji będzie ww. ustawa o RLKS. W zakresie dokonywanego przez „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” wyboru:

- a) zostanie zastosowana procedura zapewniająca bezstronność członków Rady (będzie prowadzony Rejestr interesów Członków Rady),
- b) zostaną zastosowane kryteria wyboru operacji, opracowane z wykorzystaniem szeregu partycypacyjnych metod i udziału wszystkich interesariuszy,
- a) zapewnimy zachowanie składu Rady zgodnego z wymaganiami określonymi w art. 31 ust. 2 lit. b ww. rozporządzenia 2021/1060,
- b) zapewnimy realizację wymogu, zgodnie z którym pojedyncza grupa interesu nie kontroluje decyzji w sprawie wyboru operacji, określonego w art. 33 ust. 3 lit. b ww. rozporządzenia 2021/1060.

Ww. wymogi zostaną zawarte w Regulaminie Rady oraz w procedurach wyboru oraz ustalenia kwoty wsparcia oraz procedurach.

„LGD7 – KRAINA NOCY I DNI” będzie dążyć do opracowania jednolitej dla województwa lub regionu procedury, wykorzystując doświadczenia z obecnego okresu programowania. Umożliwi to zachowanie odpowiedniego standardu oceny, a także przyspieszy proces oceny wniosków. Ma to znaczenie dla budowania wartości dodanej Podejścia Leader poprzez współpracę, wymianę wiedzy i doświadczeń.

Wybór będzie dokonywany przez Radę LGD:

- 1) spośród operacji, które są objęte wnioskami o wsparcie złożonymi w terminie, miejscu oraz formie, o których mowa w ogłoszeniu o naborze wniosków o wsparcie oraz spełniają warunki udzielenia wsparcia na wdrażanie LSR,
- 2) przy zastosowaniu kryteriów wyboru operacji.

W zakresie oceny będzie również dokonanie ustalenia kwoty wsparcia.

Jeżeli w trakcie oceny konieczne będzie uzyskanie wyjaśnień lub dokumentów niezbędnych do oceny wniosku, wyboru operacji lub ustalenia kwoty wsparcia LGD będzie miała możliwość wezwania Wnioskodawcę do złożenia tych wyjaśnień lub dokumentów. Wnioskodawca będzie zobowiązany przedstawiać dowody oraz składać wyjaśnienia niezbędne do oceny wniosku, wyboru operacji lub ustalenia kwoty wsparcia zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek. Ciężar udowodnienia faktu będzie spoczywać na podmiocie, który z tego faktu wywodzi skutki prawne.

Po dokonaniu oceny LGD przekazuje Wnioskodawcy informację o wyniku oceny spełnienia warunków udzielenia wsparcia lub wyniku wyboru wraz z uzasadnieniem oceny i podaniem liczby punktów otrzymanych przez operację oraz wskazaniem ustalonej przez „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” kwoty wsparcia na wdrażanie LSR. W przypadku pozytywnego wyniku wyboru informuje dodatkowo, czy w dniu przekazania wniosków do ZWW operacja mieści się w limicie środków. Jeśli kwota wsparcia będzie niższej niż wnioskowana „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” zamieszcza dodatkowo uzasadnienie tej wysokości.

Na swojej stronie internetowej „LGD7 ” będzie zamieszczać listę operacji spełniających warunki udzielenia wsparcia na wdrażanie LSR oraz listę operacji wybranych, ze wskazaniem, które z operacji mieszczą się w limicie środków.

Dokumentacja konkursowa będzie przekazywana do ZWW w terminie 60 dni od dnia następującego po ostatnim dniu terminu składania wniosków o wsparcie.

Podobny sposób postępowania będzie dotyczyć procedur wyboru i oceny Grantobiorców uwzględniających kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów oraz zasady ustalenia kwoty grantu.

Stowarzyszenie „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” będzie odpowiadać w szczególności za:

- 1) realizację projektu grantowego zgodnie z założonym celem;
- 2) przygotowanie i przekazanie ZWW do zatwierdzenia procedur wyboru i oceny grantobiorców uwzględniających kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów;
- 3) wybór grantobiorców na podstawie ww. kryteriów;
- 4) zawieranie z grantobiorcami umów o powierzenie grantu;
- 5) rozliczanie wydatków poniesionych przez grantobiorców;
- 6) monitorowanie realizacji zadań przez grantobiorców;
- 7) kontrolę realizacji zadań przez grantobiorców;
- 8) odzyskiwanie grantów – w przypadku ich wykorzystania niezgodnie z celem projektu grantowego.

Grantobiorca będzie mógł złożyć dowołanie od wyniku oceny do Rady LGD.

Po dokonaniu wyboru i uzyskaniu pozytywnej oceny w ramach złożonego projektu grantowego, będą zawierane umowy o powierzenie grantu spełniającej wymogi wynikające z ustawy o RLKS.

Wnioskodawcy będzie przysługiwać prawo wniesienia protestu od:

- 1) negatywnego wyniku oceny albo
- 2) wyniku oceny spełnienia kryteriów wyboru operacji, na skutek której operacja nie została wybrana, albo
- 3) wyniku wyboru operacji, na skutek którego operacja nie mieści się w limicie środków przeznaczonych na udzielenie wsparcia na wdrażanie LSR w ramach danego naboru wniosków o wsparcie, lub ustalenia przez LGD kwoty wsparcia na wdrażanie LSR niższej niż wnioskowana.

Niewystarczający limit w naborze nie może stanowić wyłącznej przesłanki wniesienia protestu.

Prawo wniesienia protestu nie będzie przysługiwało „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”.

Wymogi formalne wniesienia protestu, okoliczności wezwania do uzupełnień, pozostawienia protestu bez rozpatrzenia, wycofania protestu, tryb doręczeń, możliwość wniesienia skargi do sądu administracyjnego oraz czas rozpatrzenia protestu – będą wynikać z przyjętych procedur.

Procedura odwoławcza będzie wstrzymywać zawierania umów z Wnioskodawcami, których operacje zostały wybrane przez „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”. Jedynie w przypadku wniesionego protestu od negatywnego wyniku oceny spełnienia warunków udzielenia wsparcia, procedura odwoławcza wstrzyma zawieranie umów z Wnioskodawcami do czasu uwzględnienia przez „LGD7” stanowiska ZWW.

Wyczerpanie limitu środków w ramach danego naboru wniosków nie będzie stanowić przeszkody w udzieleniu wsparcia na daną operację, jeżeli w wyniku wniesienia protestu albo uwzględnienia skargi przez sąd administracyjny „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” wybrała tę operację, a ZWW ustalił, że są spełnione pozostałe warunki udzielenia tego wsparcia, a kryteria wyboru operacji zostały spełnione w takim stopniu, że wsparcie na wdrażanie LSR na tę operację powinno zostać udzielone oraz jeżeli nie zostanie wyczerpany określony w umowie ramowej limit na Wdrażanie LSR.

Po dokonaniu przez „LGD7” wyboru operacji ZWW dokonuje ostatecznej weryfikacji kwalifikowalności i udziela lub odmawia udzielenia wsparcia. Jeśli wniosek zawiera braki, jest wypełniony nieprawidłowo lub zawiera oczywiste omyłki, ZWW wzywa Wnioskodawcę do usunięcia tych braków lub nieprawidłowości lub poprawienia oczywistych omyłek w wyznaczonym terminie, nie krótszym niż 7 dni i nie dłuższym niż 14 dni, pod rygorem pozostawienia wniosku bez rozpatrzenia. Wezwanie może również dotyczyć modyfikacji kwoty wsparcia, jeśli lokalna grupa działania ustaliła kwotę niższą niż wnioskowana. Wnioskodawca nie będzie mógł dokonywać istotnych modyfikacji mających wpływ na wynik wyboru operacji dokonany przez „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”.

Jeżeli po upływie 6 miesięcy od dnia udostępnienia ZWW dokumentów potwierdzających dokonanie wyboru przez „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” operacji okaże się, że nie jest możliwe udzielenie wsparcia w ramach limitu środków, ZWW informuje Wnioskodawcę o braku dostępnych środków na udzielenie tego wsparcia i pozostawia wniosek bez rozpatrzenia.

Kluczowe cele i założenia procedur i lokalnych kryteriów wyboru

W procedurach wyboru i oceny operacji / Grantobiorców zostaną określone zasady gwarantujące prawidłowość i przejrzystość całego procesu. Poza sprawnością procedury istotna będzie również jej transparentność i skuteczność. Procedury będą czytelne dla wszystkich zainteresowanych stron, biorących udział w procesie wyboru operacji, w szczególności dla Wnioskodawców. Każdy nabór będzie poprzedzony szkoleniem i możliwością skorzystania z doradztwa, żeby obowiązujące zasady były bardziej dostępne.

Wynik oceny i wyboru operacji / Grantobiorcy będzie potwierdzany w formie Uchwały Rady podczas posiedzenia prowadzonego zgodnie z zasadami szczegółowo określonymi w Regulaminie Rady, który dodatkowo określi szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Rady związanych z oceną i wyborem operacji. Regulamin Rady jest zatwierdzany przez Zarząd, natomiast Regulamin Zarządu przyjmuje Walne Zebranie Członków. Podobnie jak przyjęcie i zmianę lokalnych kryteriów wyboru.

Przygotowanie i aktualizacja procedur oceny i wyboru operacji / Grantobiorców będą dokonywane przy zapewnieniu udziału w procesie opiniowania wszystkim interesariuszom. Dopuszczymy możliwość zgłaszania na każdym etapie, nie tylko opiniowania, inicjatyw lub pomysłów.

Procedury będą jawne i powszechnie dostępne dla wszystkich zainteresowanych. Zostaną udostępnione na stronie internetowej oraz w Biurze LGD. Każdorazowo będą udostępniane wraz z dokumentacją konkursową.

Ocena będzie dokonywana przez członków Rady w drodze głosowania większością głosów. Przy równej liczbie głosów będzie decydował głos Przewodniczącego Rady. Zapewni to zgodność oceny z przyjętą punktacją, w ramach której nie będzie przewidziana oceny w przedziałach od - do, tylko została jednoznacznie określona liczba punktów za spełnienie danego kryterium, także w pełniejszym zakresie.

Dodatkowe warunki kwalifikowalności.

Dodatkowe warunki kwalifikowalności będą każdorazowo zamieszczane w Regulaminie naboru wniosków o wsparcie i będą wynikać w szczególności z przyjętych kwot alokacji na dany nabór, liczby planowanych do osiągnięcia wskaźników, dodatkowych kryteriów dostępowych określonych w procedurach lub dodatkowych kryteriów wynikających z diagnozy potrzeb i potencjału obszaru LSR.

Lokalne kryteria wyboru operacji.

Lokalne kryteria będą przejrzyste i wynikające ze specyfiki i diagnozy obszaru LSR, Wytocznych MRiRW, a ich spełnienie bezpośrednio przyczyni się do wyboru operacji, które będą realizowały cele zapisane w LSR. Zapewnimy dobór mierzalnych kryteriów. Dzięki temu można będzie obiektywnie zróżnicować ocenę, bez jakiegokolwiek dyskryminacji. Każdorazowo przy zmianie kryteriów będzie dokonywana weryfikacja w zakresie mierzalności oraz zgodności z diagnozą obszaru. Kryteria będą dotyczyć poszczególnych przedsięwzięć.

Kryteria będą zaważać możliwość uzyskania wsparcia i będą je kierunkować na operacje najpełniej odpowiadające potrzebom obszaru LSR i najlepiej pasujące do zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć.

Kryteria jakościowe będą zawierać szczegółowy opis podejścia do ich oceny, w tym wskazanie jakie wymagania będą konieczne do spełnienia, żeby uzyskać określoną liczbę punktów. Będą zawierać opisy, niezbędne definicje oraz wskazanie w dokumentacji konkursowej miejsca, które będzie podstawą oceny lub wskazanie wymaganych dodatkowych załączników, które będą dokumentować spełnienie danego kryterium, na każdym określonym poziomie.

W przypadku kryteriów mierzalnych zostanie jednoznacznie wskazane jakie wymogi będą konieczne do uzyskania danej liczby punktów.

Członkowie Rady dokonujący oceny według lokalnych kryteriów wyboru będą zobowiązani nie tylko podać przyznaną liczbę punktów, ale również w każdym przypadku pisemnie uzasadnić przyczynę takiej oceny.

Ostateczny kształt kryteriów zostanie ustalony w wyniku prac zespołu roboczego. Zatwierdzenie i aktualizacja lokalnych kryteriów to zadanie przypisane do Rady Stowarzyszenia Walnego Zebrania Członków. Zmiana kryteriów odbywa się zgodnie z zasadami zmiany kryteriów, a także z zachowaniem ich mierzalności.

Dobór kryteriów został dokonany zgodnie z opisem procesu partycypacji przedstawionym w Rozdziale 3. „LGD7 – KRAINA NOCY I DNI”. Stworzono je w LSR wspólnie z mieszkańcami z obszaru LSR w odpowiedzi na ich potrzeby, żeby wspierać zrównoważony rozwój. Wraz z pojawianiem się nowych czynników zewnętrznych może wystąpić potrzeba ich zmiany lub lepszego dostosowania. Przygotowanie i aktualizacja lokalnych kryteriów wyboru z wykorzystaniem partycypacyjnych metod zapewni wszystkim interesariuszom realny wpływ na wybór operacji, które będą realizować LSR. Takie podejście zapewni pełną **inkluzywność**.

Ww. zasady obowiązują również do procedur wyboru i oceny grantobiorców uwzględniających kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów.

W przypadku EFS+ i EFRR ostateczny dobór wskaźników odbędzie się przed ogłaszaniem naborów wniosków w ramach poszczególnych działań na podstawie Szczegółowego Opisu Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 (SZOP FEW 2021-2027). Uwzględnione będą wskaźniki wskazane w LSR na lata 2023-2027, jak również inne, które będą określone, np. w SZOP FEP 2021-2027, kryteriach wyboru operacji.

Zgodnie z ww. zasadami na etapie wniosku o dofinansowanie w każdym celu szczegółowym będą mierzone wszystkie wskaźniki adekwatne do zakresu wsparcia - wskaźniki określone dla danego LWK dla regionu, nawet jeśli nie zostały określone w danym programie.

LGD opracowując kryteria wyboru operacji zachowa zasady zgodne z wymaganiami dla projektów realizowanych z EFS+ oraz EFRR w zakresie zgodnym z FEW 2021-2027. Zapewniona zostanie zgodność z kryteriami wyboru projektów ustanowionych dla danego programu regionalnego w odniesieniu do danego typu projektu i właściwego funduszu. Projekty wskazane w LSR będą wybierane zgodnie z zasadami i warunkami obowiązującymi dla programu, a także promowane będą projekty wpisujące się w inicjatywę Nowy Europejski Bauhaus.

Ww. zasady mają zastosowanie również do procedur wyboru i oceny grantobiorców z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów.

Tabela nr 30 nr Matryca logiczna powiązania lokalnych kryteriów wyboru i przedsięwzięć:

Kryteria obowiązkowe	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4
objęte oddolnymi koncepcjami inteligentnej wsi		x	x			x	x	
zapewniające racjonalne gospodarowanie zasobami lub ograniczające presję na środowisko	x		x		x	x	x	x
dedykowane dla mieszkańców obszarów wiejskich, wykluczonych społecznie ze względu na przynależność do grup zdiagnozowanych jako grupy w niekorzystnej sytuacji	x	x	x	x	x	x	x	x
realizowane w partnerstwie	x	x	x	x	x	x	x	
zintegrowane (łącznie różne dziedziny, tematyki, gospodarki, w celu kompleksowego zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb społeczności).	x		x	x		x	x	x
innovacyjne	x		x	x	x	x	x	x
wykorzystujące lokalny potencjał (najlepiej endemiczny) tj. np. zasoby naturalne, w tym przyrodnicze, lokalizację, dziedzictwo lokalne, w tym kulinarne, popyt na szczególnego rodzaju usługi (np. srebrna gospodarka lub usługi opiekuńcze nad dziećmi itp.,	x	x	x	x	x	x	x	x
zapewniających utworzenie deklarowanych nowych miejsc pracy oraz zatrudnianie na nich pracowników, jeżeli taką deklarację złożył wnioskodawca w celu uzyskania dodatkowych punktów za spełnienie kryteriów wyboru (jeżeli dotyczy).					x			
Tematyka kryterium dodatkowego	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4

Premiowanie Wnioskodawców, którzy dłużej mieszkają / funkcjonują / prowadzą działalność na obszarze objętym LSR		x	x	x	x	x	x	x
Premiowanie projektów realizowanych w miejscowościach o mniejszej liczbie mieszkańców			x					
Premiowanie projektów, którzy będą obejmować swoim zakresem obszar więcej niż 1 gminy (większa integracja, włączenie, szersza efektywność itp.) i		x	x	x		x	x	x
Premiowanie Wnioskodawców, którzy korzystali ze skutecznych konsultacji z Biurem LGD	x	x	x	x	x	x	x	x
Premiowanie Wnioskodawców, którzy uczestniczyli w szkoleniu zorganizowanym przez LGD	x	x	x	x	x	x	x	x
Premiowanie projektów, w których wykazano niższą niż maksymalna dostępna kwota pomocy		x	x	x	x	x	x	x
Preferowanie wnioskodawców posiadających doświadczenie lub kwalifikacje w zakresie odpowiednim do zakresu projektu					x			x
Premiowanie operacji, które mają na celu kultywowanie lokalnych tradycji / lokalnego dziedzictwa / integracji społeczności lokalnej / włączeniu społecznemu	x	x	x	x		x	x	x
Wykazanie spójności, komplementarności lub synergii z innymi projektami z obszaru LSR	x	x	x	x	x	x	x	x

Realizowane przedsięwzięcia będą się charakteryzować nie tylko komplementarnością, ale również synergią. W ramach jednego przedsięwzięcia możliwa będzie realizacja kilku zakresów (EFRROW) lub kilku działań (EFS+ i EFRR).

P.1.1. – Zakres PS dla WPR na lata 2023-2027 - 5

P.1.2. – Zakres PS dla WPR na lata 2023-2027 - 9

P.1.3. – Zakres PS dla WPR na lata 2023-2027 - 8

P.1.4. – EFS+ Działanie FEW.09.02 Edukacja przedszkolna, ogólna oraz kształcenie zawodowe w ramach rozwoju lokalnego - zakres interwencji 149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego, pkt 5. Edukacja pozaformalna; Działanie FEWP.09.03 Uczenie się przez całe życie w ramach rozwoju lokalnego - zakres interwencji 151 Wsparcie na rzecz kształcenia dorosłych, pkt. 2 Wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych, w tym uniwersytetów III wieku.P.2.1. – Zakresy PS dla WPR na lata 2023-2027 – 1a), 1b), 2a)

P.2.2. – Zakresy PS dla WPR na lata 2023-2027 – 4

P.2.3. – Zakresy PS dla WPR na lata 2023-2027 – 6

P.2.4. – EFRR Działanie FEWP.08.01 Wspieranie rozwoju programowanego w Lokalnych Strategich Rozwoju, zakres interwencji i- 165 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury, pkt. 1 Wsparcie dla instrumentu RLKS m.in. poprzez działania w zakresie: b) Turystyki (projekty związane z rozwojem infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej)

Legenda:

1a) rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne

1b) rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej

4. poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych oraz operacji w zakresach wymienionych w punktach 1-3,

5. przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi,

6. poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej,

7. kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lub przedsiębiorczości, a także wzmocnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych,

8a) włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji poprzez realizację operacji nieinwestycyjnych na rzecz grup osób wymagających włączenia,

8b) włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji poprzez realizację operacji inwestycyjnych przez podmioty świadczące usługi na rzecz grup osób wymagających włączenia w ramach swoich zadań ustawowych albo statutowych,

9. ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi.

Tabela nr31 Lokalne kryteria wyboru badane w przedsiębiorstwach

Nazwa kryterium obowiązkowego	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2.	2.3	2.4
objęte oddolnymi koncepcjami inteligentnej wsi		X	X			X	X	
zapewniające racjonalne gospodarowanie zasobami lub ograniczające presję na środowisko,	X		X		X	X	X	X
dedykowane dla mieszkańców obszarów wiejskich, wykluczonych społecznie ze względu na przynależność do grup zdiagnozowanych jako grupy w niekorzystnej sytuacji,	X	X	X	X	X	X	X	X
realizowane przez młode kobiety prowadzące/współprowadzące gospodarstwo rolne w ramach zakresu rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych,					X			
realizowane w partnerstwie (z wyłączeniem operacji, które z zasady są realizowane w partnerstwie np. operacje w zakresie tworzenia albo rozwoju KŁŻ),		X	X	X	X	X	X	X
zintegrowane (łącznie różne dziedziny, tematyki, gospodarki, w celu kompleksowego zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb społeczności).	X		X	X		X	X	X
innowacyjne	X		X	X	X	X	X	X
wykorzystujące lokalny potencjał (najlepiej endemiczny) tj. np. zasoby naturalne, w tym przyrodnicze, lokalizację, dziedzictwo lokalne, w tym kulinarne, popyt na szczególnego rodzaju usługi (np. srebrna gospodarka lub usługi opiekuńcze nad dziećmi itp.,	X	X	X	X	X	X	X	X
zapewniających utworzenie ^{niey} deklarowanych nowych miejsc pracy oraz zatrudnianie na nich pracowników, jeżeli taką deklarację złożył wnioskodawca w celu uzyskania dodatkowych punktów za spełnienie kryteriów wyboru (jeżeli dotyczy).					X			
kryteria dodatkowe	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2.	2.3	2.4
Premiowanie Wnioskodawców, którzy mają <u>siedzibę/</u> mieszkają / funkcjonują / prowadzą dłużej działalność na obszarze LSR		X	X	X	X	X	X	X
Premiowanie projektów, które uzyskały dofinansowanie ze środków PROW 2014-2020 / PROW 2007-2013		X	X					
Premiowanie Wnioskodawców, którzy mają doświadczenie w realizacji projektów finansowanych ze środków publicznych		X	X					
Premiowanie projektów, którzy będą obejmować swoim zakresem obszar więcej niż 1 gminy (większa integracja, włączenie, szersza efektywność itp.) i		X	X	X		X	X	X
Premiowanie Wnioskodawców, którzy korzystali ze skutecznych konsultacji z Biurem LGD	X	X	X	X	X	X	X	X
Premiowanie Wnioskodawców, którzy uczestniczyli w szkoleniu zorganizowanym przed prowadzonym naborem	X	X	X	X	X	X	X	X
Premiowanie Wnioskodawców, którzy bra <u>li</u> udział w wydarzeniach / spotkaniach lub innych formach aktywności oferowanych przez LGD w ramach Planu komunikacji (nie dotyczy wydarzeń otwartych / wizyt na stronie internetowej)	X	X	X	X	X	X	X	X
<u>Premiowanie projektów przyczyniających się do utworzenia miejsca pracy</u>					X			
<u>Premiowanie projektów przyczyniających się do utworzenia miejsca pracy</u> Premiowanie projektów, w których wykazano wyższą niż minimalną wysokość wkładu własnego					X	X	X	X
Premiowanie projektów, w których wykazano niższą niż maksymalną dostępną kwotę pomocy		X	X	X	X	X	X	X
Preferowanie wnioskodawców posiadających doświadczenie lub kwalifikacje w zakresie odpowiednim do zakresu projektu					X			

Premiowanie operacji, które mają na celu kultywowanie lokalnych tradycji / lokalnego dziedzictwa / integracji społeczności lokalnej / włączeniu społecznemu / innych elementów	X	X	X	X		X	X	X
Premiowanie operacji, które są dedykowane osobom młodym, seniorom, osobom w niekorzystnej sytuacji	X	X	X	X		X	X	X
Premiowanie operacji, które będą uwzględniać promocję LGD, zgodnie z wymogami określonymi w Księdze wizualizacji PS dla WPR na lata 202-2027 oraz zostanie przekazana informacja o projekcie sporządzona wg wzoru określonego przez LGD do utworzenia bazy projektów / wnioskodawców	X	X	X	X	X	X	X	X
Wykazanie spójności, komplementarności lub synergii z innymi projektami z obszaru LSR	X	X	X	X	X	X	X	X

Źródło: opracowanie własne

KRYTERIUM INNOWACYJNOŚĆ.

1) Definicja innowacyjności. **Innowacyjność** – to zmiana mająca na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych.

Definicja najlepiej odpowiada specyfice obszaru i rodzajom planowanych do wdrożenia przedsięwzięć. Doświadczenia z okresu programowania 2014–2020 pokazują, iż beneficjenci mają świadomość potrzeby zastosowania innowacji, żeby wprowadzić na rynek lepszą ofertę usług. Dodatkowo, chcą uzyskać większą liczbę punktów w ramach oceny, dlatego zabiegają, żeby projekty miały cechy innowacyjności.

Mimo, iż obszar objęty LSR jest obszarem wiejskim, jednak oczekuje innowacyjnych rozwiązań. Stąd potrzeba stopniowej oceny innowacyjności. Po analizach dostępnych definicji innowacyjności przyjęto definicję wynikającą z dokumentacji konkursowej, która najbardziej obiektywnie odzwierciedla specyfikę obszaru objętego LSR oraz zapewnia możliwość wyboru projektów innowacyjnych, znacząco oddziałujących na dane przedsięwzięcie.

2) Badanie innowacyjności będzie dotyczyć następujących przedsięwzięć:

- P.2.1 w których pojawią się **innowacje biznesowe** (w zakresie usług komercyjnych)
- P.1.3; P.1.4; P.2.2; P.2.3; P.2.4 w których pojawiają się **innowacje społeczne** (w zakresie zapobiegania wykluczeniom oraz integracji społeczności; działań edukacyjnych dla młodzieży i seniorów obszaru LSR; aktywizacji mieszkańców z wykorzystaniem infrastruktury publicznej; zwiększenia oferty spędzania czasu wolnego; rozwijania infrastruktury publicznej Krainy Nocy i Dni)
- P.1.1 w którym pojawią się **innowacje społeczne i biznesowe** (przygotowanie koncepcji smart village)

Wdrożenia innowacji w ww. zakresach będzie obejmować:

- zwiększenie funkcjonalności, użyteczności produktów i usług, lub
- unowocześnienie przestarzałych systemów, lub
- udoskonalenie technologii, lub
- usprawnienie komunikacji międzyludzkiej, lub
- optymalizację czasu pracy, lub
- ochronę środowiska naturalnego.

3) **Oczekiwany wpływ innowacji na rozwój obszaru LSR to:**

1) innowacje społeczne

- aktywizacja i integracja osób młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji
- włączenie społeczne, cyfrowe i inne seniorów oraz osób z niekorzystnej sytuacji
- wzrost aktywności społecznej do działania, kreatywne podejście do odgrywania nowej roli lub relacji w społeczeństwie
- wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych.

2) innowacyjne biznesowe:

- wpływ na wzrost gospodarczy; zwiększanie wydajności, przy takich samych nakładach; wzrostu wydajności wpływa na wzrost dostępności, co powoduje, że lokalna gospodarka się rozwija.
- osiągnięcie przewagi konkurencyjnej, najlepiej trwałej (strategicznej w obszarze produktu/usługi, sposobu obsługi klienta, konkurencyjnej ceny opartej na przewadze kosztowej, strategii jakości oferowanego produktu/usługi,
- wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych.

Pozwoli to odróżnić zmiany, które nie będą innowacyjnością od innowacji, które będą powodować oczekiwaną zmianę.

4) **Ocena innowacyjności będzie stopniowalna i zapewni możliwość uzyskania punktów:**

- a) Maksymalna liczba punktów będzie dotyczyć **projektów kreatywnych** (powstających w wyniku autorskiego pomysłu, dotyczy nowych na obszarze LSR produktów, usług, procesów lub organizacji).

- b) Znacznie niższa liczba punktów będzie dotyczyć **projektów imitujących** (wzorowanych na wcześniej powstałych produktach, usługach, procesach lub organizacji, obejmują nowy sposób wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych)
- c) Braku możliwości przyznania punktów dla **innowacji pozornych**, które obejmują drobne zmiany oferujące rzekome nowości.

5) Opis metod wdrożenia zdefiniowanych innowacji:

- P.1.1 – projekt grantowy na przygotowanie koncepcji smart village,
- P.1.3 – konkurs -operacje klasyczne/ operacja własna/ projekt grantowy
- P.1.4- konkursy – operacje klasyczne
- P.2.1 - konkursy – operacje klasyczne
- P.2.2- konkurs -operacje klasyczne/ operacja własna/ projekt grantowy
- P.2.3. - konkursy – operacje klasyczne
- P.2.4 - konkursy – operacje klasyczne

6) Animowanie do wdrażania innowacji:

Wdrożenie innowacji w powyższych obszarach będzie możliwe dzięki zastosowaniu szeregu działań aktywizujących, do realizacji których zaproszeni zostaną doświadczeni partnerzy. Będziemy wykorzystywać następujące mechanizmy: doradztwo biura LGD, animowanie poprzez promocję dobrych praktyk (również w tworzonej bazie projektów na stronie internetowej LGD i w mediach społecznościowych- tzw. bazy innowacji), identyfikacja korzyści płynących z rozwiązań innowacyjnych zwłaszcza w sferze biznesowej i społecznej, animowanie, sieciowanie i wdrożenie skutecznych „mechanizmów wymiany doświadczeń i nawiązywania współpracy.

Procedura zmiany lokalnych kryteriów wyboru.

- 1) Z inicjatywą zmian w lokalnych kryteriach wyboru może wystąpić członek LGD, członek Rady LGD, członek Zarządu, członek Komisji lub mieszkańiec obszaru LSR.
- 2) Wniosek / propozycja zmiany lokalnych kryteriów wyboru zawiera nazwę wprowadzanego / aktualizowanego / likwidowanego kryterium oraz uzasadnienie zmiany. Wniosek o wprowadzenie / zmianę nowego kryterium powinien również uwzględniać propozycję minimalnej i maksymalnej liczby punktów przyznawanych za to kryterium lub wagę tego kryterium w odniesieniu do pozostałych,
- 3) Zmiana kryteriów może również nastąpić na wniosek ZWW lub innych organów kontrolnych.
- 4) Zgłaszanie wniosków i uwag od mieszkańców lub uprawnionych podmiotów w zakresie zmian lokalnych kryteriów wyboru będzie odbywać się w trybie ciągłym.
- 5) Modyfikacja kryteriów nie może prowadzić do usunięcia kryteriów obowiązkowych z punktu widzenia realizacji PS dla WPR na lata 2013-2027.
- 6) Weryfikacji zasadności otrzymanych propozycji będzie dokonywała Rada Stowarzyszenia Zarząd w okresie kwartalnym, chyba że zmiana zostanie zainicjowana wskutek rekomendowania ZWW lub ustaleń pokontrolnych. Zarząd będzie się posiłkować pracą zespołów roboczych.
- 7) W przypadku uznania zasadności proponowanych zmian kryteriów Biuro LGD będzie zobowiązane do opracowania nowych kryteriów i kart oceny, które będą konsultowane w trybie konsultacji społecznych, z uwzględnieniem zasad partycypacji jak w przypadku tworzenia kryteriów (jeśli będzie to możliwe i zasadne), jednak minimum przy zastosowaniu informacji zamieszczanych za pośrednictwem strony internetowej, tablicy ogłoszeń oraz w biurze LGD.
- 8) Ocena trafności i adekwatności lokalnych kryteriów będzie przeprowadzana w ramach ewaluacji.
- 9) Wyniki badania mogą stanowić podstawę do wdrożenia procedury zmiany kryteriów.
- 10) Zmiana kryteriów nie jest możliwa w trakcie trwania konkursu.
- 11) Przesłanką do uruchomienia procedury zmiany kryteriów może być również zagrożenie realizacji LSR, np.: gdy osiągnięcie zakładanych wskaźników okaże się niemożliwe.

Dobór kryteriów został dokonany zgodnie z opisem procesu partycypacji przedstawionym w Rozdziale nr 3. LGD tworzy LSR wspólnie z mieszkańcami obszaru w odpowiedzi na ich potrzeby, w celu wspierania zrównoważonego rozwoju. Wraz z pojawianiem się nowych czynników zewnętrznych może wystąpić potrzeba ich zmiany lub lepszego dostosowania. Przygotowanie i aktualizacja lokalnych kryteriów wyboru z wykorzystaniem partycypacyjnych metod zapewnia wszystkim interesariuszom realny wpływ na wybór operacji, które będą realizować LSR. Ponadto, procedury, które przyjmie LGD będą zgodne z zasadami określonymi w niniejszej LSR i szczegółowymi wytycznym do właściwych programów, w ramach których są realizowane przedsięwzięcia i zatwierdzone zgodnie z zasadami partycypacji szeroko opisanymi w niniejszej LSR. Takie podejście zapewni pełną inkluzywność LGD.

ROZDZIAŁ VIII PLAN DZIAŁANIA

Plan Działania, który stanowi Załącznik nr 2 obejmuje cele oraz przypisane im przedsięwzięcia, jest ściśle powiązany z zapisami rozdziału VI Cele i wskaźniki.

Realizacja LSR będzie przebiegać w etapach wdrażania wynikających z umowy ramowej.

Pierwszy etap – terminy i zakres działań.

W przypadku EFRROW: od 2024 r. do I poł. 2026 r. (I kamień milowy)

W przypadku EFS+, EFRR: od 2024 r. do II poł. 2026 r. (I kamień milowy)

W tym czasie zostanie położony szczególny nacisk na realizację działań komunikacyjnych skierowanych na poszerzenie współpracy z lokalnym środowiskiem w celu skorzystania dużej grupy potencjalnych beneficjentów ze szkoleń, warsztatów i doradztwa świadczonego przez Biuro LGD. Będą również udostępnione materiały informacyjno-promocyjne, dokumenty aplikacyjne (w tym dostęp do generatora wniosków, jeśli zostanie zapewniona możliwość składania wniosków elektronicznie). Na tym etapie zostaną uruchomione konkursy mające zapewnić możliwość zakontraktowania przez ZWW min. 40% środków z budżetu EFRROW / EFS+ / EFRR. LGD przewiduje, iż docelowo w tej fazie realizacji LSR zakontraktowanie budżetu EFRROW wyniesie co najmniej 80%, a budżetu EFS+ i EFRR - 100%. Działania będą również dotyczyć aktywizacji mieszkańców oraz wspierania budowy partnerstw.

Drugi etap – terminy i zakres działań.

W przypadku EFRROW: od II poł. 2026 r. do II poł. 2027 r. (II kamień milowy)

W przypadku EFS+, EFRR: od I poł. 2027 r. do II poł. 2028 r. (II kamień milowy)

W tym czasie „LGD7 – KRAINA NOCY I DNI” będzie się koncentrować na prowadzeniu działań dopełniających realizację założonych celów. W istotnym dla obszaru zakresie tworzenia partnerstw planuje się dalsze wdrażanie projektów aktywizujących, wspierających integrację. Będą one bazowały na doświadczeniach projektów już realizowanych. Działalność bieżąca „LGD7 – KRAINA NOCY I DNI” będzie skierowana na dalszą aktywizację oraz wprowadzenie rozwiązań wspomagających rozwój obszaru i jego promocję będących skutkiem zrealizowanych projektów.

Trzeci etap – terminy i zakres działań.

W przypadku EFRROW: od I poł. 2027 r. do II poł. 2029 r.

W przypadku EFS+, EFRR: od I poł. 2028 r. do II poł. 2029 r.

W tym czasie niezbędne będzie dalsze uzupełnienie naborów w celu pełnej realizacji budżetu LSR zapewniającego osiągnięcie wskaźników. LGD zakłada możliwość wprowadzenia zmian w Planie działania, uwzględniając wyniki monitoringu lub ewaluacji oraz inne przesłanki (jeśli wystąpią). Może się to wydarzyć także we wcześniejszych etapach.

Określone w Planie działania wskaźniki (ilościowe i wartościowe) zostały podzielone na lata, co pozwoli na sprawne wdrażanie LSR oraz racjonalne planowanie ogłaszanych przez LGD naborów.

W przypadku EFS+ i EFRR poziom realizacji budżetu przypisany do kamieni milowych został ustalony na podstawie dostępnych danych.

W przypadku PS dla WPR na lata 2023-2027 wdrażanie będzie dotyczyć następujących zakresów wsparcia:

- 1a) rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne
- 1b) rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej
- 2a) rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia lub rozwijania gospodarstw agroturystycznych,
4. poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych oraz operacji w zakresach wymienionych w punktach 1-3,
5. przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi,
6. poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej,
7. kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lub przedsiębiorczości, a także wzmocnienie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych,
- 8a) włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji poprzez realizację operacji nieinwestycyjnych na rzecz grup osób wymagających włączenia,
- 8b) włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji poprzez realizację operacji inwestycyjnych przez podmioty świadczące usługi na rzecz grup osób wymagających włączenia w ramach swoich zadań ustawowych albo statutowych,
9. ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi.

ROZDZIAŁ IX PLAN FINANSOWY LSR

Głównym źródłem finansowania Budżetu LSR jest Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. W nowej perspektywie finansowej będzie realizował cele Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

W województwie wielkopolskim LSR będzie finansowana z EFRROW, EFRRR oraz z EFS+ w ramach Wsparcie w ramach Priorytet FEWP.08 Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (EFRR) i Priorytet FEWP.09 Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (EFS+) w programie regionalnym Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027.

Wielkość środków na realizację LSR wyznaczono zgodnie z liczbą ludności wg stanu na 31.12.2020 r.

Źródła finansowania LSR na lata 2023 – 2027:

- środki EFRROW,
- środki EFS+,
- EFRR
- środki budżetu państwa,
- wkład własny jednostek sektora finansów publicznych będący wkładem krajowych środków publicznych.

Planowana wysokość środków na komponent Wdrażanie LSR i Zarządzanie LSR jest zgodna z limitami określonymi w ramach Konkursu na wybór LSR. Wysokość dostępnego budżetu została odzwierciedlona w załączniku: **Formularz 3: Budżet LSR**. Liczba ludności na obszarze objętym LSR wynosi 69 476 osób (wg stanu na 31.12.2020 r.), co pozwala aplikować w ramach PS dla WPR na lata 2023-2027 o środki w wysokości 2 000 000 euro na Wdrażanie LSR oraz 462 500 euro na Zarządzanie LSR. 769 000 euro to środki przeznaczone na wdrażanie w ramach EFS +, na zarządzanie przeznaczono 177 869,70 euro oraz 513 000 euro na wdrażanie ze środków EFRR i 118 656,90 euro na zarządzanie.

Kwota dostępnych środków obejmuje wkład ze środków unijnych, jak i wymagany krajowy wkład środków publicznych.

Szczegółowy Plan wykorzystania budżetu LSR został zaplanowany w załączniku **Formularz 4: Plan wykorzystania budżetu LSR**.

W **Formularzu 2: Plan działania** przedstawione zostały planowane do realizacji przedsięwzięcia ze wskazaniem Programu, w ramach którego te przedsięwzięcia będą realizowane, a **Formularzu 4: Plan wykorzystania budżetu LSR** – przedstawiono harmonogram realizacji wszystkich zaplanowanych przedsięwzięć w poszczególnych latach.

Wsparcie zostanie skierowane do organizacji pozarządowych, jednostek sektora finansów publicznych, mikro i małych przedsiębiorców, rolników z małych gospodarstw oraz mieszkańców obszarów wiejskich. Przyjęte założenia zapewniają realizację długookresowych celów LSR. Wpłyne to na wzrost dostępności oferty usług komercyjnych na obszarze LSR oraz poprawę warunków życia poprzez zwiększenie dostępu do niekomercyjnej infrastruktury i usług, kształtowanie świadomości społeczno-obywatelskiej oraz zwiększenie włączenia mieszkańców, również poprzez wykorzystanie innowacyjnych narzędzi.

Założeniem planowanych celów i przedsięwzięć jest budowanie lokalnej tożsamości bazującej na aktywizacji społecznej, przy wykorzystaniu lokalnych zasobów w sposób zapewniający najlepsze zaspokojenie potrzeb społeczności wiejskich, w tym poprzez wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych.

Zaproponowane w ramach LSR cele: Poprawa jakości życia na obszarze i ograniczenie skutków wykluczenia oraz przygotowanie innowacyjnych koncepcji, jak również zwiększenie dostępu do komercyjnej oferty produkcyjnej i usługowej na obszarze LSR zostaną wdrożone dzięki bezpośredniemu wsparciu finansowemu EFRROW. Przedstawiony Plan działania jest w bezpośredni sposób powiązany z celami i przedsięwzięciami.

Na cel 1. Aktywna społeczność w Krainie Nocy i Dni, planuje się przeznaczyć 977 000,00euro. Zostanie on zrealizowany poprzez przedsięwzięcia:

1. Przedsięwzięcie 1.1 Przygotowanie innowacyjnych koncepcji SV, alokacja 8 000 euro;
2. Przedsięwzięcie 1.2 Kulturowanie tradycji Krainy Nocy i Dni, alokacja 100 000 euro ;
3. Przedsięwzięcie 1.3 Zapobieganie wykluczeniom oraz integracja społeczności, alokacja 100 000 euro;
4. Przedsięwzięcie 1.4 Działania edukacyjne dla młodzieży i seniorów obszaru LSR, alokacja 769 000euro.

Powiązania celu z budżetem oraz Planem działania:

Zaplanowana alokacja będzie mieć pozytywny wpływ na wsparcie projektów dotyczących włączenia społecznego i integracji społecznej. Operacje przewidziane w ramach celu nr 1. mają się przyczynić do integracji społecznej i włączenia społecznego poprzez organizację wydarzeń, stworzenie miejsc sprzyjających spotkaniom. Zaproponowany podział środków w swoich założeniach kładzie równomierny nacisk na rozwój inteligentnych społeczności lokalnych oraz na pomoc i wsparcie dla osób w niekorzystnej sytuacji uwzględniające trendy demograficzne (starzejące się społeczeństwo). Środki finansowe zostaną

wykorzystane na operacje dotyczące wsparcia mieszkańców z różnych grup wiekowych i pochodzących z różnych środowisk. Dzięki unijnemu wsparciu uda się zrealizować cele i szereg przedsięwzięć rozwoju dla obszaru LSR. W celu potwierdzenia obszaru LSR, jako atrakcyjnego miejsca do życia, zamieszkania, pracy, wypoczynku czy prowadzenia działalności, należy dołożyć starań, aby realizacja operacji była sprawiedliwa i dawała szanse wszystkim interesariuszom.

Na cel 2. Poprawa jakości oferty usługowej i spędzania czasu wolnego, zostanie przeznaczona kwota 2 305 000euro. Zostanie on zrealizowany poprzez przedsięwzięcie:

1. Przedsięwzięcie 2.1. Podejmowanie i rozwój działalności gospodarczych usługowych, w tym gospodarstw agroturystycznych na obszarze LSR, alokacja 1 000 000 euro;
2. Przedsięwzięcie 2.2. Aktywizacja mieszkańców z wykorzystaniem infrastruktury publicznej, alokacja 92 000 euro;
3. Przedsięwzięcie 2.3. Bogata oferta spędzania czasu wolnego, alokacja 700 000 euro;
4. Przedsięwzięcie 2.4. Rozwijanie infrastruktury publicznej Kraju Nocy i Dni, alokacja 513 000euro.

Powiązania celu z budżetem oraz Planem działania:

Alokacja w ramach celu będzie także przeznaczona na rozwój przedsiębiorczości, w tym gospodarki turystycznej oraz rozwijaniu infrastruktury turystycznej i kulturalnej. Racjonalne rozłożenie planowanych naborów i samego procesu zarządzania LSR spowoduje, że wszystkie grupy interesu osoby planujące rozpoczęcie działalności gospodarczej, jak również już funkcjonujące na rynku podmioty, będą miały możliwości przygotowania wniosków. Intensyfikacja naborów w ciągu trzech pierwszych lat wdrażania LSR pozwoli na znacznie szybsze osiągnięcie zamierzonych rezultatów. Realizacja poszczególnych naborów w sposób zamierzony została zaplanowana na początek wdrażania LSR. Przewidziane są inwestycje podnoszące jakość istniejącej infrastruktury lub podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczej. Przedsięwzięcia w tym zakresie stanowią będą bezpośrednio przełożenie na jakość życia mieszkańców obszaru objętego LSR.

Stowarzyszenie „LGD7 – KRAJINA NOCY I DNI” dla wzmocnienia efektów działań realizowanych w ramach LSR, wzorem lat poprzednich zamierza organizować szereg dodatkowych inicjatyw zarówno z zakresu integracji, włączenia społecznego czy promocji innowacyjnych operacji, w tym także działań kultywujących tradycje regionu oraz promujących obszar LGD. W tym celu lokalna grupa będzie ściśle współpracować z gminami członkowskimi, a także organizacjami pozarządowymi funkcjonującymi na obszarze oraz szukać zewnętrznych źródeł finansowania. LGD planuje realizować m.in. działania, które zostały scharakteryzowane pokrótce w poniżej zamieszczonej tabeli:

L.p.	Fundusz i program	Działanie	Potrzeby
1	Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWE FIO na lata 2021–2030 https://niw.gov.pl/nasze-programy/nofefio	Priorytet 1.: Mikro-inicjatywy	Działania mają na celu przede wszystkim pomóc zaistnieć niewielkim, nowym przedsięwzięciom realizowanym dla wspólnot lokalnych. Wykorzystanie mechanizmu regrantingu i wspieranie inicjatyw lokalnych w formule małych grantów
2		Priorytet 2.: Organizacje obywatelskie na rzecz dobra wspólnego	Projekty wspierające aktywne formy integracji społecznej, włączające przedstawicieli grup wykluczonych w życie społeczne i obywatelskie. Ich efektem powinno być zwiększenie aktywności społecznej i obywatelskiej grup wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.
3	Narodowe Centrum Kultury https://www.nck.pl/	Kultura – Interwencje	W ramach programu można ubiegać się o dofinansowanie realizacji projektów poprzez pokrycie części kosztów realizacji zadań takich jak: <ul style="list-style-type: none"> • organizacja wydarzeń kulturalnych o charakterze lokalnym lub ogólnokrajowym, kursów, szkoleń, spotkań, warsztatów, plenerów, wystaw (wraz z katalogami), konkursów, przeglądów, festiwali, koncertów, widowisk muzycznych, happeningów, spektakli teatralnych, realizacja działań edukacyjno-animacyjnych wspomagających lokalne społeczności w działaniach twórczych, działania interdyscyplinarne, również on-line; • organizacja rekonstrukcji historycznych, uroczystości upamiętniających postaci, wydarzenia, rocznice o charakterze patriotycznym, również on-line.
4	Aktywni Obywatele - Konkurs interwencyjny	Zakładana interwencja ma odpowiadać na konkretne, pilne problemy i obejmować rozwiązania możliwe do	Trzy tematyczne obszary wsparcia: <ul style="list-style-type: none"> • Działanie na rzecz różnorodności społecznej i przeciwdziałanie wykluczeniu; • Budowanie kultury demokratycznej i zaangażowania obywatelskiego na poziomie lokalnym (w tym kwestie związane z ochroną środowiska)

		wdrożenia i przynoszące konkretne rezultaty w czasie od 3 do 8 miesięcy	
--	--	---	--

ROZDZIAŁ X MONITORING I EWALUACJA

W rozdziale scharakteryzowano zasady i procedurę monitoringu oraz ewaluacji, główne elementy podlegające badaniom oraz podmioty (osoby) odpowiedzialne za proces monitoringu i ewaluacji. Do wypracowania rozwiązań wykorzystano współpracę z przedstawicielami lokalnych grup działania, a w szczególności efekt sieciowania i współpracy. Wypracowane założenia zostały skonsultowane w trakcie tworzenia LSR w szczególności podczas otwartych spotkań informacyjno-konsultacyjnych, w punkcie konsultacyjnym w biurze, a także w trakcie spotkań grupy roboczej. Opisana procedura monitorowania i ewaluacji uwzględnia doświadczenia „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” z poprzednich perspektyw programowych.

Zasady monitoringu i ewaluacji.

Monitoring jest narzędziem do systematycznego pozyskiwania, analizowania oraz wykorzystywania informacji dla celów kontroli, zarządzania i podejmowania decyzji. Zapewnia identyfikację bezpośrednich efektów wdrażania LSR obejmujących dane ilościowe i jakościowe na temat funkcjonowania LGD „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” oraz stanu realizacji LSR w aspekcie finansowym i rzeczowym. Pozwala również ocenić postęp w zakresie osiągnięcia wskaźników produktu i rezultatu przypisanych do celów i przedsięwzięć. Głównym celem monitoringu jest uzyskanie informacji zwrotnych na temat skuteczności i wydajności wdrażanej LSR.

Monitoring opiera się na zasadach: wiarygodności, aktualności, obiektywności, koncentracji, realizmu, koordynacji informacji i elastyczności.

Zebrałe dane i informacje będą odnoszone do założeń bazowych (wartości założonych w momencie rozpoczęcia wdrażania LSR), wskaźników pośrednich (przedstawiających pożądane wartości na konkretnym etapie wdrażania LSR – tzw. kamieni milowych) oraz wskaźników docelowych (ostatecznych rezultatów jakie ma przynieść wdrażanie LSR).

Realizacja badań monitoringowych pozwoli na odniesienie wyników do oczekiwań oraz ocenę adekwatności wykorzystanych zasobów do uzyskanych efektów.

Monitoring będzie miał na celu: usprawnianie procesów zarządczych, bieżące kontrolowanie stanu wdrażania LSR, przewidywanie lub identyfikację pojawiających się problemów, optymalizowanie wykorzystanych zasobów, weryfikowanie zgodności przebiegu wdrażania z planowanymi zamierzeniami.

Ewaluacja jest procesem prowadzonym w celu ustalenia efektywności pomocy pochodzącej ze środków Unii Europejskiej (efektywności wdrażania LSR) oraz oszacowania poziomu jej oddziaływania w odniesieniu do założeń LSR, zakresów tematycznych czy też analizy wpływu na poszczególne problemy oraz potrzeby zidentyfikowane w diagnozie obszaru. Zapewnia ustalenie związków przyczynowo skutkowych między podejmowanymi działaniami, a uzyskanymi rezultatami, zwłaszcza w ujęciu średnio i długookresowym. Będzie obejmować badanie wartości oraz cech LSR z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu oceny jej efektów oraz wykorzystania nabytej wiedzy w kolejnym okresie. Jednym z głównych celów ewaluacji będzie ocena rzeczywistych i spodziewanych efektów. Ewaluacja będzie próbą znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy nasze działania przyniosły pożądane efekty w odniesieniu do wykorzystanych zasobów. Ewaluacja uwzględni następujące kryteria: trafność / adekwatność / odpowiedniość; efektywność / wydajność; skuteczność; użyteczność; trwałość.

W procesie wdrażania LSR zostaną wykorzystane dwa rodzaje ewaluacji:

- autoewaluacja (self-evaluation), tj. ocena stopnia realizacji LSR i osiągniętych lub osiągniętych efektów, dokonywaną własnymi siłami, na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu i sprawozdawczości, wspartych dodatkowymi narzędziami oceny, z możliwością udziału w ocenie ekspertów zewnętrznych. Będzie realizowana w formie warsztatów refleksyjnych, ale zostanie rozszerzona o działania zaradcze, jeśli wystąpi taka potrzeba.

- ewaluacja zewnętrzna, tj. ocena zleconą zewnętrznemu wykonawcy z doświadczeniem w zakresie badań LSR.

W okresie programowania 2023-2027 będą realizowane ewaluacje własne on-going (corocznie) oraz zostanie zlecone na zewnątrz jedno badanie ex-post (po zakończeniu realizacji LSR). Zostanie przeprowadzona do końca 2028 r. (maksymalnie do połowy 2029 r.). Badanie będzie miało charakter całościowy w kontekście postawionych pytań ewaluacyjnych. Do analizy zostaną wykorzystane dostępne metody i techniki badawcze, adekwatne do zakresu badania, obszaru i uczestników. Dzięki temu możliwe będzie zgromadzenie kompletnego i wiarygodnego materiału oraz wypracowanie rekomendacji na poziomie eksperckim. Wykorzystana zostanie przede wszystkim koncepcja triangulacji metodologicznej, zapewniająca zróżnicowanie źródeł danych, metod i perspektyw badawczych. Kluczowy będzie również partycypacyjny charakter badania na każdym jego etapie, z wykorzystaniem metod partycypacji stosowanych przy przygotowaniu i aktualizacji LSR. Rzetelna ocena efektywności

wdrażania LSR będzie również oparta o ocenę stanu realizacji zobowiązań oraz wyników badań monitoringowych oraz przy uwzględnieniu wyników ewaluacji wewnętrznych on-going.

Ewaluacja zewnętrzna może zostać zlecona wspólnie, tj. badanie obejmuje kilka lub wszystkie LGD z terenu województwa. Badanie ewaluacyjne ex-post będzie obejmowało w szczególności ocenę, na ile udało się osiągnąć założone cele, ocenę skuteczności i efektywności interwencji oraz jej trafności i użyteczności oraz badanie długotrwałych efektów (oddziaływanie) LSR oraz ich trwałość. Będzie ona dotyczyć następujących obszarów badawczych: ocena wpływu na cel/cele LSR; kapitał społeczny, przedsiębiorczość, współpracę, osoby młode, seniorów oraz w niekorzystnej sytuacji, innowacyjność, funkcjonowania LGD, proces wdrażania oraz wartość dodaną podejścia LEADER i innych (jeśli zajdzie taka potrzeba).

Sposób wykorzystania wyników z monitoringu i ewaluacji

Informacje uzyskane w wyniku badań oraz podejmowane działania zaradcze (jeśli wystąpi taka potrzeba) zapewnią terminowe i skuteczne wdrażania LSR, odpowiednią jakość stosowanych procedur, wyższą efektywność lokalnych kryteriów wyboru czy jakość świadczonych przez „LGD7” usług. Dzięki temu zwiększy się szansa na osiągnięcie założeń LSR. Wyniki badań mogą stać być również przesłanką do zmiany zasad funkcjonowania „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” czy zmian w LSR, w szczególności w zakresie aktualizacji problemów lub potrzeb oraz dostosowania budżetu, wskaźników lub innych założeń do zmieniających się warunków otoczenia LSR.

Wnioski i rekomendacje z prowadzonych badań będą podstawą do podejmowania działań zaradczych, jeśli pojawiłoby się zagrożenie nie osiągnięcia kamieni milowych określonych w umowie ramowej, czy poziomów realizacji wskaźników produktu i rezultatu. Istotną będzie również ocena poziomu zainteresowania potencjalnych beneficjentów wsparciem przewidzianym w LSR. Będzie to przesłanką do podejmowania decyzji o jej aktualizacji.

W przypadku wykrycia istotnych problemów na etapie wdrażaniem lub zarządzania LSR, „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” przygotuje i wdroży program naprawczy. Program ten zostanie stworzony przy udziale pracowników Biura, Członków organów LGD oraz pozostałych Członków LGD. Będzie podlegać akceptacji w samorządzie województwa (poprzez np. akceptację zmienionej LSR). Proces monitoringu został połączony z Planem komunikacji w celu zaangażowania odpowiednich grup społecznych (adresatów LSR, ludzi młodych, seniorów czy osób w niekorzystnej sytuacji).

Procedura ewaluacji i monitoringu

Procedura określa przebieg procesu monitorowania i ewaluacji.

Zakres procedury: Proces obejmuje czynności w zakresie monitoringu i ewaluacji od momentu powołania Koordynatora do momentu publikacji Raport z ewaluacji ex-post.

Założenie ogólne: Monitoring będzie procesem ciągłym, przy czym wyniki będą gromadzone półrocznie. Ewaluacja będzie prowadzona okresowo. W ramach ewaluacji on-going raporty będą sporządzane w kwartale następującym po roku, którego badanie on-going dotyczy. W przypadku ewaluacji ex-post raport powstanie po realizacji LSR lub na końcowym etapie wdrażania.

Osoby odpowiedzialne: odpowiedzialny będzie Zarząd LGD, który będzie wykonywać część zadań związanych z ewaluacją (szczególnie zadania, które mogą być prowadzone równoległe z monitoringiem),

a część zadań zostanie powierzona ekspertom zewnętrznym. Za gromadzenie danych i dokumentów niezbędnych do prowadzenia ewaluacji odpowiadać będzie biuro LGD. Proces ewaluacji ex-post będzie prowadzony przez doświadczoną firmę zewnętrzną.

Przebieg procedury:

1. Zarząd - z pomocą pracowników Biura - określa czynności niezbędne do pozyskania danych i informacji, dokonuje wyboru narzędzi adekwatnych do zakresu badania.
2. W procesie monitoringu i ewaluacji wykorzystywane będą różnorodne narzędzia oraz partycypacyjne metody zapewniające zaangażowanie lokalnej społeczności, stosowane wcześniej przy przygotowaniu i aktualizacji LSR, żeby możliwa była kompleksowa analiza danych, zebranie reprezentatywnych opinii i wykorzystanie wniosków.
3. W razie potrzeb Zarząd może zlecić wykonanie niezbędnych ocen / ekspertyz podmiotom zewnętrznym.
4. Dane są gromadzone systematycznie, z zachowaniem śladu rewizyjnego. Wykorzystywane są do tego arkusze kalkulacyjne lub systemy informatyczne wspierające obsługę wniosków.
5. Przeprowadzone badania ewaluacyjne obejmują co najmniej ocenę na ile udało się osiągnąć założone cele, ocenę skuteczności i efektywności interwencji oraz jej trafności i użyteczności oraz badanie długotrwałych efektów (oddziaływanie) LSR oraz ich trwałość.
6. Zakres monitoringu i ewaluacji oraz elementy podlegające ocenie zostały określone w Tabeli Elementy podlegające monitorowaniu i ewaluacji (on going / ex-post) ze wskazaniem sposobu ich pozyskania oraz zakresu analizy i oceny danych.
7. Z badań monitoringowych / ewaluacyjnych powstają sprawozdania / raporty. Struktura sprawozdania / raportu stanowi odzwierciedlenie zakresu badania. Dokumenty są przyjmowane przez Zarząd.

8. Sporządzane informacje / raporty będą podawane do publicznej wiadomości m.in. poprzez umieszczenie na stronie internetowej i udostępnione do wglądu w Biurze LGD (upowszechnienie wyników). Będzie to forma zachęty do dyskusji o działalności LGD i Zarządu.
9. W przypadku wydania rekomendacji Zarząd wskazuje osobę/osoby odpowiedzialne za ich realizację i określa terminy ich wdrożenia.
10. Monitorowaniem terminowości realizacji rekomendacji zajmuje się Biuro LGD. Jeśli wdrożenie rekomendacji nie jest możliwe w wyznaczonym terminie – Biuro wnioskuje o zmianę terminu lub podjęcie dodatkowych działań warunkujących wykonanie rekomendacji.
11. Za realizację rekomendacji lub uzasadnienie przyczyn odstąpienia od ich realizacji odpowiada Zarząd.
12. Zakończeniem procesu monitorowania i ewaluacji jest przedstawienie przez Zarząd raportu z ewaluacji ex-post wraz z informacją o poziomie wdrożenia rekomendacji.

Wykonawca badań monitoringowych oraz ewaluacji on-going (własna): Zarząd/ Biuro LGD, możliwość wsparcia przez ekspertów zewnętrznych, możliwość zlecenia wykonania ocen / ekspertyz zewnętrznych.

Wykonawca badania ex-post: Firma zewnętrzna posiadająca doświadczenie w realizacji ewaluacji LSR.

Czas realizacji badania:

Dane monitoringowe będą zbierane w okresach półrocznych. W sytuacji wystąpienia zagrożeń w terminowej realizacji LSR Zarząd może podjąć decyzję o zwiększeniu częstotliwości lub zakresu badań, które będą adekwatne do zobowiązań wynikających z umowy ramowej:

- corocznej weryfikacji poziomów osiągnięcia wskaźników i możliwości osiągnięcia pozostałych założeń LSR i zobowiązań z umowy ramowej,
- w przypadku EFRROW: 40% poziomu zakontraktowania budżetu do 30 czerwca 2026 r. (I kamień milowy) oraz 80% poziomu zakontraktowania budżetu do 31 grudnia 2027 r. (II kamień milowy).
- w przypadku EFS+ 40% poziomu zakontraktowania budżetu do 31 grudnia 2026 r. (I kamień milowy) oraz 90% poziomu zakontraktowania budżetu do 31 grudnia 2028 r. (II kamień milowy).

Zapewni to bieżące informacje o postępie wdrażania LSR i umożliwi podejmowanie działań zaradczych, gdyby tempo wdrażania nie było wystarczające dla osiągnięcia założeń wynikających z umowy ramowej.

W celu wzmocnienia efektów bieżącego monitoringu zostanie dodany proces ewaluacji on-going (ewaluacji własnej) realizowanej corocznie w terminie do końca I kwartału roku następującego po okresie badawczym.

Proces wdrażania LSR rozpocznie się ogłoszeniem naborów wniosków w połowie 2024 r. Pierwsze efekty będą możliwe do weryfikacji najwcześniej w 2025 r. W początkowym okresie może nastąpić kumulacja naborów ogłaszanych przez wszystkie LGD w województwie, dlatego potrzebny będzie dłuższy czas na ocenę złożonych wniosków. Nie będzie zatem możliwe dokonanie ewaluacji zewnętrznej średniookresowej, gdyż nie będzie ku temu wystarczających danych. Potrzeba wykorzystania obiektywnej oceny procesu wdrażania zostanie zapewniona przez udział w warsztatach refleksyjnych ekspertów zewnętrznych.

Źródło danych.

Dane źródłowe będą pozyskiwane z dokumentacji własnej gromadzonej przez „LGD7 – Kraina Nocy i Dni”, z samorządu województwa lub systemu informatycznego – jeśli będzie dostępny, z GUS oraz badań ankietowych. Istotnym źródłem będą bezpośrednie wywiady z beneficjentami, analiza pomysłów/inicjatyw zgłaszanych przez mieszkańców dotyczących funkcjonowania „LGD7 – Kraina Nocy i Dni” i wdrażania LSR w ramach stworzonego systemu zachęt lub wizje lokalne w miejscach realizacji projektów / grantów. Informacje będą pochodzić od różnych interesariuszy z obszaru LSR, żeby zastosować jak najszerszy poziom włączenia i uzyskać reprezentatywne wyniki.

Dane statystyczne dostarczą obiektywnych informacji na temat zmian w obszarze badania i jego otoczeniu. Będą obejmować zjawiska demograficzne, rynek pracy, lokalną gospodarkę oraz sytuację społeczną. Zakres analizy będzie również obejmować dane ilościowe o prowadzonych naborach, postępie rzeczowym, efektach realizacji Planu komunikacji, Planu szkoleń oraz dane finansowe. Dane będą dotyczyć tych elementów, które stanowią kluczowe zobowiązania wynikające z zawartych umów. Kluczowym źródłem danych będą również badanie jakościowe, obejmujące w szczególności wywiady z członkami LGD, pracownikami Biura LGD oraz przedstawicielami organów stowarzyszenia (Zarządu, Rady decyzyjnej, Komisji rewizyjnej) oraz przede wszystkim odbiorcami pomocy. W badaniu będą uwzględnione opinie tych podmiotów, które nie uzyskały wsparcia. Wywiady będą prowadzone przy wykorzystaniu instrumentów adekwatnych do grupy interesariuszy, żeby włączyć do badania wszystkich zainteresowanych. Na potrzeby wywiadów stworzymy scenariusze dostosowywane do równych odbiorców. Zebrane dane będą wykorzystane nie tylko do oceny wdrażania LSR, ale będą podstawą do formułowania rekomendacji.

Tabela nr 32 Elementy podlegające monitorowaniu i ewaluacji (on going / ex-post) ze wskazaniem sposobu ich pozyskania oraz zakresu analizy i oceny danych.

Wyszczególnienie	Podstawowe źródła danych / rodzaj i częstotliwość badania	Analiza i ocena danych
Efektywność pracy Biura LGD i organów LGD, w tym jakość doradztwa, stan realizacji Planu komunikacji / Planu szkoleń oraz działań animacyjno-integracyjnych i wyłączeniowych skierowanych do lokalnej społeczności, dostępność Biura, sprawność podejmowania decyzji przez LGD oraz stosowanie obowiązujących przepisów i wytycznych – zarządzenie LSR	opinia przełożonego, wywiady z beneficjentami i członkami LGD, badania ankietowe, wyniki kontroli, anonimowe ankiety, wywiady, dokumentacja własna LGD M6 – Monitorowanie w okresach półrocznych E1 – ewaluacja on-going realizowana w okresach rocznych (do końca 1 kw. po zakończeniu roku) EX – ewaluacja ex-post – 1 badanie do końca 2028 r. (max do czerwca 2029 r.)	Rzetelne i terminowe wypełnianie obowiązków, ocena jakości prowadzonych działań i ich skuteczności w odniesieniu do założeń LSR, jakość doradztwa, adekwatność działań komunikacyjnych i szkoleniowych, zaangażowanie i chęć rozwiązywania problemów. Kryterium: Efektywność
Postęp rzeczowy LSR w zakresie stopnia osiągnięcia mierzalnych wskaźników wykonalności celów – wdrażanie LSR	dokumentacja konkursowa, dane pozyskane z samorządu województwa, ankiety monitorujące / sprawozdania beneficjentów M6, E1, EX	Stopień realizacji celów, przedsięwzięć, wskaźników; ocena celowości i trafności założeń realizowanych w ramach LSR; wpływ podejmowanych przez Biuro LGD działań na postęp rzeczowy; określenie stopnia realizacji poszczególnych operacji. Kryterium: Skuteczność i użyteczność, trwałość.
Postęp finansowy w zakresie stanu realizacji budżetu w poszczególnych naborach i możliwości osiągnięcia kamieni milowych, z uwzględnieniem czynników zewnętrznych wpływających na tempo kontraktacji oraz tempo realizacji projektów – wdrażanie i zarządzanie LSR	dokumentacja konkursowa, dane pozyskane z samorządu województwa, ankiety monitorujące / sprawozdania beneficjentów M6, E1, EX	Stopień wykorzystania budżetu LGD przeznaczanego na wdrażanie LSR w odniesieniu do podjętych środków, wpływ podejmowanych przez Biuro LGD działań na postęp finansowy, ocena trafności założeń finansowych LSR. Kryterium: Skuteczność i użyteczność
Harmonogram ogłaszanych konkursów oraz poziom zainteresowania beneficjentów ogłaszanymi naborami – wdrażanie i zarządzanie LSR	dokumentacja konkursowa, rejestr wniosków, rejestr doradztwa, listy obecności na spotkaniach szkoleniowych, licznik odwiedzin na stronie internetowej / na profilu w mediach społecznościowych, M6, E1, EX	Zgodność ogłaszanych konkursów z przyjętym harmonogramem, ocena stopnia realizacji zadań w ramach LSR Kryterium: Efektywność
Efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności, zainteresowanie stroną internetową LGD oraz profilem w mediach społecznościowych, udziałem w ofercie informacyjno-promocyjnej, czytelność i skuteczność przekazu, przepływ informacji – zarządzenie LSR	dokumentacja własna LGD, licznik odwiedzin na stronie internetowej / na profilu w mediach społecznościowych, listy obecności, dokumentacja zdjęciowa, ankiety, wywiady M6, E1, EX	Ocena skuteczności przepływu informacji w stosunku do osiągniętych rezultatów, badanie efektów dotarcia do poszczególnych beneficjentów, liczba osób, które uzyskały informację na temat LGD, skuteczność animacji lokalnej społeczności. Kryterium: Skuteczność i efektywność
Jakość procedur oceny i wyboru projektów oraz efektywności lokalnych kryteriów wyboru – wdrażanie LSR	dokumentacja własna LGD, dokumentacja konkursowa, wyniki kontroli, rejestr wniosków, rejestr umów, analizy wewnętrzne, ankiety ewaluacyjne, ankiety, wywiady E1, EX	Sposoby i efektywność przepływu informacji, sprawność w podejmowaniu decyzji, skuteczność stosowania procedur, analiza zgodności oceny projektów z LSR, wg lokalnych kryteriów wyboru w odniesieniu do przyjętych zasad i Wytycznych, ocen jakości stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur Kryterium: Skuteczność i trafność

Postrzegania LGD w otoczeniu, ocena jakości partnerstwa – zarządzenie LSR	dokumentacja własna LGD, rejestr umów, ankiety ewaluacyjne, ankiety, wywiady Ei, EX	Skuteczność, użyteczność i trwałość wykorzystywanych narzędzi promocji
Identyfikację zmian w otoczeniu LSR i czynników zakłócających, żeby możliwe było podjęcie działań zaradczych – wdrażanie LSR	analiza danych GUS, dokumentacja własna LGD, ankiety, wywiady Ei, EX	Efektywność, trafność i trwałość aktywizacji lokalnej społeczności

Źródło: Opracowanie będące efektem współpracy z lokalnymi grupami działania w ramach wypracowanych standardów w zakresie monitoringu i ewaluacji

Wykaz wykorzystanej literatury:

1. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (aktualizacja, maj 2023 r.).
2. Program regionalny Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027.
3. Szczegółowy Opis Priorytetów programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027.
4. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159-706).
5. Europejski Zielony Ład, Komisja Europejska 2021.
6. Strategia „Od pola do stołu”, Komisja Europejska, 2020.
7. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2022 r. poz. 943), zwanej dalej „ustawą RLKS”.
8. Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027.
9. Ustawa z dnia 8 kwietnia 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (Dz. U. z 2023 poz. 412).
10. Ustawa z 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2020 r. poz. 2261 z późn. zm.).
11. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.
12. Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, Rzeszów, wrzesień 2020 r.
13. REGIONALNA STRATEGIA INNOWACJI DLA WIELKOPOLSKI 2030 (RIS 2030).
14. Wytyczne dotyczące realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027.
15. Wytyczne dotyczące warunków gromadzenia i przekazywania danych w postaci elektronicznej na lata 2021-2027.
16. Wytyczne dotyczące kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027.
17. Wytyczne dotyczące wyboru projektów na lata 2021-2027.
18. Wytyczne dotyczące monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów na lata 2021-2027.
19. Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027.
20. Wytyczne dotyczące kontroli realizacji programów polityki spójności na lata 2021–2027.
21. Kryteria wyboru projektów dla poszczególnych priorytetów i działań FEP 2021-2027- zakres EFS+.
22. Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027.
23. Strategia Na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). (2017 r.).
24. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 (2020 r.)
25. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030. (2019). Warszawa.
26. Projekt wytycznych szczegółowych dotyczących udzielania w wsparcia finansowego w ramach PS WPR dla interwencji I.13.1 LEADER w zakresie komponentu Wdrażanie LSR,
27. Projekt wytycznych szczegółowych dotyczących udzielania w wsparcia finansowego w ramach PS WPR dla interwencji I.13.1 LEADER w zakresie komponentu Zarządzanie LSR,
28. PORADNIK DLA LOKALNYCH GRUP DZIAŁANIA W ZAKRESIE OPRACOWANIA LOKALNYCH STRATEGII ROZWOJU NA LATA 2014-2020, Materiał zredagowany w Departamencie Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na podstawie wyników prac Zespołu Roboczego ds. Opracowania Zakresu Lokalnych Strategii Rozwoju przy Grupie tematycznej ds. Podejścia Leader, Wydanie III uzupełnione i zaktualizowane, Warszawa 2015.
29. Raport z ewaluacji ex-post (2023 r.)
30. Raport „Polska wieś 2020. Raport o stanie wsi”, Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa (FDPA),
31. Raport „Polska wieś 2022. Raport o stanie wsi”, Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa (FDPA),
32. Statut, przyjęty Uchwałą 4/V/2023 z dnia 26 maja 2023 r.
33. Regulamin Zarządu przyjęty Uchwałą 6/V/2023 z dnia 26 maja 2023 r.
34. Regulamin Rady przyjęty Uchwałą nr 1/VI/2023 z dnia 05.06.2023 r.
35. Strona internetowa Głównego Urzędu Statystycznego, bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl>
36. Strona internetowa Geoportalu Krajowego, <https://www.geoportal.gov.pl>
37. Strona internetowa Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/>
38. Strona internetowa LGD „LGD7 – Kraina Noc i Dni” <https://lgd7krainanocyidni.pl/> .
39. Strategia Rozwoju Gminy Blizanów, Ceków- Kolonia, Godziesze Wielkie, Koźminek, Mycielin, Stawiszyn, Lisków, Opatówek, Żelazków

40. Strategia Rozwoju Powiatu Kaliskiego,

41. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+.

Załączniki do LSR Stowarzyszenia „LGD7-Kraina Nocy i Dni”

Załącznik nr 1 do LSR Stowarzyszenia „LGD7-Kraina Nocy i Dni”

Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EURO)	Przedsięwzięcia w ramach celu	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
977 000 euro	C.1 Aktywna społeczność w Krainie Nocy i Dni		
8 000	osoby z niepełnosprawnościami	mieszkańcy, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, jednostki sektora finansów publicznych, przedsiębiorcy	granty
100 000	P. 1.2 Kultywowanie tradycji Krainy Nocy i Dni	mieszkańcy, turyści, samorządy, instytucje kultury	konkursy, granty, operacje własne
100 000	P.1.3 Zapobieganie wykluczeniom oraz integracja społeczności	mieszkańcy	konkursy, granty, operacje własne
769 000	P. 1.4 Działania edukacyjne dla młodzieży i seniorów obszaru LSR	mieszkańcy	konkursy
2 305 000 euro	C.2 Poprawa jakości oferty usługowej i spędzania czasu wolnego		
1 000 000	P.2.1 Podejmowanie i rozwój działalności gospodarczych usługowych, w tym gospodarstw agroturystycznych na obszarze LSR	mieszkańcy, turyści	konkursy
92 000	P.2.2 Aktywizacja mieszkańców z wykorzystaniem infrastruktury publicznej	jednostki sektora finansów publicznych	konkursy, granty, operacje własne
700 000	P.2.3 Bogata oferta spędzania czasu wolnego	mieszkańcy, turyści, jednostki sektora finansów publicznych	konkursy
513 000	P.2.4 Rozwijanie infrastruktury publicznej Krainy Nocy i Dni	mieszkańcy	konkursy

Plan działania

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
		Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
C.1.	AKTYWNA SPOŁECZNOŚĆ W KRAINIE NOCY I DNI													
Przedsięwzięcie P. 1.1 Przygotowanie innowacyjnych koncepcji SV	1.1.1 Liczba opracowanych strategii SV					9 szt	100							PS WPR
Przedsięwzięcie P. 1.2 Kultywowanie tradycji Krainy Nocy i Dni	1.2.1 Liczba operacji polegających na zachowaniu dziedzictwa oraz kultywowaniu lokalnych tradycji obszaru					9 szt	100							PS WPR
Przedsięwzięcie P. 1.3 Zapobieganie wykluczeniom oraz integracja społeczności	1.3.1 Liczba operacji służących integracji oraz włączeniu społecznemu mieszkańców					9 szt	100							PS WPR

Przedsięwzięcie 1.4 Działania edukacyjne dla młodzieży i seniorów obszaru LSR	1.4.1 Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem – PLFCO03					270 osób	100							FEW
	1.4.2 Liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie umiejętności lub kompetencji podstawowych, realizowanym poza Bazą Usług Rozwojowych – PLGCO03					270 osób	100							FEW
Wskaźnik rezultatu W.1.1.1 R.40 Inteligentna przemiana gospodarki wiejskiej: liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi						9 szt								PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.1.2 R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami						45 osób								PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.2.2 R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR						180 osób								PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.3.1 R.42 Promowanie włączenia społecznego: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego.						270 osób								PS WPR

Wskaźnik rezultatu W.1.4.1 WLKW-PLFCR01: Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu.		X		X	270 osób	X		X		X		X	FEW	
Wskaźnik rezultatu W.1.4.2 WLKW-EECR03: Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu		X		X	270 osób	X		X		X		X	FEW	
C.2.	POPRAWA JAKOŚCI OFERTY USŁUGOWEJ I SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO													
Przedsięwzięcie 2.1. Podejmowanie i rozwój działalności gospodarczych usługowych, w tym gospodarstw agroturystycznych, na obszarze LSR	2.1.1 Liczba operacji polegających na podjęciu działalności gospodarczej				15 szt	100								PS WPR
	2.1.2 Liczba operacji polegających na rozwijaniu działalności gospodarczej				6 szt	100								PS WPR
	2.1.3 Liczba operacji polegających na rozwijaniu gospodarstwa agroturystycznego				3 szt	100								PS WPR
Przedsięwzięcie 2.2. Aktywizacja mieszkańców z wykorzystaniem infrastruktury publicznej	2.2.1 Liczba wyposażonych obiektów infrastruktury publicznej				9 szt	100								PS WPR
Przedsięwzięcie 2.3. Bogata oferta spędzania czasu wolnego	2.3.1 Liczba obiektów infrastruktury objętych wsparciem				9 szt	100								PS WPR

Przedsięwzięcie 2.4. Rozwijanie infrastruktury publicznej Krainy Nocy i Dni	2.4.1 Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem – RCO77					1 szt	100							FEW
Wskaźnik rezultatu W.2.1.1 R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR					15 szt								PS WPR	
Wskaźnik rezultatu W.2.1.2 R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR					6 szt								PS WPR	
Wskaźnik rezultatu W.2.1.3 R 39: Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparcium w ramach WPR					3 szt								PS WPR	
Wskaźnik rezultatu W.2.2.1 R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR					270 osób								PS WPR	
Wskaźnik rezultatu W.2.3.1 R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR					900 osób								PS WPR	
Wskaźnik rezultatu W.2.4.1 WLKW-RCR077: Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem					900 osób/rok								FEW	

Załącznik nr 3 do LSR Stowarzyszenia „LGD7-Kraina Nocy i Dni”
Budżet LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFS+*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	2 000 000	513 000	769 000	3 282 000
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	462 500	118 656,90	177 869,70	759 026,60
Razem	2 462 500	631 656,90	946 869,70	4 041 026,60

* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.

** W wierszu odpowiadającemu danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość „0”.

Załącznik nr 4 do LSR Stowarzyszenia „LGD7-Kraina Nocy i Dni”

Plan wykorzystania budżetu LSR

Fundusz	Środki zakontraktowane (w Euro) do:													
	2024-12-31		2025-12-31		2026-06-30		2026-12-31		2027-12-31		2028-12-31		2029-12-31	
	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR
EFRROW	0	0	594 000	29,70	886 000	74,00	520 000	100	0	100	0	100	0	100
EFS+	0	0	0	0			769 000	100	0	100	0	100	0	100
EFRR	0	0	0	0			513 000	100	0	100	0	100	0	100
RAZEM	0	0	594 000	18,10			1 802 000	100	0	100	0	100	0	100